

Individ- och familjenämnden

Kallelse

Nämnd	Individ- och familjenämnden
Datum och tid	2023-06-15 kl.13.00
Plats	SR gröna rummet, socialkontoret, kyrkogatan 14, Östhammar
Sekreterare	Josefin Larsson
Ordförande	Jessica Kumlin (M)

Ärendelista

Alla ärenden: Lina Edlund

1. Val av justerare	3
2. Fastställande av föredragningslista	3
3. Tertialrapport 1 för Individ- och familjenämnden kl.13.00-13.15 Mattias Nilsson, Lina Edlund	4
4. Redovisning av sjukfrånvaro för tertial 1 2023 kl.13.15-13.25 Sanna Forshaug	5
5. Revidering av riktlinjer för LSS kl.13.25-13.40 Lina Häggström	6
6. Revidering delegationsordning för Individ- och familjenämnden kl.13.40-13.45 Lina Häggström, Josefin Larsson	7
7. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2023 kl.13.45-13.55 Lina Häggström, Yvonne Wahlbeck	8
8. Redovisning av avvikelser och synpunkter för kvartal 1 2023 kl.13.55-14.05 Lina Häggström, Yvonne Wahlbeck	9
9. Redovisning av initierade personärenden kl.14.05-14.15 Äldre och LSS: Lina Häggström kl.14.15-14.25 Barn och unga: Hatim Abu Rweileh kl.14.25-14.35 Vuxen: Birgitta Engvall, Karin Enlund	10
10. Revidering av riktlinjer ekonomiskt bistånd kl.14.35-14.50 Karin Enlund	11
11. Handlingsplan utifrån SCB:s medborgarundersökning avseende socialtjänstens område kl.14.50-15.05 Yvonne Wahlbeck	12
12. Utbildning för nämnden kl.15.05-15.30 Hatim Abu Rweileh	14

Individ- och familjenämnden

13. Information från förvaltningen kl.15.30-15.40 Lina Edlund	15
14. Kurser och konferenser	16
15. Rapporter från förtroendevalda	17
16. Redovisning av delegationsbeslut	18
17. Anmälningssärenden	19

Individ- och familjenämnden

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslista

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-28

3. Tertialrapport 1 för Individ- och familjenämnden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner rapporten för tertial 1 (bilaga).

Ärendebeskrivning

Varje nämnd och bolag ansvarar för att regelbundet och systematiskt följa upp den egna verksamheten utifrån mål och resultat, kvalitet, ekonomi och personal.

Uppföljningen efter april, augusti och december (tertiar 1, delårsrapport respektive årsredovisning) redovisas i en formaliserad rapport. Nämnderna ansvarar för att rapportera till Kommunstyrelsen i enlighet med aktuella anvisningar. Kommunstyrelsen ansvarar i sin tur för att sammanställa och rapportera till Kommunfullmäktige utifrån budget och prioriterade mål samt övrigt som är av risk och väsentlighet utifrån Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över nämnder och styrelser.

Beslutsunderlag

Tertial 1-rapport, Individ- och familjenämnden

Beslutet skickas till

Sektor omsorg: Lina Edlund

Sektor verksamhetsstöd: Fredrik Hübinette, Mattias Nilsson

Kommunstyrelsen

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-54

4. Redovisning av sjukfrånvaro för tertial 1 2023

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

I mål och prioriteringar för 2023 och fastställd flerårsplan för 2024-2026 kommer fokus fortsatt ligga på att minska sjukfrånvaron i kommunen. Sjukfrånvaron ska på årsbasis kontinuerligt sjunka och den totala kommunala sjukfrånvaron ska följas genom egna mätningar. Rapportering av sjukfrånvaro redovisas per tertial till Individ- och familjenämnden.

Att vi nu ändrar hur vi rapporterar sjukfrånvaro medför att jämförelser ibland kommer att göras mot tidigare kvartal, som är den uppföljning som tidigare data redovisats i.

Redovisningen kommer att ske övergripande på verksamhetsnivå.

Beslutsunderlag

Muntlig redovisning

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-50

5. Revidering av riktlinjer för LSS

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden antar reviderad riktlinje för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (bilaga)

Detta beslut upphäver tidigare Riktlinje för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) SN § 47/2014 (SN-2013-277).

Ärendebeskrivning

Nuvarande riktlinje fastställdes 2014-04-01 av den tidigare socialnämnden.

Det har inte genomförts några revideringar av riktlinjen sedan den fastställdes. Riktlinjen behövde omarbetas då stora delar av innehållet inte längre är aktuellt samt att lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har ändrats fr.o.m. 2023-01-01. Just den ändringen gäller framförallt insatsen biträde av personlig assistent.

Beskrivning av arbetet med ny riktlinje

Hela riktlinjen har omarbetas för att överensstämja med vår nya organisation, nya bestämmelser i lagen om vissa funktionshindrade (LSS), samt byta inaktuell information till aktuell information. Har även lagt till information som saknades i nuvarande riktlinje. Nya riktlinjen innehåller dessutom referenser och hänvisningar till olika lagrum.

Arbetet med att omarbeta riktlinjen började med att alla medarbetare på enheten äldre och LSS delades upp i olika grupper och fick gå igenom olika delar av riktlinjen och komma med förslag på förändringar. Därefter gick uppdraget till en biståndshandläggare inom LSS att utarbeta en ny riktlinje. Förslaget till ny riktlinje har därefter varit på remiss inom LSS gruppen, enhetschef, biträdande enhetschef och specialhandläggaren på enheten äldre och LSS. Sista remissrundan skickades till Lina Häggström, enhetschef för Äldre och LSS, Yvonne Wahlbeck verksamhetschef för myndighet omsorg och Sabina Lundin verksamhetschef för produktion omsorg.

Beslutsunderlag

Riktlinje för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Beslutet skickas till

Sektor omsorg: Lina Häggström, Yvonne Wahlbeck

Webbredaktör och administratör för ledningssystemet: Carina Bäckström för publicering på Ines och externa webben

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-51

6. Revidering delegationsordning för Individ- och familjenämnden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden antar reviderad delegationsordning (bilaga).

Ärendebeskrivning

Enligt 6 kap. 7 § kommunallagen får en nämnd delegera beslutanderätten till presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare eller en automatiserad beslutsfunktion i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§ kommunallagen. Syftet med delegationsordning är att avlasta nämnden i vissa rutinmässiga beslut genom att överlåta dessa beslut till någon annan. Nämnden ska besluta om sin delegationsordning.

Individ- och familjenämnden antog nuvarande delegationsordning 2023-01-02. Enheten äldre och LSS myndighet har identifierat behov av ändringar i nuvarande delegationsordning. Ändringarna finns beskrivna i ”Förslag till ändringar i delegationsordningen för enheten äldre och LSS”.

Beslutsunderlag

Förslag ändringar i delegationsordningen för äldre och LSS

Beslutet skickas till

Sektor omsorg: Lina Edlund, Ida Eklöf, Yvonne Wahlbeck, Lina Häggström

Webbredaktör och administratör för ledningssystemet Carina Bäckström för publicering på webben och Ines.

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-49

7. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2023

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av redovisningen och överlämnar statistikrapporten till kommunfullmäktige (bilaga).

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska individ- och familjenämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2023

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige

Kommunens revisorer

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-53

**8. Redovisning av avvikelser och synpunkter för kvartal 1
2023**

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Redogörelse över de avvikelser och synpunkter som har inkommit till Individ och familjenämndens verksamhetsområde kvartal 1 2023.

Synpunktshanteringen bör kontinuerligt återinföras i förvaltningens verksamhet och utgör ett viktigt verktyg för att öka kunskap om utvecklingsbehov i förvaltningens arbete.

Hantering av avvikelser är en del av verksamhetens systematiska kvalitetsarbete och handlar om att identifiera avvikelser och risker i verksamheten, skapa säkra rutiner samt leda till lärande i organisationen om hur man förebygger och undviker negativa händelser.

Beslutsunderlag

Rapport analys avvikelser och synpunkter för kvartal 1 2023

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-32

9. Redovisning av initierade personärenden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Myndighet redovisar månadsvis statistik över personärenden rörande ekonomiskt bistånd, missbruk, socialpsykiatri, barn- och ungdom, äldre, LSS, färdtjänst och riksfärdtjänst.

Beslutsunderlag

Initieringar Omsorg myndighet mars

Initieringar Omsorg myndighet april

Beslut skickas till

Sektor omsorg: Yvonne Wahlbeck

Sektor verksamhetsstöd: Therese Öström

Dnr IFN-2023-52

10. Revidering av riktlinjer ekonomiskt bistånd

Förslag till beslut

Individ och familjenämnden antar reviderade riktlinjer för ekonomiskt bistånd (bilaga).

Detta beslut upphäver tidigare Riktlinjer för ekonomiskt bistånd inom IFO, SN § 216/2016 (SN-2016-281).

Ärendebeskrivning

Rätten till ekonomiskt bistånd ramas in av ett antal styrdokument och lagstiftning. I första hand Socialtjänstlagen som är en ramlag och därför inte styr i detalj. Vidare finns socialstyrelsen rekommendationer för ekonomiskt bistånd som både i princip och detalj ger rekommendationer för rätten till ekonomiskt bistånd. I sista hand är det rådande rättsläge som styr och då prejudicerande kammarrättsdomar samt domar i högsta förvaltningsdomstolen som vi har tillgång till via vår rättsdatabas. Utöver detta har kommunen egna riktlinjer för rätten till bistånd som är publicerad på kommunens hemsida. Dessa riktlinjer ger vägledning och riktning i vårt eget arbete men fungerar även som ett principiellt ställningstagande från kommunen och ytterligare som information till kommunmedborgarna. Dessa riktlinjer följer i stora drag de ovan angivna styrdokument. Då det rådande rättsläget är i ständig förändring innebär det att även våra egna riktlinjer över tid behöver justeras vilket är syftet med denna revision.

Beslutsunderlag

Förslag till reviderad riktlinje ekonomiskt bistånd

Riktlinjer ekonomiskt bistånd inom IFO

Beslutet skickas till

Sektor omsorg: Karin Enlund, Yvonne Wahlbeck

Webbredaktör och administratör för ledningsstystemet: Carina Bäckström för publicering på Ines och externa webben

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-27

11. Handlingsplan utifrån SCB:s medborgarundersökning avseende socialtjänstens område

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att godkänna handlingsplanen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun deltar i SCB:s medborgarundersökning som är en attitydundersökning på uppdrag av kommuner för att mäta hur invånarna ser på sin kommun. I undersökningen ställs frågor inom följande områden:

- Skola och omsorg
- Boende och boendemiljö
- Lokala arbets- och utbildningsmöjligheter
- Samhällsservice
- Resor och kommunikationer
- Bibliotek, kulturliv och mötesplatser
- Idrott, motion och friluftsliv
- Underhåll av den offentliga miljön
- Trygghet i samhället
- Klimat- och miljöarbete
- Bemötande, information och inflytande
- Jämlikhet och integration
- Förtroende
- Kommunen som helhet

Inom området Skola och omsorg får medborgarna svara på *Hur Tycker du att följande fungerar i din kommun? avseende Socialtjänstens stöd till utsatta personer, andel %.*

År 2021 svarade 54,2% att man tyckte att detta fungerade mycket bra eller ganska bra. När samma fråga ställdes 2022 svarade endast 36 % att man tyckte det fungerade mycket bra eller ganska bra.

Utifrån resultatet har Sektor Omsorg tagit fram en handlingsplan.

Beslutsunderlag

Handlingsplan socialtjänst utifrån medborgarundersökningen reviderad

Ärendets behandling

Individ- och familjenämnden 2023-02-22 § 23 beslutar att återremittera ärendet. Innehållet i föreslagen handlingsplan behöver kompletteras, tydliggöras samt utvecklas. Ärendet återupptas på nämndens sammanträde 2023-05-03.

Individ- och familjenämnden

Ordförande beslutade att ärendet återupptas på nämndens sammanträde i juni.

Beslutet skickas till

Sektor omsorg: Lina Edlund, Yvonne Wahlbeck

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-1

12. Utbildning för nämnden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

SKR erbjuder ett utbildningspaket för politiker som önskar mer kunskap om-, eller har behov av att introduceras till, socialtjänstens verksamhet och samspel mellan nämnd och förvaltning. Under året kommer filmer från denna webbutbildning visas löpande vid nämndens sammanträden.

Tjänstepersoner med koppling till aktuellt område närvarar vid respektive tillfälle.

Detta sammanträde:

- Information från barn och unga, myndighet fortsättning

Beslutet skickas till

Malin Arrendell

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-1

13. Information från förvaltningen

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från förvaltningen, främst från sektor omsorg. På arbetsutskottet lämnades information om :

- Sektor omsorg och sektor bildning kommer att ha en Tillsammansdag för att diskutera samverkan
- Personalfrågor

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-8

14. Kurser och konferenser

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Inkomna kurs och konferensinbjudningar redovisas. På arbetsutskottet fanns inga inbjudningar att redovisa.

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-6

15. Rapporter från förtroendevalda

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av rapporterna.

Ärendebeskrivning

Rapporter och information från Individ- och familjenämndens ledamöter och ersättare.

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-26

16. Redovisning av delegationsbeslut

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner redovisning av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

När Individ- och familjenämnden har delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett Individ- och familjenämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som nämndens beslut. Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till nämnden. Anmälan av delegationsbeslut inom Individ- och familjenämnden redovisas månadsvis. Alla delegationsbeslut är anonymiserade och det framgår vilka beslut som har fattats och av vem.

Följande förteckningar över delegationsbeslut redovisas:

- Arbetsutskottets protokoll från 2023-05-03 och 2023-05-24. Beslut i personärenden framgår i listan för barn och unga samt vuxna.
- Ordförandebeslut fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut barn och unga samt vuxen inkl. beslut av förordnade ledamöter med kompletterande beslutanderätt fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut äldre och LSS fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut avgifter fr.o.m. fr.o.m. fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut färdtjänst och riksfärdtjänst fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut bostadsanpassning fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.
- Delegationsbeslut parkeringstillstånd fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-04-30.
- Övriga delegationsbeslut inom sektor omsorg fr.o.m. 2023-04-01 t.o.m. 2023-05-31.

Individ- och familjenämnden

Dnr IFN-2023-1

17. Anmälningssärenden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Anmälningssärenden i arbetsrummet:

1. Beslut från kommunfullmäktige 2023-04-25 § 45 om upphävande av styrdokument; policy för internationellt arbete (KS-2023-169)
2. Beslut från kommunfullmäktige 2023-04-25 § 46 om upphävande av styrdokument; policy för hållbar utveckling – ekologisk (KS-2023-169)
3. Beslut från kommunfullmäktige 2023-04-25 § 47 om upphävande av strategi för jämställdhetsintegrering (KS-2023-169)
4. Beslut från kommunfullmäktige 2023-04-25 § 48 om upphävande av styrdokument – policy för social hållbarhet (KS-2023-169)
5. Beslut från kommunfullmäktige 2023-04-25 § 49 om flytt av verksamhet – försörjningsstöd från arbetsmarknadsenheten samt kommunstyrelsen (KS-2023-285)
6. Beslut från kommunstyrelsens arbetsutskott om översyn av styrande dokument; livsmedelspolicy samt tillväxtstrategi 2023-05-23 § 86 (KS-2023-458)
7. Mötesanteckningar från kommunala rådet; pensionärer och funktionsnedsatta, 2023-06-05 (KS-2023-228)
8. Protokoll sektorsamverkan, sektor omsorg 2023-05-25

Anmälningssärenden som omfattas av sekretess och skickas på begäran:

1. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-04-26 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
2. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-04-26 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
3. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-04-27 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
4. Dom från kammarrätten i Stockholm 2023-05-05 gällande beredande av vård av missbrukare i vissa fall. Kammarrätten avslår överklagandet. Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens beslut om sekretess.
5. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-05-05 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
6. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-05-11 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
7. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-05-11 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten skriver av målet från vidare handläggning.

Individ- och familjenämnden

8. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-05-19 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och visar målet åter till Individ- och familjenämnden i Östhammars kommun för fortsatt handläggning.
9. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala 2023-05-26 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
10. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala, 2023-05-26 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.
11. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala, 2023-05-30 gällande kontaktperson enligt socialtjänstlagen. Förvaltningsrätten upphäver Individ- och familjenämnden i Östhammars kommuns beslut från den 18 november 2022.
12. Dom från förvaltningsrätten i Uppsala, 2023-06-02 gällande ekonomiskt bistånd. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras i arbetsrummet. Anmälningssärenden som omfattas av sekretess publiceras inte, utan skickas på begäran.

Tertial 1 2023 - Individ- och familjenämnden

2 (15)

1 Nämndens sammanfattning

Personalförhållanden

Nämndmålet om en trivsamt arbetsplats mäts genom sjukfrånvaro på helårsbasis. Sjukfrånvaron inom nämndens verksamhetsområde är 5 %. Utfallet står sig väl i relation till kommuntotalen.

Prognosen är att nämndmålet om bra arbetsmiljö kommer uppnås.

Nämndens mål

Prognosen är att nämndmålen kommer att uppnås avseende *Upplevelsen av trygghet ska öka, Uplevelsen av god service, kvalitet och bemötande ska öka, God ekonomisk hushållning - budget ska följas och Uplevelsen av en bra arbetsmiljö ska öka.*

Nämndens uppdrag

Förvaltningen har getts i uppdrag att arbeta för *Arbetslinjen före bidraglinjen, rätt till stöd för barn, unga, vuxna, äldre samt funktionsnedsatta.* Arbetslinjen har tillämpats under flera år och arbetet i uppdragets riktning fortgår under året.

Förvaltningen har även getts uppdraget att införa *möjligheten att få trygghetslarm utan biståndsbedömning*, för den som önskar, är boende i kommunen och är över 65 år. Arbetet med att utreda förutsättningarna har precis startat upp.

Ytterligare ett uppdrag är att *arbeta för stärkt samarbete* i syfte att barn, unga och vuxna i behov av stöd ska få sina behov tillgodosedda. Inom Individ- och familjenämndens verksamhetsområde har fokus under tertiäl 1 varit att förbättra samverkan med verksamheter inom Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde.

Ekonomiskt utfall och årsprognos

Nämnden prognostiserar för budget i balans på helår.

Individ- och familjenämnden uppvisar ett överskott om 10,2 mnkr för årets fyra första månader. Av överskottet tillhör 5,8 mnkr området Äldre och LSS, myndighet.

2 Väsentliga personalförhållanden

Sjukfrånvaron för tertiäl 1 2023 är den första perioden där statistiken presenteras uppdelad för de båda nämnderna. Det gör att det inte finns historisk data att relatera utfallet till, utöver det för de samlade verksamheterna under tidigare Socialnämnden och nuvarande Vård- och omsorgsnämnden. Individ- och familjenämndens utfall för vid tertiäl 1-rapportering 2023 är 5 % (kvinnor 5,6 %, män 1 %), att jämföra med helårsutfall för Socialnämnden 2022 på 8,4 % och utfall för verksamheter under Vård- och omsorgsnämnden vid tertiäl 1 2023, som landade på 8,5 % (kvinnor 10,3 %, män 7,6 %). Utfallet för sjukfrånvaro vid tertiäl 1 inom verksamheter under Individ- och familjenämnden står sig även väl i relation till kommuntotalen. Detta trots att biståndsenheten haft en ökad sjukfrånvaro under början av året, där enheten samarbetat med HR och att Vuxenenheten har haft behov av kontrakterade konsulter för att täcka upp för personal som slutat, är långtidssjuka eller barnlediga. Målsättningen har varit att hålla bemanningen så intakt som möjligt, för att minska belastningen för ordinarie medarbetare på plats.

Sjuktal

Nämnd	2021	2022	April 2022 - Mars 2023
Barn- och utbildning	6,7	7,2	6,6
- kvinna	7,2	7,4	6,8
- man	4,9	5,5	5,2
Bygg och miljö	2,1	3,2	4,8
- kvinna	3,7	5,5	8,7
- man	0,9	1,5	2,1
Individ- och familj			5
- kvinna			5,6
- man			1
Kommunstyrelsen	5,4	6,7	6,5
- kvinna	6,7	8,2	7,9
- man	2,4	3,7	3,4
Kultur- och fritid	5,1	6,9	6
- kvinna	6,3	6,3	5,8
- man	3,2	8,1	6,2
Vård- och omsorg			8,5
- kvinna			10,3
- man			7,6
Socialnämnden (t.o.m. 2022)	8,3	8,7	

- kvinna	9	9,4	
- man	4,1	5,6	
Östhammars kommun	7,4	8,1	7,7
- kvinna	8,1	8,7	8,3
- man	4,2	5,5	5,3

Utfallet för kvinna/man på nämndnivå för åren 2021 och 2022 är ett genomsnitt av utfallet för årens respektive kvartal.

5 (15)

3 Nämndens mål och uppdrag

3.1 Nämndmål

3.1.1 *Upplevelsen av trygghet ska öka*

Prognosen är att målet nås för helåret.

Prognosen är något svårbedömd vid utgången av tertiäl 1, men verksamheterna inom Individ- och familjenämndens område arbetar kontinuerligt med trygghetsskapande insatser varför prognosen är att målet nås för helåret. Delmålet på verksamhetsnivå lyder *Rättssäkert, tydligt och i klarspråk*. På grund av tilläggsbudgeten är planeringen av specifika aktiviteter kopplade till delmålet inte formulerade ännu.

Men det pågår naturligtvis arbete i målets riktning. Inom biståndshandläggningen för äldre och LSS har det inrättats en mottagningstelefon för invånarna där de kan ställa frågor kring beslut och annat inom området. Det finns också en specifik mailadress med motsvarande tjänst för den som föredrar digital kontakt.

För ökad tillgänglighet till kommunens tjänster kommer en budget- och skuldhandläggare finnas på plats ute på biblioteken vid några tillfällen under våren.

I samverkan med polisen har enheten Barn- och ungdom påbörjat ett arbete med att följa med polisen vid hembesök, där ungdomar misstänks för drogrelaterade brott.

Handläggare med specialkompetens inom våld i nära relation (VNR) har fått ytterligare utbildning inom området och en lokal riktlinje för VNR är under framtagande.

Socialpsykiatrin fortsätter arbetet tillsammans med Bryggans projektledare att arbeta med information kring samordnad individuell planering, SIP.

Förvaltningen har även fått i uppdrag från nämnden att införa möjligheten till trygghetslarm utan biståndsbedömning. Arbetet med att utreda förutsättningarna har precis startat upp vid tiden för tertiäl 1-rapportering.

Måluppfyllelse för målet på helårsbasis kommer att baseras på delmålsutfall, resultat av genomförda aktiviteter och övrig kvalitativ bedömning.

3.1.2 *Upplevelsen av god service, kvalitet och bemötande ska öka*

Prognosen är att målet nås för helåret.

Baserat på målformuleringen att upplevelsen av god service, kvalitet och bemötande ska öka, görs bedömningen att målet kommer uppfyllas för året. Anledningen till den positiva prognosen är att verksamheten genomfört en rad förändringar det senaste året, och fortsätter under innevarande, i syfte att förbättra tillgänglighet, bemötande och kvalitet. Bland annat har en samlad öppenvård skapats för att bättre tillmötesgå invånarens behov, inom nämndens verksamhetsområde.

Inom ramen för målet har verksamheten skapat ett antal delmål. Dessa handlar om att såväl öppenvården som enheten Barn och unga ska erbjuda förebyggande insatser och att alla enheter inom Myndighet ska arbeta aktivt med medarbetarnas

6 (15)

kompetensutveckling. Utifrån delmålen har enheterna planerat ett antal aktiviteter som är pågående men inte avslutade.

Bland det pågående arbetet kan nämnas genomförande av öppna föräldrautbildningar för barn mellan 3 och 12 år, aktivt arbete för förbättrad samverkan med Region Uppsala i syfte att planera trygga hemgångar för personer i behov av stöd, översyn och revidering av information på externa hemsidan, inventering av behov av e-tjänster för ansökan om omsorgstjänster samt utökning av de tjänster öppenvården kan erbjuda inom barn- och ungdomsområdet.

Måluppfyllelse för målet på helårsbasis kommer att baseras på delmålsutfall, resultat av genomförda aktiviteter och övrig kvalitativ bedömning.

3.1.3 God ekonomisk hushållning - budget ska följas

Prognosen är att målet nås för året.

Såväl periodens resultat som årsprognos behandlas närmare under rubriken 4. Ekonomiskt utfall och årsprognos.

3.1.4 Upplevelsen av en bra arbetsmiljö ska öka

Prognosen är att målet nås för helåret

Upplevelsen av en bra arbetsmiljö kommer att mätas under hösten 2023 och kan då jämföras med tidigare mätningar i de delar av kommunen där samma mätning gjorts förr. Mätmetoden är OSA-enkät (organisatorisk och social arbetsmiljö). Arbetet med arbetsmiljö pågår dock löpande och kontinuerligt under året i form av t.ex. årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljö, riskbedömningar löpande och inför förändringar och arbetsplatsträffar (APT) där arbetsmiljön kan diskuteras. Den årliga uppföljningen genomfördes inom samtliga enheter samt på verksamhets- och sektornivå under tertial 1.

3.2 Nämndens uppdrag

3.2.1 Arbetslinjen före bidragslinjen, rätt till stöd för barn, unga, vuxna, äldre samt funktionsnedsatta

Arbetslinjen har tillämpats under flera år inom enheten Vuxen, där försörjningsstöd handläggs. En av utmaningarna i det arbetet är tillgången till praktikplatser och språkpraktik via Arbetsmarknadsenheten (AME).

Samtliga, av de i arbetsför ålder, som bor i grupp- eller servicebostäder har beslut om daglig verksamhet. Daglig verksamhet beviljas även vid externa insatser.

Sågdammen i Österbybruk och Edda i Östhammar är öppna mötesplatser för vuxna personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt, samt deras närstående. Ett av verksamhetens mål är att motverka ensamhet. Mötesplatserna kan även möjliggöra återhämtning och stöd för målgrupperna.

Arbetet i uppdragets riktning fortgår under året.

7 (15)

3.2.2 *Rätt till trygghetslarm*

Förvaltningen har fått i uppdrag att införa möjligheten att få trygghetslarm utan biståndsbedömning, för den som önskar, är boende i kommunen och är över 65 år. Arbetet med att utreda förutsättningarna har precis startat upp med omvärldsbevakning och kunskapsinhämtning, varför ingen lägesrapport finns att tillgå vid tiden för upprättande av tertial 1-rapport.

3.2.3 *Stärkt samarbete*

Förvaltningen har fått i uppdrag att arbeta för stärkt samarbete i syfte att barn, unga och vuxna i behov av stöd ska få sina behov tillgodosedda. Intentionen med det givna uppdraget är att samarbetet mellan Individ- och familjenämnden, Vård- och omsorgsnämnden, Barn- och utbildningsnämnden och andra myndigheter samt regionen ska stärkas.

Inom Individ- och familjenämndens verksamhetsområde har fokus under tertial 1 varit att förbättra samverkan med verksamheter inom Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde. Samverkan har skett från sektorchefsnivå till handläggarnivå, i såväl proaktiva- som reaktiva ärenden. Senare under våren är Tillsammansdagen inbokad. Tillsammansdagarna är ett återkommande forum för att utveckla och upprätthålla ett gott samarbete, få möjlighet att lära av varandra, få insyn i varandras verksamheter för att bättre ge varandra stöd och därmed utveckla verksamheterna. Vid den kommande Tillsammansdagen träffas elevhälsoprofessionerna tillsammans med skolledare, chefer och handläggare från Sektor Omsorgs myndighetsutövande enheter samt öppenvårdens chefer och handläggare.

4 Ekonomiskt utfall och årsprognos

Nämnd	Sektor	BUDGET år	Budget ack	UTFALL ack	Avvikelse	Avvikelse %	PROGNOS	ProgAvvik
Individ- och familjenämnden	SEKTOR OMSORG	-409 884	-136 183	-125 947	10 237	92,5%	-409 884	0,0

9 (15)

Individ- och familjenämnden uppvisar ett överskott om 10,2 mnkr för årets fyra första månader. Av överskottet tillhör knappt 5,8 mnkr området Äldre och LSS, myndighet där kostnaden för personlig assistans hitintills varit lägre än budgeterat samt för hemtjänst där beviljade timmar och utförda timmar ej korrelerar vilket gör att nämndens kostnader än så länge är låga. Utöver detta har nämnden budgeterat för fler och dyrare placeringar än vad som realiserats under den gångna tidsperioden. Det är, så här pass tidigt, svårt att göra en årsprognos särskilt då nämnden står inför ett antal kostsamma speciallösningar inom särskilt boende och demensboende. Verksamheten har därtill ansökt om tvångsvård enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) vilket kommer belasta resultatet under resterande del av året.

5 Fördjupad information från enheter och/eller verksamheter

Sektor	Funktion	BUDGET år	Budget ack	UTFALL ack	Avvikelse	Avvikelse %	PROGNOS	ProgAvvik
SEKTOR OMSORG	7110 MYNDIGHET, STAB	-6 419,0	-2 115,2	31,5	2 146,8	-1,5%	-6 419,0	0,0
SEKTOR OMSORG	7112 ÖPPENVÅRD	-8 268,0	-2 695,0	-2 222,3	472,7	82,5%	-8 268,0	0,0
SEKTOR OMSORG	7113 BARN- OCH UNGDOM, MYNDIGHET	-34 202,0	-11 270,3	-10 751,0	519,3	95,4%	-34 202,0	0,0
SEKTOR OMSORG	7114 VUXEN, MYNDIGHET	-23 224,0	-7 596,3	-6 592,2	1 004,0	86,8%	-23 224,0	0,0
SEKTOR OMSORG	7116 ÄLDRE OCH LSS, MYNDIGHET	-336 159,0	-111 969,3	-106 211,5	5 757,9	94,9%	-336 159,0	0,0
SEKTOR OMSORG	8000 NÄMND O POLITIK	-1 612,0	-537,3	-201,2	336,1	37,5%	-1 612,0	0,0

12 (15)

6.2 Myndighet Ensamkommande barn och unga

6.2.1 Antal placeringar vid tertialets slut

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Familjehemsplaceringar, ensamkommande	2	1	0	0	0	0	0
Konsulentstödda familjehemsplaceringar, ensamkommande	3	2	0	0	0	0	0

Gällande ensamkommande finns för närvarande inga placeringar.

6.2.2 Snittkostnad per vård dygn

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Familjehemskostnad, ensamkommande	822	867	0	0	0	0	0
Konsulentstödda familjehemskostnad, ensamkommande	1 350	1 520	0	0	0	0	0

6.3 Myndighet Vuxen

6.3.1 Antal placeringar

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Institutionsvård/Missbruk	4	7	7	5	4	2	3
-Snittkostnad per dygn, missbruk	1 708	2 574	1 893	1 968	1 997	2 120	2 179
Institutionsvård/Psykiatri	2	2	2	2	3	3	3
-Snittkostnad per dygn, psykiatri	1 859	1 898	1 898	1 898	2 032	2 232	2 232
Familjehem (vuxen)	0	0	0	0	0	0	0
-Snittkostnad per dygn, familjehem	0	0	0	0	0	0	0

Antal placeringar för missbruk har under de senaste åren legat relativt konstant med mindre variationer över tid. Just nu har vi flertalet fysiskt dåliga klienter vilket gör att vi är tvungna att placera då de ligger nära till tvångsvårdsinsatser. Vi har även en LVM-

13 (15)

placering (Lag om vård av missbrukare i vissa fall) som gick igenom den 5 maj 2023.

Antal placeringar inom socialpsykiatrin har utökats från 2 till 3 under 2022. Det är även en till placering som är på ingång.

Snittkostnaden för missbruk hade en topp under tertial 2 2021 som berodde på en LVM-placering vilket långt överskred normala kostnader för behandlingsinsats. Denna topp kommer vi även nu att se framöver under 6 månader. I övrigt är det något större skillnad i snittkostnad jämfört med motsvarande period föregående år. Vad gäller snittkostnad för psykiatri har den legat relativt konstant och bara följt den allmänna prisökningen.

6.3.2 Övriga nyckeltal

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Antal hushåll med ekonomiskt bistånd	110	115	111	99	113	93	119
-Snitt utbetalt per hushåll under tertialet	15 35 5	20 40 7	20 05 0	22 96 8	18 16 3	21 03 4	16 57 6
Antal personer med Boendestöd	61	67	64	66	65	72	72

Ekonomiskt bistånd uppvisar ingen stor förändring av antalet hushåll över tid.

För beslut om boendestöd ses inte någon tydlig förändring, utan mer en jämn variation över tid.

6.4 Myndighet Äldre

6.4.1 Nyckeltal äldre

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Antal personer i ordinärt boende med hemtjänstbeslut	794	806	807	804	804	784	797
Beviljad tid hemtjänst	96 25 9	70 48 0	72 19 6	69 69 4	72 44 4	71 23 9	73 27 5
Utförd tid hemtjänst		62 62 3	66 32 3	67 13 3	64 69 3	63 83 3	65 19 0
Beläggningsgrad SÄBO, tertialets slut (%)	92%	89%	91%	95%	95%	95%	94%
Väntetid SÄBO, dagar	15	15	16	18	19	19	19

Antal personer med hemtjänstbeslut har under de senaste åren legat relativt konstant med mindre variationer över tid. Beviljade timmar ökar något igen och vi ser inget som

14 (15)

tyder på att det kommer minska igen då besluten nu följs upp mer ingående och är därmed korrekta i bedömningen av omfattning. Differensen mellan beviljad och utförd håller sig fortsatt hög och myndighet har en planering för att granska och hitta förklaringar till att detta ökar.

Beläggningsgraden på våra särskilda boenden har sakta ökat över tid men har under 2022 legat stabilt på 95 %, vilket vi även ser följer med in under 2023 med 94 %. Väntetiden till kommunens särskilda boenden följer samma mönster. Kommunen har nu profilerade boenden med inriktning demens eller omvårdnad vilket kan leda till ökade väntetider även om ledig plats finns dock har vi sett att detta endast påverkat med några få dagars ökad väntetid under 2022.

6.5 Myndighet LSS

6.5.1 Nyckeltal LSS

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Beläggningsgrad i procent, LSS-boende, vid tertialets slut	137	127	148	131	120	122	117
Daglig verksamhet, antal brukare	102	108	111	111	109	112	105
-Egen regi	98	102	102	98	95	97	93
-Lagen om valfrihetssystem (LOV)	4	6	9	13	14	15	12

Beläggningsgraden har sjunkit över tid men överskrider fortfarande 100 %. Inom daglig verksamhet (DV) så har ärenden minskat och en del av förklaringen till detta är det nya system med motiverande insats när en enskild inte nyttjar sin beviljade insats om DV. I denna uppföljning kan ett beslut avslutas om det framkommer att den enskilde inte önskar insatsen.

6.5.2 P-ass LSS

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
-personer	8	7	7	9	9	9	11
-timmar	12 72 2	12 01 7	11 20 8	11 02 3	10 64 8	9 656	11 13 0

Inom Personlig assistans spås en ökning under de kommande två till fyra åren, då verksamheten idag har vetskap om ärenden där diagnos/diagnoser kan komma att fastställas när ett barn når den ålder då detta är möjligt. Att diagnostisera små barn är idag ovanligt. Personlig assistans kan oväntat öka då även vuxna kan beviljas insatsen om den enskilde via sjukdom eller yttre skada får personkretstillhörighet innan 66 års ålder. Vi ser inga tecken på att flödet av ansökningar som kan leda till insats kommer

15 (15)
minska under 2023.

6.5.3 P-ass SFB

Nyckeltal	Terti al 1, 2021	Terti al 2, 2021	Terti al 3, 2021	Terti al 1, 2022	Terti al 2, 2022	Terti al 3, 2022	Terti al 1, 2023
Antal ärenden vid tertialets slut	21	21	22	21	19	19	19
-varav utförs av egen regi	9	9	9	9	7	7	7

Ärenden som utförs av egen regi eller externt bolag men som är beviljade av Försäkringskassans utredning och beslut måste även följas upp av kommunens socialtjänst enligt gällande lagstiftning. Detta är ett arbete som Äldre och LSS inte haft som en prioritet tidigare år men som under 2023 kommer hanteras med en uppföljning som dokumenteras i vårt verksamhetssystem. Det i sin tur innebär ytterligare uppföljning av 19 ärenden per år för biståndshandläggare fördelat på tre medarbetare med inriktning LSS på enheten. Uppföljningen kan inte förändras i Försäkringskassans beslut men socialtjänsten följer upp för att se om andra insatser från kommunen behövs för att tillgodose den enskildes hela behovsbild.

 ÖSTHAMMARS KOMMUN <i>- EN DEL AV ROSLAGEN</i> Socialförvaltningens ledningssystem	Dokumenttyp:		
	Riktlinje		
	Titel:		
		För insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	
Granskad av:	Fastställd av:	Fastställd datum:	Reviderad datum:

Innehåll

SYFTET MED RIKTLINJEN	4
ANSVAR OCH ROLLER	4
SEKRETESS	5
FN-KONVENTIONEN	5
BARNKONVENTIONEN, NY LAG I SVERIGE 1 JANUARI 2020	5
INRIKTNING FUNKTIONSHINDERPOLITIKEN	5
ALLMÄNT OM INSATSER ENLIGT LSS	6
MÅLGRUPP	6
KVALITETSKRAVEN I LSS	6
VERKSAMHETENS MÅL	6
GODA LEVNADSVILLKOR	6
LSS I RELATION TILL ANNAN LAGSTIFTNING	7
VEM FÅR ANSÖKA OM INSATSER	7
PERSONKRETS 1 § LSS	7
PERSONKRETS ETT (1:1 § LSS)	7
PERSONKRETS TVÅ (1:2 § LSS)	8
PERSONKRETS TRE (1:3 § LSS)	8
<i>Varaktigt funktionshinder</i>	9
<i>Stora funktionshinder</i>	9
<i>Betydande svårigheter i den dagliga livsföringen</i>	9
<i>Omfattande behov av stöd eller service</i>	9
PERSONKRETSBEDÖMNING AV SMÅ BARN	10
BESKRIVNING AV INSATSER 9 § LSS	10
RÅDGIVNING OCH ANNAT PERSONLIGT STÖD ENLIGT 9 § 1 P. LSS	10
BITRÄDE AV PERSONLIG ASSISTANS ENLIGT 9 § 2 P. LSS	10
<i>Kommunens ansvar</i>	11
<i>Personlig assistans till personer som fyllt 66 år</i>	11
<i>Nya bestämmelser från och med 2026-01-01</i>	12

<i>Makars gemensamma ansvar</i>	12
<i>Personlig assistans till barn</i>	12
<i>Personlig assistans i barnomsorg, skola och daglig verksamhet</i>	12
<i>Sjukhusvistelse</i>	13
<i>Semesterresor</i>	13
<i>Enskildes sjukdom</i>	13
<i>Val av assistansanordnare</i>	14
<i>Merkostnader vid sjukdom eller vikarieanskaffning vid privat utförande av personlig assistans</i>	14
<i>Delat ansvar mellan kommunen och Försäkringskassan</i>	14
<i>Överlämnande av ärende till Försäkringskassan (15 § 8 p LSS)</i>	14
LEDSAGARSERVICE ENLIGT 9 § 3 P. LSS	14
<i>Ledsagarservice till barn</i>	15
BITRÄDE AV KONTAKTPERSON ENLIGT 9 § 4 P. LSS	15
AVLÖSARSERVICE I HEMMET ENLIGT 9 § 5 P. LSS	15
KORTTIDSVISTELSE UTANFÖR DET EGNA HEMMET ENLIGT 9 § 6 P. LSS	16
KORTTIDSTILLSYN FÖR SKOLUNGDOM ÖVER 12 ÅR UTANFÖR DET EGNA HEMMET I ANSLUTNING TILL SKOLDAGEN SAMT UNDER LOV, ENLIGT 9 § 7 P. LSS	16
BOENDE I FAMILJEHEM ELLER BOSTAD MED SÄRSKILD SERVICE FÖR BARN ELLER UNGDOMAR SOM BEHÖVER BO UTANFÖR FÖRÄLDRAHEMMET ENLIGT 9 § 8 P. LSS	17
<i>Familjehem</i>	17
<i>Bostad med särskild service för barn och ungdomar</i>	17
<i>Boende på grund av skolgång på annan ort</i>	18
<i>Beslut om boende i kombination med andra insatser</i>	18
BOSTAD MED SÄRSKILD SERVICE FÖR VUXNA ELLER ANNAN SÄRSKILD ANPASSAD BOSTAD FÖR VUXNA ENLIGT 9 § 9 P. LSS	18
<i>Kriterier för att bevilja bostad med särskild service</i>	18
<i>Gruppbostad</i>	18
<i>Servicebostad</i>	19
<i>Annan särskild anpassad bostad</i>	19
DAGLIG VERKSAMHET FÖR PERSONER I YRKESVERKSAM ÅLDER SOM SAKNAR FÖRVÄRVSARBETE OCH INTE UTBILDAR SIG ENLIGT 9 § 10 P. LSS	19
HANDLÄGGNINGSPROCESSEN	20
ALLMÄNT OM PERSONKRETSEN ENLIGT LSS	20
BARNPERSPEKTIVET	20
VÅRDNADSHAVARE	20
GOD MAN OCH FÖRVALTARE	21
FÖRETRÄDE INFÖR NÄMND	21
UTGÅNGSPUNKTER FÖR HANDLÄGGNINGEN	21
ATT GENOMFÖRA EN UTREDNING	21
UTREDNING OCH BEDÖMNING	21
BEDÖMNING AV PERSONKRETTSTILLHÖRIGHET	21
BESLUT	22

TACKAR NEJ TILL INSATS	22
KOMMUNICERING AV FÖRSLAG TILL BESLUT	22
AVSLAG	23
ÖVERKLAGANDE AV BESLUT.....	23
UPPFÖLJNING AV BEVILJADE INSATSER.....	23
GENOMFÖRANDE AV BEVILJADE INSATSER	23
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD.....	23
EGENVÅRD.....	24
TANDVÅRD.....	24
DOKUMENTATION.....	24
GENOMFÖRANDEPLAN.....	25
INDIVIDUELL PLAN ENLIGT 10 § LSS	25
SAMORDNAD INDIVIDUELL PLAN (SIP).....	25
AVGIFTER OCH OMKOSTNADER	25
FÖRHANDBESKED	26
ANSVARSFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER	26
TILLFÄLLIG VISTELSE	27
TOLK.....	27
MEDVERKANDEPLIKTEN.....	27
RAPPORTERINGSSKYLDIGHETEN.....	27
RAPPORTERINGSSKYLDIGHET ENLIGT LEX SARAH.....	27
VÅLD I NÄRA RELATIONER	28
REFERENSER.....	29
<i>Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)</i>	<i>29</i>
<i>LSS-boken, stöd till beslutsfattare och yrkesverksamma.</i>	<i>29</i>
<i>Socialtjänstlagen (2001:453)</i>	<i>29</i>
<i>Föräldrabalken (1949:381).....</i>	<i>29</i>
<i>Äktenskapsbalken (1987:230).....</i>	<i>29</i>
<i>Socialförsäkringsbalken (2010:110)</i>	<i>29</i>
<i>Offentlighet- och sekretesslagen (2009:400).....</i>	<i>29</i>
<i>Skollagen (2010:800)</i>	<i>29</i>
<i>Förvaltningslagen (2017:900).....</i>	<i>29</i>
<i>Socialstyrelsens allmänna råd om dokumentation (SOSFS 2014:5)</i>	<i>29</i>
<i>Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)</i>	<i>29</i>
<i>Socialtjänstförordningen (2001:937)</i>	<i>29</i>

Syftet med riktlinjen

Riktlinjen avser insatser enligt LSS och beskriver hur kommunen jobbar för personer med funktionsnedsättning inom sitt ansvarsområde, främjar jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen.

Syftet med riktlinjen är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar. De ska säkerställa att medborgarna ska behandlas lika oavsett handläggare.

Riktlinjerna är vägledande och gäller aldrig utan undantag. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det dock alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Riktlinjerna utgår från **Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (1993:387)** och avser insatser för barn, ungdomar och vuxna. Alla beslut ska prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall.

Ansvar och roller

Individ och familjenämnden ansvarar för att fastställa riktlinjer och för att det i ledningssystemet finns beskrivet de processer, rutiner och samverkan som behövs för att säkra kvaliteten på de insatser som ges i verksamheten.

Sektorchefen har huvudansvaret för att det finns riktlinjer, rutiner och övriga styrdokument.

Verksamhetschefen har ansvar för att enhetscheferna och biståndshandläggarna känner till riktlinjen och rutinerna. Ansvarar även för uppföljning och utveckling av verksamheten.

Enhetschefen för produktion ansvarar för att planera och verkställa beslut.

Enhetschefen för enheten äldre och LSS ansvarar för rapporteringen av ej verkställda beslut till IVO (Inspektionen för vård och omsorg) samt för dokumentation av genomförandet.

Biståndshandläggaren för LSS har ansvar för att utreda, bedöma och besluta om behov enligt LSS utifrån fastställd delegationsordning. Biståndshandläggaren ansvarar även för att följa upp beviljade insatser.

Arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast bedömer behovet av rehabilitering och hjälpmedel samt handleder personal.

Sjuksköterska ansvarar för att utreda och bedöma behov av vissa hälso- och sjukvårdsinsatser samt för uppföljning av dessa. De ansvarar även för att utbilda och handleda personal.

Riktlinjerna följs upp var tredje år eller vid behov vid t.ex. förändringar i lagstiftning, föreskrifter eller kommunala styrdokument.

Sekretess

Alla medarbetare inom socialtjänsten omfattas av sekretess. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL).

FN-konventionen

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har inflytande på den svenska lagstiftningen för personer som lever med en funktionsnedsättning och för att dessa ska uppnå delaktighet och jämlikhet i samhällslivet. Konventionen tar upp åtgärder som är nödvändiga för att säkra rättigheterna för människor med en funktionsnedsättning.

Barnkonventionen

Barnkonventionen (ny lag i Sverige sedan 2020-01-01) innehåller rättigheter som varje barn ska ha och gäller alla barn och unga upp till 18 år som bor eller vistas i ett land.

Barnkonventionen slår fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden, att utvecklas och att skyddas mot övergrepp och utnyttjande. Barnkonventionen bygger på fyra principer:

- Barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering (artikel 2)
- Barnets bästa ska beaktas i alla beslut (artikel 3)
- Barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barnet ska ha rätt att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12)

Barn har rätt till inflytande vid ansökan, utredning, beslut och uppföljning. Vid inledande kontakter med vårdnadshavare ska information därför ges om att barnets perspektiv ska beaktas i utredningen och att barnet kommer att få inflytande i utredningsprocessen.

Biståndshandläggaren ska skaffa sig kännedom om barnets vilja, förutsättningar och uppfattning om sin situation. Vilka överväganden som görs i utredningen utifrån barnets perspektiv och hur detta påverkar beslutet ska framgå av dokumentationen. Ska också framgå hur barnet har varit delaktig i utredning, beslut och uppföljning, liksom barnets åsikter och önskemål ska dokumenteras. Då barnet inte kan eller vill delta i utredningsprocessen ska orsaken framgå i dokumentationen.

Inriktning funktionshinderpolitiken

De nationella målen för funktionshinderpolitiken är:

- En samhällsgemenskap med mångfald som grund
- Att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- Jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män som lever med en funktionsnedsättning

Östhammars kommun ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap

och leva som andra. De ska ges förutsättningar att kunna verka och bo i en god samhällsmiljö. De insatser som ges ska syfta till en ökad självständighet och förbättrad livssituation för den enskilde.

Allmänt om insatser enligt LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) är en rättighetslag. Den som uppfyller kraven för att tillhöra lagens personkrets har rätt att få vissa i lagen angivna insatser, förutsatt att den enskilde har behov av insatsen i sin livsföring och att behovet inte är tillgodosett.

Målgrupp

Alla personer med en funktionsnedsättning omfattas inte av LSS-lagens insatser. För att ha rätt till insatser enligt LSS krävs att:

- den enskilde omfattas av någon av lagens tre personkretsar enligt 1 § LSS,
- den enskilde behöver sådan hjälp i sin livsföring,
- behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt,
- insatserna behövs för att stärka att den enskilde tillförsäkrats goda levnadsvillkor.

Kvalitetskraven i LSS

Av 6 § LSS framgår att verksamheten ska vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematisk och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Det övergripande målet för verksamhet som bedrivs med stöd av LSS ska vara att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra, trots sin funktionsnedsättning. I 7 § LSS anges en kvalitetsnivå på de insatser som tillhandahålls enligt LSS. Genom de särskilda insatserna i LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor. Det krävs också att brukaren bemöts på ett bra sätt och att personalen har lämplig utbildning och erfarenhet. Uppföljning och utvärdering av verksamhetens kvalitet ska göras av den ansvariga nämnden.

De kvalitetskriterier som kan urskiljas i lagtexten och förarbeta och som ska ligga till grund för insatserna är: självbestämmande, inflytande, integritet och delaktighet samt helhetssyn, kontinuitet och tillgänglighet.

Verksamhetens mål

Verksamhetens mål enligt 5§ LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §.

Goda levnadsvillkor

Vid bedömning av om den enskilde har rätt till insatser enligt LSS används begreppet goda levnadsvillkor. Den enskilde har rätt till insatser enligt LSS om insatserna behövs för att den enskilde ska tillförsäkras goda levnadsvillkor. Goda levnadsvillkor enligt LSS är att jämföra med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder eller gemene man.

LSS i relation till annan lagstiftning

LSS inskränker inte rättigheter som en enskild person kan ha enligt annan lag.

LSS-handläggaren ska upplysa om detta samt om de skillnader som finns mellan SoL och LSS. Om en insats kan ges enligt såväl SoL som LSS ska den enskilde, om han förväntas omfattas av personkretsen i LSS, få hjälp att göra sin ansökan i enlighet med LSS. Det är dock den enskilde som, efter att ha blivit informerad, väljer utifrån vilken lag insatser söks. Även den som ingår i LSS personkrets kan behöva bistånd enligt SoL som komplement till LSS-insatserna.

Vem får ansöka om insatser

En viktig grundprincip i LSS är att insatser endast kan beviljas utifrån den enskildes begäran. Det innebär att det inte finns några bestämmelser om att ge insatser utan samtycke.

I 8 § LSS regleras vem som får ansöka om en insats: Insatser enligt LSS ska ges den enskilde endast om han eller hon begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i fråga kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom eller henne.

Finns det två vårdnadshavare ska båda stå bakom ansökan. Även i de fall då föräldrarna är fränskilda, men har gemensam vårdnad, måste båda föräldrarna vara överens om att begära LSS insatser för att sådana ska kunna beviljas. Förblir föräldrarna oense kan nämnden oftast inte behandla ansökan.

Av 6 kap 13 a § Föräldrabalken framgår att socialnämnden får besluta om vilken åtgärd som ska vidtas ifall vårdnadshavare inte kan komma överens. Det gäller insatserna biträde av kontaktperson, avlösarservice och korttidsvistelse enligt LSS. När ett barn under 15 år av någon anledning saknar vårdnadshavare som kan ansöka om insatser kan i stället en legal ställföreträdare, till exempel god man, ansöka om insatser för barnet.

Personkrets 1 § LSS

Lagen omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd, betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, andra *varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder* som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är *stora* och förorsakar *betydande svårigheter i den dagliga livsföringen* och därmed ett *omfattande behov av stöd och service*.

Personkrets ett (1:1 § LSS)

Personkrets ett omfattar personer med en utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. Med begreppet utvecklingsstörning avses en intellektuell funktionsnedsättning. Utvecklingsstörningen ska ha uppstått på grund av en brist eller skada under utvecklingsperioden som i många fall är så betydande att personen behöver stöd och hjälp i sin livsföring genom olika insatser för att kunna delta i samhällslivet. Med utvecklingsperioden avses i allmänhet åren före 16 års ålder. Orsaken till bristen eller skadan saknar betydelse. Vid bedömningen av den intellektuella förmågan ska psykologiska sociala och pedagogiska faktorer vägas samman.

Med autism och autismliknande tillstånd avses sådana djupgående störningar i fråga om social förmåga, kommunikation och beteende som medför allvarligt funktionshinder i fråga om psykosocial och/eller pedagogisk anpassning. Störningarna debuterar under barndomen, oftast men inte alltid före tre års ålder, och ger nästan alltid allvarliga psykiska funktionshinder under hela livet.

För att fastställa personkretstillhörighet krävs diagnos och intyg om utvecklingsstörning, om autism eller om autismliknande tillstånd av leg. läkare och/eller leg. psykolog samt diagnos kod.

Personkrets två (1:2 § LSS)

Personkrets två omfattar personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder (från 16 år) föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Utlösande faktorer ska vara sjukdomar av kroppslig art - tumörer, hjärnblödningar, inflammationer eller skador som föranletts av yttre våld, t.ex. trafikskador. I förarbetena anges att personer med olika psykiska sjukdomstillstånd, som också kan medföra begåvningshandikapp, t.ex. demens, och personer med sjukdomar som är en följd av missbruk av beroendeframkallande medel, inte omfattas av personkretsen. Dessa kan enligt förarbetena endast omfattas av lagen om de uppfyller kriterierna enligt personkrets 3.

För att fastställa personkretstillhörighet krävs intyg av leg. läkare om hjärnskadan, dess uppkomst och utredning av leg. psykolog som styrker den begåvningsmässiga funktionsnedsättningen.

Personkrets tre (1:3 § LSS)

Här inbegrips barn, ungdomar och vuxna med långvarigt habiliterings- och/eller rehabiliteringsbehov, d.v.s. personer som på grund av sin funktionsnedsättning har ett i flera avseenden likartat behov som de som omfattas av 1 § 1 och 1 § 2.

Följande kriterier ska vara uppfyllda för att en person ska tillhöra personkrets enligt 1 § 3 p LSS:

Varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande, funktionsnedsättningarna ska vara stora och förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, personen ska ha behov av omfattande stöd och service.

Kriterierna går dock inte att helt självständigt bedöma var för sig eftersom de påverkar varandra. Funktionsnedsättningen ska vara betydande och bestående. Enbart kognitiv funktionsnedsättning är inte tillräckligt för att den enskilde ska tillhöra personkretsen. För att en person ska omfattas av personkretsen måste alla kriterier vara uppfyllda. När det är fråga om flera funktionshinder ska en sammantagen bedömning göras vid prövningen av om någon omfattas av personkretsen. Personkrets tre är till skillnad från personkrets ett och två, inte diagnosstyrd i den meningen att en viss diagnos alltid medför att personen omfattas av LSS.

För bedömning om en person omfattas av personkrets 3 behövs underlag som tydliggör funktionshindrets konsekvenser i den dagliga livsföringen, till exempel ADL.

Varaktigt funktionshinder

När det gäller begreppet varaktigt funktionshinder så anges det i förarbeten att funktionshindret inte ska vara av tillfällig eller övergående natur (prop.1992/93:159 s. 169). Det syftar till att tillförsäkra personer med livslånga eller mycket långvariga funktionshinder särskilt stöd.

En bedömning av varaktigheten görs då handläggaren avgör om personen tillhör personkretsen eller inte, medan behovet av insats kan variera över tiden. Ett behovs varaktighet kan omprövas, och bestämmelse om att detta ska göras kan skrivas in i beslutet. De beviljade insatserna i sig kan påverka behovets varaktighet och omfattningen av framtida behov. Tidsgränsen för om funktionsnedsättningen ska betraktas som varaktigt får bedömas i det enskilda fallet.

Stora funktionshinder

För att det ska bedömas som ett stort funktionshinder ska det ha en sådan karaktär att det starkt påverkar flera livsområden samtidigt t.ex. boende, fritid, behov av rehabilitering eller habilitering. Det gäller t.ex. om en person till följd av funktionshindret har återkommande behov av annan persons hjälp för den dagliga livsföringen i boendet, i utbildningssituationen, på arbetet, på fritiden eller för att förflytta sig, för att meddela sig med andra eller för att ta emot information.

I förarbeten anges som exempel på stora funktionshinder bl.a. personer med uttalade förlamningar eller svårartade och invalidiserande effekter av sjukdomar som diabetes eller hjärt- och lungsjukdomar samt människor med grava syn- och hörselskador (prop.1992/93:159 s. 168).

En till synes mindre allvarlig sjukdom eller mindre skada kan också innebära ett stort funktionshinder som förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service. Även psykiska störningar kan förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

Betydande svårigheter i den dagliga livsföringen

Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, på- och avklädning, mathållning, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling.

Det kan också innebära att en person inte kan förstå och klara sin ekonomi (prop. 1992/93:159 s.169), svårigheter att göra sig förstådd, kommunicera med andra (t.ex. i direkta samtal med andra och telefonsamtal) eller att en person riskerar att bli isolerad från andra människor (prop. 1992/93:159 s. 56).

Omfattande behov av stöd eller service

Omfattande behov av stöd och service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, hygien och på- och avklädning. Det kan även vara ett behov av hjälp med matlagning, skrivning och läsning, kommunikation med andra, förflyttning, sysselsättning och rekreation mm. Behovet ska beaktas med bedömning av insatser från hela samhället, inte bara insatser enligt denna lag. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer (prop. 1992/1993:159 s. 169).

I begreppet ett omfattande behov av stöd och service ligger både kvantitativa och kvalitativa aspekter. Den enskilde ska i allmänhet ha ett återkommande behov av särskilt stöd för att klara funktioner som andra kan klara på egen hand. Med återkommande menas att

stödbehovet vanligen finns dagligen och i olika situationer och miljöer. Behov av stöd bör uppfattas i vid bemärkelse och avse stöd av olika karaktär. Ibland kan det dock krävas stödsinsatser av så speciell art att de trots mindre tidsåtgång är att betrakta som omfattande.

Personkretsbedömning av små barn

Vid bedömning av små barn med funktionsnedsättning är utgångspunkten den aktuella situationen. På grund av barnets låga ålder framgår det kanske inte om funktionsnedsättningen är så stor att den orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Alla små barn behöver ju hjälp med att äta, kommunicera och förflytta sig mm. I dessa fall får man bedöma om barnet med stigande ålder kan antas komma att få betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service. (prop. 1992/93:159). Avsikten med att göra en prognos om barnets framtida svårigheter och därmed sammanhängande stödbehov är att redan när det gäller mycket små barn kunna bedöma om barnet omfattas av LSS personkrets. Personkretsens gruppstillhörighet kan ändras allt eftersom barnet utvecklas och möjligheterna att ställa diagnos enligt LSS personkrets 1 blir säkrare.

Om det inte går att bedöma om barnet kommer att omfattas av LSS på grund av att varaktigheten inte kan styrkas ska biståndshandläggaren informera vårdnadshavaren om vikten av en ny LSS-ansökan längre fram. I vissa fall, t.ex. vid allvarliga ryggmärgsbräck, grav CP-skada etc. torde man dock med stor säkerhet kunna säga att barnet kommer att få betydande svårigheter även på längre sikt. I sådana fall finns det ingen anledning att dröja med beslut om personkretstillhörighet. Betydelsen av tidiga insatser ska inte underskattas vilket understryker behovet av att allsidiga och kvalificerade insatser till barn med omfattande funktionsnedsättning kommer till stånd. En funktionsnedsättning för barn i en viss ålder kan ibland förorsaka sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen att behovet av stöd och service under några år kan anses så omfattande att barnet omfattas av LSS personkrets 3 och har behov av insatser enligt lagen.

Beskrivning av insatser 9 § LSS

Rådgivning och annat personligt stöd enligt 9 § 1 p. LSS

Det är regionen som är primärt ansvarig för denna insats. Insatsen är tänkt att ge personer som tillhör lagens personkrets och deras anhöriga tillgång till kvalificerade insatser från flera kompetensområden som behövs för att underlätta det dagliga livet. Det rör sig om insatser av rådgivande och allmänt stödjande karaktär där medicinska, psykologiska, sociala och pedagogiska aspekter av funktionsnedsättningen beaktas. Ska ses som ett komplement till habilitering, rehabilitering och socialtjänst. Avsikten är inte att ersätta annat samhällsstöd. Insatsen kan ges av kurator, psykolog, arbetsterapeut, logopeddietist m.fl. Handläggaren ansvarar för att informera om denna insats.

Biträde av personlig assistans enligt 9 § 2 p. LSS

En person kan tillhöra personkretsen enligt 1§ LSS och vara berättigad till insatser enligt denna lag men ändå inte vara berättigad till personlig assistans.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med ett eller flera grundläggande behov. Med grundläggande behov avses:

1. andning,
2. personlig hygien,
3. måltider,
4. av- och påklädning,
5. kommunikation med andra,
6. stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom, och
7. stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes fysiska hälsa.

Om den enskilde på grund av psykisk funktionsnedsättning behöver kvalificerade aktivering- och motiveringsinsatser för att han eller hon själv ska klara att tillgodose ett grundläggande behov som avses i första stycket 2-5, ska sådana insatser beaktas som en del av hjälpen med det grundläggande behovet.

Hjälp med behov enligt första stycket 1, 6 och 7 ska anses som hjälp med grundläggande behov, oavsett hjälpens karaktär. Detta gäller även hjälp med måltider i form av sondmatning och hjälp i form av kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Om behovet avser hjälp med ett grundläggande behov som avses i första stycket 1 eller 7, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälpen ska kunna ges. Om behovet avser hjälp med måltider i form av sondmatning, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheten att få bidrag enligt lagen (2018:222) om bostadsanpassning eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) har utretts.

Vanliga skäl till dubbel assistans kan vara stort behov av hjälp vid förflyttningar, lyft, hygien samt av- och påklädningar. Även vid hjälp med andning och måltider i form av sondmatning kan det finnas behov av dubbel assistans (prop. 2018/19:145 s. 27).

Kommunens ansvar

Kommunen är ansvarig för personlig assistans till personer som behöver assistans för sina grundläggande behov under högst 20 timmar per vecka, vid tillfälliga behov och i vissa andra situationer där personlig assistans kan behövas men där assistansersättning genom Försäkringskassan (Socialförsäkringsbalken 51 kap 2 §) inte kan beviljas.

Personlig assistans till personer som fyllt 66 år

Personer med pågående insatser enligt 9 § 2 LSS, som beviljats innan 66 års ålder, får behålla insatsen efter det att de fyllt 66 år. Den som inkommer till kommunen med begäran senast dagen före 66-årsdagen, ska få sin begäran prövad och om behov av insatsen föreligger ska begäran beviljas. Antalet assistanstimmar enligt LSS får inte utökas efter det att personen fyllt 66 år. Detta innebär att behov av ökade insatser efter 66-årsdagen får tillgodoses på annat sätt.

Nya bestämmelser från och med 2026-01-01

Personer med pågående insatser enligt 9 § 2 LSS som har beviljats innan han eller hon har uppnått riktåldern för pension, eller ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före den dag när riktåldern för pension uppnås och därefter blivit beviljad får behålla insatsen även om de har uppnått riktåldern för pension.

Insatser enligt 9 § 2 får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har uppnått riktåldern för pension.

Makars gemensamma ansvar

Vad som normalt faller under makars ansvar för varandra avses det gemensamma ansvaret för hem och hushåll som föreligger makar emellan enligt äktenskapsbalken (1987:230). Vid bedömning av tidsåtgång bör beaktas att makar har ett gemensamt ansvar för hushållet. Något ansvar för den andres personliga omvårdnad föreligger inte. Detta gäller även för par som är sambo och föräldrar med hemmavarande barn över 18 år. Om den enskilde har rätt till personlig assistans eller annan hjälp i hemmet, ska inte personalen ta över den icke-funktionshindrede makens/makans ansvar för det gemensamma hushållet.

Personlig assistans till barn

När behovet av personlig assistans bedöms för barn ska det bortse från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Detta ska göras genom schablonavdrag (föräldraavdrag) från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt 9 a §. Föräldraavdrag ska fastställas med hänsyn till barnets ålder och göras dels från grundläggande behov, dels från andra personliga behov. Avdrag ska dock inte göras till den del hjälpbehovet avser

1. sådant stöd som avses i 9 a § första stycket 1 eller 7,
2. åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälp enligt 9 a § första stycket 1 eller 7 ska kunna ges,
3. måltider i form av sondmatning,
4. åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelser och efterarbete i samband med sådana måltider,
5. grundläggande behov från och med den månad då barnet fyller 12 år,
6. andra personliga behov före den månad då barnet fyller ett år, eller
7. andra personliga behov från och med den månad då barnet fyller 18 år.

Regeringen får meddela föreskrifter om föräldraavdragets storlek.

Om omvårdnadsbidrag lämnas får det inte påverka bedömningen av behovet av personlig assistans.

Personlig assistans i barnomsorg, skola och daglig verksamhet

Enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110) kan assistansersättning inte beviljas när den funktionshindrede vistas eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet.

Personlig assistans kan dock beviljas under tid i barnomsorg, skola och daglig verksamhet om det finns särskilda skäl. Det kan förekomma när den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än med sin eller sina personliga assistenter, eller när det är viktigt att den personliga assistenten finns till hands på grund av deltagarens

hälsotillstånd. Det kan också finnas situationer där funktionshindret gör det särskilt angeläget att den assistansberättigade har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig.

När det gäller barnomsorg och skola kan assistansersättning alltid lämnas om den enskilde behöver hjälp med andning eller sondmatning och åtgärder som är direkt nödvändiga för att kunna ge sådan hjälp. Vid utredning om behov av personlig assistans under vistelse i barnomsorg, skola och daglig verksamhet ska utöver medicinskt underlag även underlag från respektive verksamhet begäras in där barnets behov framgår samt hur barnet fungerar i den aktuella miljön.

Sjukhusvistelse

Enligt Socialförsäkringsbalken (106 kap. 24 §) så lämnas inte assistansersättning för den tid den funktionshindrade vårdas på institution som tillhör staten, en kommun eller en region, eller vårdas på en institution som drivs med bidrag från staten, en kommun eller en region.

Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning lämnas under tid när den funktionshindrade vårdas på sjukhus under en kortare tid (106 kap. 25 §)

Enligt förarbetena kan sådana särskilda skäl anses finnas i exempelvis i

- i de fall där karaktären av funktionshindret gör det särskilt angeläget att den personliga assistenten finns till hands (prop. 1995/96:146 s. 15)
- situationer då en persons funktionshinder eller kombination av funktionshinder, hälsotillstånd eller möjligheter att kommunicera kräver att en eller ett starkt begränsat antal personer med ingående kunskap om den funktionshindrade finns till hands (bet.1995/96:SoU15 s.16).

Vid tillfällig utökning i samband med sjukhusvistelse ska förutom aktuellt beslut och utredning av Försäkringskassan även underlag från sjukhuset begäras in.

Semesterresor

I rättspraxis har det ansetts rimligt att en person i aktiv ålder någon gång ges möjlighet att göra en kortare resa till närliggande länder (RÅ 2003 ref. 79 I). Utrymmet för att bevilja insatser för resor till mer avlägsna resmål är dock begränsat (HFD 2011 ref. 60).

Däremot kan den funktionshindrade exempelvis resa på semester och utnyttja redan beviljade assistanstimmar under avräkningsperioden. För att kunna planera ska förfrågan till områdeschef LSS ske skriftligen tre månader innan utlandsresan och vid semesterresor inom Sverige som innebär övernattning en månad i förväg. Vid tillfällig utökning i samband med semesterresa ska aktuellt beslut och utredning av Försäkringskassan begäras in.

Enskildes sjukdom

Ansökan om en tillfällig utökning i samband med sjukdom kan göras om den funktionshindrade uteblir från t.ex. daglig verksamhet pga. egen sjukdom. Vid tillfällig utökning i samband med den enskildes sjukdom ska förutom aktuellt beslut och utredning av Försäkringskassan även underlag från daglig verksamhet begäras in. Vid återkommande ansökningar om tillfällig utökning vid den enskildes sjukdom behöver Försäkringskassan informeras för ev. omprövning av beslut.

Val av assistansanordnare

Den som blir beviljad personlig assistans kan antingen välja att kommunen utför assistansen eller välja att få ekonomiskt stöd och själv vara arbetsgivare för assistenten/assistenterna eller anlita en privat anordnare.

Merkostnader vid sjukdom eller vikarieanskaffning vid privat utförande av personlig assistans

Kommunen är enligt 9 § 2 LSS skyldig att ge biträde till personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans som inte täcks av beviljade assistanstimmar. T.ex. när ordinarie personlig assistent är sjuk är kommunen skyldig att svara för den faktiska merkostnaden som uppstår vid ordinarie assistents frånvaro och då en vikarie måste utföra assistansen. Det är den enskilde som avgör om kommunen ska tillhandhålla vikarie eller betala ut ekonomiskt stöd för att den enskilde eller assistansanordnaren själv tillsatt vikarie.

Kommunen går in med vikarie i egen regi endast om behovet inte kan lösas på annat sätt. Den enskilde/assistansanordnare ansöker vid varje sjuktilfälle till handläggaren. Av praktiska skäl kan den enskilde välja att ansöka om insatsen med regelbundna intervall t.ex. månadsvis. Om den enskilde överlåter till en assistansanordnare att för sin räkning sköta dessa ansökningar till kommunen krävs att fullmakt upprättats av den enskilde. Ansökan handläggs som ett sedvanligt LSS-ärende och beslut fattas enligt 9 § 2 LSS och är överklagbart. För att ansökan ska kunna utredas ska den enskilde inkomma med underlag som påvisar de faktiska kostnaderna.

Delat ansvar mellan kommunen och Försäkringskassan

Ansvar för insatsen personlig assistans är delat mellan kommunerna och Försäkringskassan. Kommunerna är huvudmän för insatsen ”biträde till personlig assistans eller skäligen kostnader för sådan assistans till den del behovet inte täcks av Försäkringskassan”, enligt 9 § 2 LSS, och har ett s.k. Basansvar för den personliga assistansen.

Försäkringskassan ansvarar för att bedöma rätten till assistansersättning för personer som har behov av assistans för sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka enligt 51 kap. SFB. Om behovet av hjälp med de grundläggande behoven inte överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka avslår Försäkringskassan ansökan utan att ta ställning till andra behov. Den enskilde kan då vända sig till kommunen för att begära insatsen enligt LSS.

Om kommunen tagit emot ett beslut från Försäkringskassan om att den enskilde saknar rätt till assistansersättning, ska utan dröjsmål informera den enskilde om förutsättningarna för insatser enligt LSS (15 b §). Skyldigheten gäller inte om det är uppenbart obehövligt. Kommunerna ansvarar alltid för kostnaden för de 20 första timmarna i veckan, även då den enskilde beviljas assistansersättning.

Överlämnande av ärende till Försäkringskassan (15 § 8 p LSS)

Om någon hos kommunen ansökt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans enligt LSS ska kommunen, om den enskilde kan antas ha rätt till assistansersättning enligt 51 kap. SFB, anmäla detta till Försäkringskassan. Försäkringskassan har då att pröva frågan om rätt till assistansersättning.

Ledsagarservice enligt 9 § 3 p. LSS

Ledsagarservice är en tämligen begränsad insats. Är till för dem som inte har personlig assistans för att t.ex. besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller att bara promenera. Syftet är att bryta den isolering som ofta blir följden av en omfattande funktionsnedsättning. Insatsen kan inte beviljas till de som är beviljade personlig assistans. Finns ingen nedre eller övre

åldersgräns för insatsen, insatsen ska ge möjlighet för personer med en funktionsnedsättning att leva som alla andra i motsvarande ålder.

Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Omvårdnad ingår inte i insatsen. Ledsagarservice är i huvudsak avsedd för aktiviteter av vardaglig karaktär i närmiljön och ska ses som en tämligen begränsad insats.

Insatsen beviljas i antal timmar per månad och outnyttjade ledsagartimmar kan inte sparas till nästkommande månad. Vid ledsagning för längre resor görs separat begäran och prövning. Ledsagning beviljas i regel inte för dem som bor i en gruppbostad eller servicebostad men individuell prövning görs. Ledsagning i samband med semesterresor tillämpas mycket restriktivt. Hänsyn tas i möjligaste mån till den enskildes önskemål om ledsagare och aktiviteterna planeras utifrån den enskildes önskemål. Beslutet bör tidsbegränsas.

Ledsagarservice till barn

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barns omvårdnad och trygghet. Vårdnadshavaren skall svara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. En jämförelse ska göras med barn/ungdomar utan funktionsnedsättning i samma ålder. Föräldraansvaret för ett barns aktiviteter måste bedömas vara mer omfattande ju yngre barnet är. En bedömning görs i varje enskilt fall utifrån det individuella behovet.

Biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 p. LSS

En kontaktperson är en medmänniska som har till uppgift att hjälpa till att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. Kontaktpersonen ska medverka till att personer med funktionsnedsättning kommer ut i samhället och kommer i kontakt med andra människor.

Insatsen ska ses som ett icke professionellt stöd som ges av en människa med stort engagemang och intresse för andra människor. Något krav på särskild yrkeskompetens hos kontaktpersonen kan inte ställas. Insatsen kontaktperson är avsedd att underlätta för den som saknar ett socialt kontaktnät att få en sådan kontakt. Avsikten med en kontaktperson är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhängigkontakt saknas eller behöver kompletteras. En kontaktperson är en vanlig medmänsklig kontakt, en god förebild som ger stöd i vardagslivet. Det kan i särskilda fall vara möjligt att ha mer än en kontaktperson. Kontaktperson beviljas i regel inte för dem som bor i en gruppbostad eller servicebostad men individuell prövning görs.

Hänsyn tas till den enskildes önskemål om kontaktperson, det får dock inte vara någon i hushållet. Insatsen beviljas i antal kontakter per vecka eller månad och beslutet bör tidsbegränsas.

Avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 p. LSS

Med avlösarservice avses vanligen avlösning i det egna hemmet. Syftet med insatsen är att en person tillfälligt övertar omvårdnaden från anhängiga eller närstående. Insatsen avlösarservice i hemmet enligt LSS avser att göra det möjligt för anhängiga eller familjehemsföräldrar att få avkoppling och utträtta sysslor utanför hemmet.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan behöva hjälp med avlösning för att kunna koppla av eller för att genomföra aktiviteter som barnet inte deltar i. Likaså kan avlösning vara en förutsättning för att föräldrar ska kunna ägna sig åt syskon eller kunna resa bort. Avlösarservice som insats innefattar inte den enskildes behov av regelbundna eller andra aktiviteter, utan är avsedd för anhöriga.

Avlösarservice kan ges som en regelbunden insats och i akuta situationer. Avlösarservice bör vara tillgänglig under dagtid, kvällar och nätter samt under helger. Tanken är dock inte att avlösarservice ska ersätta förskola och fritidshem.

Enligt bestämmelserna ska avlösarservice ske i hemmet, det är inte möjligt att verkställa insatsen i en annan stad. Däremot ska barnet kunna tas till en närbelägen lekplats utan att det kan anses vara i strid med lagstiftningen.

Insatsen beviljas i antal timmer per vecka/månad och outnyttjade timmar kan inte sparas till nästkommande månad. Beslutet ska tidsbegränsas. Hänsyn ska tas till den enskildes önskemål om avlösare, dock ska inte personer inom hushållet anställas som avlösare.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 p. LSS

Personer ska genom korttidsvistelse erbjudas miljöombyte och rekreation. Anhöriga eller familjehemsföräldrar ska få avlösning i omvårdnadsarbetet och få utrymme för avkoppling. Insatsen bör också kunna ses som ett led i att bryta ett beroendeförhållande mellan barn och föräldrar.

Korttidsvistelsen ska kunna anordnas i korttidshem, hos familj eller på annat sätt. Korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt under en kortare eller längre tid vistas på ett korttidshem, hos en familj eller deltar i lägvistelse. Korttidsvistelse utanför det gemensamma hemmet ska vara ett alternativ/komplement till avlösarservice.

Korttidsvistelse kan erbjudas som en regelbunden insats eller vid akuta behov. Lägvistelse beviljas i särskilda fall. I första hand prövas om behovet kan tillgodoses i den egna kommunen. Insatsen beviljas med antal dygn per månad. Det är inte reglerat i LSS hur ofta eller hur lång tid en korttidsvistelse kan vara. Om ett barn bor merparten av tiden på ett korttidshem bör biståndshandläggaren överväga om det finns skäl att föreslå för föräldrarna att barnet i stället ska erbjudas en plats i en bostad med särskild service. Beslutet ska tidsbegränsas.

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, enligt 9 § 7 p. LSS

Kommunen är skyldig att bedriva fritidsverksamhet för alla skolpliktiga barn upp till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år, enligt 14 kap. 7 skollagen (2010:800) en skyldighet att erbjuda fritidshem till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år.

Denna insats syftar till att skolungdomar som fyllt 13 år och tillhör lagens personkrets ska garanteras särskild tillsyn före och efter skolan samt under lov och studiedagar. Rätten till insatsen infaller från och med den dag då den enskilde fyller 13 år. (se prop.1992/93:159 s. 79)

Insatsen riktar sig till ungdomar med omfattande funktionshinder som har förvärvsarbetande föräldrar och som inte kan klara sig själva före eller efter skoldagens slut eller under lov och ferier. Om ungdomen fyller 13 år under höstterminen kan det uppstå ett glapp då lagtexten

uttryckligen anger att korttidstillsyn är till för ungdomar över 12 år. Om ungdomen bedöms ha ett behov av korttidstillsyn under glappet får ansökan i stället prövas enligt SoL.

Korttidstillsyn kan även beviljas för personer som är beviljade personlig assistans enligt LSS 9 § p 2 eller enligt Socialförsäkringsbalken (RegR 3191-04). Dock bör inte insatsen personlig assistans ske samtidigt som korttidstillsyn inom skolbarnomsorgen då all aktivitet för barnets vistelse i skolan och dess verksamheter åvilar skolan som huvudman att sörja för, t.ex. genom elevassistent. Den enskildes eller en enskild familjs önskemål och behov bör så långt möjligt vara avgörande vid val av utformningen av korttidstillsynen. Beslutet ska tidsbegränsas.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet enligt 9 § 8 p. LSS

För barn och ungdomar, som omfattas av lagen och som inte kan bo hos sina föräldrar trots olika stödåtgärder, ska bostad i en annan familj eller bostad med särskild service för barn och ungdomar vara ett alternativ.

Den enskilde beviljas insats enligt 9 § 8 LSS. Därefter är det kommunen som bestämmer hur beslutet ska verkställas, antingen genom att den enskilde erbjuds boende i ett familjehem eller en bostad med särskild service för barn eller ungdomar. Om den enskilde inte är nöjd med kommunens beslut om utformningen av insatsen kan den enskilde överklaga detta beslut.

Familjehem

Ett familjehem enligt LSS bör enligt förarbetena i första hand ses som ett komplement till föräldrahemmet. Familjehem bör komma ifråga för barn och ungdomar med svåra funktionshinder som trots olika stödinsatser helt eller delvis inte kan bo kvar i föräldrahemmet. Med familjehem menas ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran (3 kap. 2 § socialtjänstförordningen). Definitionen gäller för både SoL och LSS.

Placering i familjehem är även en insats enligt SoL. Vilken lag som ska tillämpas beror på orsaken till att barnet ska placeras i familjehemmet. Enligt LSS så är familjehemmet inte till för att ge barnet skydd eller vara en kompensation av bristande föräldraförmåga som genom SoL utan ges på grund av barnets omfattande omvårdnadsbehov eller skolgång på annan ort. Insatsen omfattar barn och ungdomar till dess att deras skolgång inom grundskola och gymnasiet upphör.

Bostad med särskild service för barn och ungdomar

Det finns ingen nedre åldersgräns för insatsen bostad med särskild service. Vissa barn kan ha så stora behov att det krävs kvalificerad särskild utbildad personal och teknisk utrustning. Barn och ungdomar i behov av bostad med särskild service bör i princip kunna vara alla åldrar upp till dess deras skolgång inom det allmänna skolväsendet för barn och unga upphör (prop. 1992/93:159 s. 81). Det innebär att en ungdom kan bo kvar i en bostad med särskild service fram till dess att hen har avslutat gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

I insatsen bostad med särskild service ingår omvårdnad (9 e § LSS). Vad som avses med omvårdnad enligt LSS är sparsamt beskrivet i förarbetena. I förarbetena anges bl.a. att i omvårdnaden bör ligga en skyldighet att ge stöd och hjälp till enskilda med de dagliga behov som de inte klarar själva. Exempel på sådana behov kan vara hjälp att sköta hygien, att klä på sig, att förflytta sig, att kommunicera med andra, att komma ut bland andra människor och hjälpa till med t.ex. inköp av olika slag (prop. 1992/93:159 s. 91).

Boende på grund av skolgång på annan ort

Det är inte bara ett omfattande stödbehov som kan ligga till grund för ett beslut om bostad med särskild service för barn eller ungdomar. Om en elev efter eget val och önskemål av vårdnadshavare har tagits emot i en skola i en annan kommun är det, enligt RÅ 2003 ref. 79 II, behovet av stöd och service för att kunna fullfölja skolgången som bestämmer om den begärda insatsen ska beviljas. HFD konstaterar i målet att det i förarbetena anges att sådant boende kan vara orsakat av den unges skolsituation och av omfattande omvårdnadsbehov (prop. 1992/1993:159 s 81). HFD ansåg därmed att kommunen inte kunde avslå en ansökan om bostad med särskild service för barn eller ungdomar med hänvisning till att den unge kunde gå i en gymnasieskola i närområdet och bo kvar hemma.

Beslut om boende i kombination med andra insatser

Ett beslut om bostad med särskild service för barn eller ungdomar kan kombineras med ett beslut om ledsagning, jfr RÅ 1995 ref. 47. Normalt ska behovet av ledsagning tillgodoses inom ramen för bostaden med särskild service för barn och ungdomar.

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 p. LSS

Vuxna personer som omfattas av LSS kan ha rätt till bostad med särskild service. Bostaden skall vara personligt anpassad och i anslutning till boendet skall ordnas erforderligt personal som kan ge stöd och service. Personal skall arbeta utifrån att stödja och handleda den enskilde utifrån ett socialt, pedagogiskt och psykosocialt perspektiv. Den enskildes behov av stöd och service ligger till grund för val av bostadsform.

Kriterier för att bevilja bostad med särskild service

Ett omfattande tillsyn och omvårdnadsbehov ska föreligga. I samband med utredning om bostad med särskild service genomförs en insatsmätning som innebär att handläggaren genomför en intervju med enskild, ev. företrädare och anhöriga för att utreda behovet av bostad.

Som komplettering till insatsmätningen kan även underlag begäras in från andra sakkunniga, t.ex. läkare, sjuksköterska, arbetsterapeut sjukgymnast, kurator, psykolog osv.

Omfattningen av tillsyn och omvårdnad styr valet av boendetyper mellan servicebostad eller gruppboende. Beslutet tidsbegränsas i regel inte. Det finns tre olika huvudformer av bostäder: servicebostad, gruppboende och annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboende

Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. I gruppboendet ska det finnas behövlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka de boendes hela stödbehov. I insatsen ingår omvårdnad (9 e § LSS). Det innebär att ge stöd och hjälp till enskilda med de dagliga behov som de inte själva klarar. Exempel på sådana behov kan vara hjälp att sköta hygien, att klä på sig, att förflytta sig, att kommunicera med andra, att komma ut bland andra människor och hjälpa till med t.ex. inköp av olika slag (prop. 1992/93:159 s.91).

I insatsen bostad med särskild service ingår även kultur- och fritidsverksamhet, vilket skall bidra till att bredda den enskildes sociala nätverk. Inom gruppboendets ram ska den enskilde ges stöd så att egna intressen och önskemål tas tillvara. Den enskilde ska få möjlighet att utveckla ett varierat socialt nätverk och ta del av, eller själv utöva kultur- och fritidsaktiviteter som erbjuds både inom den kommunala organisationen och i samhället för övrigt.

Omvårdnaden ska ges på ett sådant sätt att den stärker den enskildes tilltro till sin egen förmåga. Omvårdnaden ska kontinuerligt anpassas efter rådande omständigheter så att den svarar mot den enskildes aktuella situation och noggrant planeras, dokumenteras och följas upp.

Servicebostad

Servicebostad är en mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende. Bostaden ska ha ett visst fast basstöd genom anställd personal med dygnet-runt-stöd utifrån den enskildes behov. Lägenheterna är anpassade efter de enskildas behov och ligger ofta samlade i samma hus eller i kringliggande hus. I insatsen bostad med särskild service ingår omvårdnad. Det innebär att ge stöd och hjälp till enskilda med de dagliga behov som de inte klarar själva. Exempel på sådana behov kan vara hjälp att sköta hygien, att klä på sig, att förflytta sig, att kommunicera med andra, att komma ut bland människor och hjälpa till med t.ex. inköp av olika slag (prop. 1992/1993:159 s.91).

I insatsen bostad med särskild service ingår även kultur- och fritidsverksamhet. All fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter behöver nödvändigtvis inte ske ute i samhället. Stöd kan även behövas för att få tillgång till musik, film, böcker och nyheter i hemmet.

Annan särskild anpassad bostad

Annan särskild anpassad bostad är en av kommunen anvisad lämplig bostad som den enskilde kan ha rätt till. I förarbetena anges att bostaden bör ha en viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov. Omvårdnad, kultur- och fritidsaktiviteter eller hälso- och sjukvård ingår inte i en annan särskild anpassad bostad. Insatsen annan särskild anpassad bostad kan kombineras med andra insatser enligt LSS, t.ex. personlig assistans, kontaktperson och ledsagarservice.

Personer som bor i en egen lägenhet (inte via LSS) och som har behov av en anpassad lägenhet får ansöka om bostadsanpassning.

Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig enligt 9 § 10 p. LSS

Daglig verksamhet riktar sig till personer som tillhör personkrets ett eller två enligt LSS och som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Omfattar personer i yrkesverksam ålder. Detta innebär att den enskilde har rätt att vara kvar i daglig verksamhet i enighet med rådande pensionssystem. HFD har slagit fast att rätten till insatsen daglig verksamhet enligt LSS inte kan kvarstå längre än till den åldersgräns som gäller enligt rådande pensionssystem.

Den dagliga verksamheten ska erbjuda den enskilde stimulans, utveckling, meningsfullhet och gemenskap efter hans eller hennes önskemål. Ett övergripande mål med insatsen är att utveckla den enskildes möjligheter till arbete på kortare eller längre sikt, även om detta mål för vissa endast kan uppnås på längre sikt eller vara orealistiskt (se prop. 1992/93:159 s.90 och 181).

När det gäller omfattningen av daglig verksamhet bör samma generella normer gälla som i arbetslivet. Insatsen ska erbjuda deltagarna en individuellt anpassad verksamhet efter vars och ens förmåga. Den enskilde ska i normalfallet få all den omvårdnad som han eller hon behöver

för att klara av att delta i daglig verksamhet genom den personal som redan finns i den dagliga verksamheten.

Daglig verksamhet erbjuds vanligtvis kl. 08:00-16:00 måndag till fredag; inte helg-/röda dagar. Företagsförlagd daglig verksamhet kan ske på andra tider och beroende på behov kan individuellt anpassade arbetstider förekomma.

Handläggningsprocessen

Allmänt om personkretsen enligt LSS

För att omfattas av LSS-lagens insatser måste den enskilde tillhöra någon av lagens tre personkretsar enligt 1 § LSS. Om den enskilde inte bedöms tillhöra personkretsen avslås begäran på den grunden. Då utredning av personkretstillhörighet kan ta lång tid, kan i avvaktan på personkretsutredning beslut om insatser fattas enligt socialtjänstlagen.

Barnperspektivet

I 6 a § LSS anges att barnets bästa ska beaktas när åtgärder rör barn. Enligt 8 § ska barnet få relevant information och ges möjligheter att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. I förarbetena anges att vid tillämpningen av bestämmelsen (6 a §) så kan det ibland innebära att information inte ska ges, eller att bara viss information ges, beroende på vad som är bäst för det enskilda barnet i förhållande till barnets ålder, mognad och tidigare kunskaper. Det kan innebära att det inte alltid är lämpligt att efterfråga barnets åsikt. Barn har rätt till inflytande vid ansökan, utredning, beslut och uppföljning. Vid inledande kontakter med vårdnadshavare ska information därför ges om att barnets perspektiv beaktas i utredningen och att barnet kommer att få inflytande i utredningsprocessen.

Biståndshandläggaren ska skaffa sig kännedom om barnets vilja, förutsättningar och uppfattning om sin situation.

Vilka överväganden som görs i utredningen utifrån barnets perspektiv och hur detta påverkar beslutet ska framgå av dokumentationen. Hur barnet har varit delaktig i utredning, beslut och uppföljning, liksom barnets åsikter och önskemål ska dokumenteras. Då barnet inte kan eller vill delta i utredningsprocessen ska orsaken framgå i dokumentationen.

Vårdnadshavare

Ett barn står under vårdnad av båda sina föräldrar (gemensam vårdnad) eller en av föräldrarna (ensam vårdnad), alternativt en eller andra personer som utsetts av domstol till särskilt förordnade vårdnadshavare (6 kap. 2 första stycket FB). Den som har vårdnaden om ett barn är vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma om barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran blir tillgodosedda (6 kap. 2 § andra stycket FB). Det innebär att vårdnadshavaren har det rättsliga ansvaret för barnets person samt för att barnet får sina grundläggande behov tillgodosedda. Det är därför barnets vårdnadshavare som kan begära insatser enligt LSS för barnet. En vårdnadshavares ansvar och bestämmanderätt kvarstår till dess barnet fyller 18 år.

God man och förvaltare

Grunden för att få god man eller förvaltare är relaterat till sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden. Det ska handla om ett medicinskt tillstånd som sätter ner den kognitiva förmågan.

Följande ska enligt lag anmäla behov av god man till överförmyndarnämnden:

Socialnämnden - Enligt 5 kap 3 § socialtjänstförordningen (2001:937) skall socialnämnden anmäla behov av god man eller förvaltare till överförmyndarnämnden.

Kommunen - Enligt 15 § 6p. lagen om särskild service till vissa funktionshindrade (LSS) skall kommunen anmäla behov av god man eller förvaltare till överförmyndarnämnden.

Företräde inför nämnd

I ett ärende som rör insatser enligt 9 § LSS har den enskilde rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden, om det inte finns särskilda skäl mot det (8 a § LSS). Den enskilde ska underrättas om sin rätt enligt första stycket. Lag (2010:480). Om det finns särskilda skäl kan beslutsfattaren vägra den enskilde ett personligt sammanträffande.

Utgångspunkter för handläggningen

Enligt 9 § i Förvaltningslagen ska ett ärenden handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Om ett ärende inte har avgjorts senast inom sex månader, får den enskilde skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran (12 §).

Att genomföra en utredning

En utredning enligt LSS ska ge svar på tre centrala frågor:

- omfattas den enskilde av någon av de personkretsar som beskrivs i LSS,
- har den enskilde behov av insatsen,
- tillgodoses behovet (faktiskt) på annat sätt.

Utredning och bedömning

Vid begäran om insatser enligt LSS gör handläggaren en tvåstegsbedömning. Först måste handläggaren ta ställning till om den enskilde tillhör personkretsen enligt LSS eller inte. Om den enskilde inte bedöms tillhöra personkretsen avslås begäran på den grunden. Tillhör den enskilde personkretsen, görs en bedömning av begärd insats. Utredning ska ske skyndsamt utan att rättssäkerheten eftersätts. Handläggaren ska under utredningen informera om att beslut fattade genom Försäkringskassan, såsom omvårdnadsbidrag och assistansersättning kan påverkas om den enskilde blir beviljade insatser enligt LSS.

Bedömning av personkretstillhörighet

Vid bedömning av personkretstillhörighet krävs underlag för att kunna fastställa vilken personkrets personen tillhör. Personkrets ett och två bygger på medicinska diagnoser och innebär att det ska finnas medicinska underlag som styrker personkretstillhörigheten.

De kriterier som anges i punkt 3 ska inte prövas för de grupper som omfattas av punkt 1 och 2 (prop.1992/93:159 s.167). Personkretstillhörighet enligt punkt 3 tar inte fasta på någon speciell diagnos utan bygger på en funktionsbedömning utifrån vilka svårigheter den enskilde har i den dagliga livsföringen till följd av sin funktionsnedsättning.

Vid bedömning av tillhörigheten enligt personkrets tre är de medicinska underlagen en del av underlaget för bedömningen tillsammans med en funktionsbedömning. Prövning av personkrets ska göras vid varje ny begäran eller nyprövning av insats.

Beslut

Ett beslut ska alltid innehålla vem beslutet gäller, vad beslutet avser, motivering av beslutet, under vilken tid beslutet gäller, och enligt vilket lagrum beslutet fattas. Ska vidare framgå när beslutet fattats, och av vem (namn och befattning). Beslutsfattare är enligt Individ och familjenämnden utsedd delegat. Beslutet ska även innehålla form av insats/insatser. Beslut ska alltid tas med omprövningsförbehåll. Vid beviljande av insatser ska den enskildes målsättning med begärda och beviljade insatser framgå.

Beslut om insatser kan vara tidsbegränsade. Enligt Justitieombudsmannen (JO, Riksdagens ombudsmän) är utgångspunkten för alla insatser enligt LSS att de ska vara varaktiga. Tidsbegränsade beslut kan bli aktuellt i de fall där den enskildes behov av insatsen varierar över tiden, t.ex. insatser i form av ledsagarservice, biträde till kontaktperson eller avlösarservice. Även insatsen personlig assistans är en insats där behoven kan variera över tid.

Tackar nej till insats

Om en insats inte blir verkställd inom rimlig tid på grund av att den enskilde tackar nej måste ett ställningstagande göras om den enskilde fortfarande har behov av insatsen. Beslutet kan komma att omprövas enligt förvaltningslagen 37, 38 §§.

Kommunicering av förslag till beslut

Vid beslut som går den enskilde emot så ska utredningen delges den enskilde. Kommunikering av beslut kan ske både muntligt och skriftligt. Vid skriftlig kommunikering av avslagsbeslut ska samtliga underlag delges den enskilde eller dennes företrädare. I dokumentationen ska det alltid framgå att kommunikering skett alternativt motivering till varför kommunikering inte har skett. En utredning behöver inte kommuniceras ifall beslutet inte går emot den enskildes begäran.

Hur lång svarsfrist som kan anses lämplig får enligt propositionen till förvaltningslagen avgöras utifrån bland annat ärendetyp och materialets omfattning och komplexitet. Sökanden ska ges skäligt rådrum för sina överväganden. (Proposition 2016/17:180 sid. 311.)

Lämplig kommunikeringstid kan variera mellan 7-14 dagar, eller annan tidsperiod i överenskommelse mellan biståndshandläggaren och den enskilde. En individuell bedömning får göras utifrån ärendetyp och materialets omfattning och komplexitet.

Avslag

Avslag på begäran av insats enligt 9 § LSS kan göras på grund av att sökande inte tillhör personkretsen, sökande inte har behov av insatsen eller att sökande får sina behov tillgodosedda på annat sätt. Beslut om avslag ska motiveras och alltid meddelas skriftligt med hänvisning hur man överklagar (besvärshänvisning). En person som inte bedömts tillhöra personkretsen ska alltid erbjudas och informeras om prövning enligt socialtjänstlagen (SoL)

Överklagande av beslut

Beslutet om avslag måste överklagas skriftligt och i skrivelsen ska det anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. Den enskilde kan vända sig till den biståndshandläggare som fattat beslutet för att få hjälp. Det är den enskilde själv eller dennes ombud som står för innehållet. Det finns inga krav enligt LSS eller förvaltningslagen att överklagandet måste skrivas under. Överklagandet skickas till sektor omsorg och ska ha inkommit inom tre veckor från den dag den enskilde eller dess företrädare fick ta del av beslutet. Har skrivelsen inkommit för sent ska skrivelsen avvisas. Ett överklagande ska expedieras inom en vecka från det att den inkommit till sektor omsorg.

Uppföljning av beviljade insatser

Systematiska och regelbundna uppföljningar av pågående insats ska göras för att få underlag för bedömning om insatsen ska avslutas, fortsätta eller förändras. En första uppföljning ska ske inom 3 månader från det att insatsen har verkställts och ska ske med hjälp av upprättad genomförandeplan. Därefter ska beslutet följas upp en gång per år eller vid behov.

Nyprövning sker i samband med att det tidsbestämda beslutet upphör. Uppföljningen sker genom kontakt med den enskilde och ev. dennes företrädare och behörig personal. Uppföljningen ska dokumenteras.

Genomförande av beviljade insatser

När en beviljad insats ska verkställas skickas beslutet till ansvarig enhetschef i produktion som ska kontakta den enskilde inom en vecka. Enhetschefen ansvarar för ev. rekrytering av personal och planering för att kunna genomföra den beviljade insatsen. Planeringen sker i samråd med den enskilde. Besluten ska verkställas skyndsamt och senast inom tre månader. När det gäller insatserna kontaktperson och kontaktfamilj så verkställs beställningen av kontaktsekreteraren.

Enhetschefen ska meddela biståndshandläggaren om ett beslut inte verkställs samt med en notering om orsak och vidare planering för hur beslutet ska verkställas. Detsamma gäller om verkställigheten upphör eller avslutas. Enhetschefen på enheten äldre och LSS ansvarar för rapportering av ej verkställda beslut till Individ och familjenämnden och IVO.

Hälso- och sjukvård

Utifrån hälso- och sjukvårdslagen ska kommunen erbjuda en god hälso- och sjukvård på lika villkor för alla inom socialförvaltningens verksamheter avseende legitimerad personals kompetensnivå. Med legitimerad personal avses här arbetsterapeut, sjukgymnast, fysioterapeut och sjuksköterska. Regionen ansvarar för alla läkarinsatser inom den kommunala hälso- och sjukvården.

Egenvård

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som en legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en person själv kan utföra eller utför med hjälp av någon annan. Den egenvård som den enskilde utför själv eller med hjälp av någon annan räknas som egenvård. Enligt 18 § hälso- och sjukvårdslagen ska kommunen erbjuda hälso- och sjukvård till dem som bor i särskilda boenden, bostäder med särskild service samt dem som vistas i daglig verksamhet.

En kommun får även i övrigt erbjuda de som vistas i kommunen hemsjukvård. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterske-, arbetsterapeut- och fysioterapeutnivå.

Tandvård

Personer som tillhör LSS-personkrets och har ett beslut om insatser via LSS har rätt till Regionens tandvårdsstöd som består av två delar. Dels en så kallad uppsökande munhälsobedömning och dels tandvård till samma avgift som sjukvård, så kallad nödvändig tandvård. Biståndshandläggaren ansvarar för att identifiera vilka som har rätt till tandvårdsstöd och utredningsadministratören är ansvarig för uppföljningen av tandvårdsstödet. Biståndshandläggaren ska informera om tandvårdsstöd i samband med beviljande av insats. På särskilda boenden, gruppboende och serviceboende ansvarar enhetschefen för att identifiera vilka som har rätt till tandvårdsstöd samt för uppföljning.

Dokumentation

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslutade insatser enligt LSS ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse (21 a § LSS). Dokumentationen skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas (21 b § LSS).

Dokumentationen ska vara tydlig, objektiv och saklig samt utformas med respekt för den enskilde. Den ska begränsas till att innehålla uppgifter som bedöms vara tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga i förhållande till vad saken gäller (Socialstyrelsens allmänna råd om dokumentation SOSFS 2014:5).

Det ska framgå varifrån uppgifterna kommer, vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, vem som har upprättat handlingen och när det gjordes. Den enskildes inställning till ev. insatser etc. ska dokumenteras. Av en upprättad handling ska det framgå namn och befattning eller titel på den som upprättat handlingen samt när den upprättats (år, måndag, dag). Dokumentationen ska vara objektiv och saklig samt lättbegriplig för den enskilde. Den information som framkommer under utredningen och som kan ha betydelse för handläggningen ska dokumenteras inom fem arbetsdagar. All dokumentation ska ske i verksamhetssystemet. Dokumentationen ska också kunna användas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, och för forskning. Enligt 2 § offentlighets- och sekretessförordningen behöver inte handlingar som hör till enskildas personakter diarieföras. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör handlingar som rör enskilda hållas samman i en personakt. Om det är samma nämnd som är ansvarig för både handläggningen av ärendet och

genomförandet av en beslutad insats kan dokumentationen göras i en personakt. Av praktiska skäl kan man ändå välja att delar av personakten finns tillgänglig hos den som genomför insatsen.

Genomförandeplan

Enhetschefen inom produktion ansvarar för att upprätta en genomförandeplan inom 30 dagar från det att beställningen är mottagen. Originalet förvaras hos enhetschefen. Kopior skickas till den enskilde. Till biståndshandläggaren inom LSS skickas genomförandeplanen via verksamhetssystemet. Biståndshandläggaren använder planen som underlag vid uppföljning. Syftet med en genomförandeplan är att skapa en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen ska det tydliggöras både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Genomförandeplanen upprättas tillsammans med den enskilde och/eller företrädare/anhöriga.

Individuell plan enligt 10 § LSS

När en insats enligt LSS beviljas ska den enskilde och/eller dess vårdnadshavare/företrädare alltid erbjudas att en upprätta en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med den enskilde. Om den enskilde avböjer erbjudandet vid den tidpunkten skall detta dokumenteras. Den enskilde kan när som helst i ett senare skede begära att en plan upprättas. Den som har beviljats en insats kan när som helst begära att en plan upprättas om det inte redan har skett. Planen ska omprövas fortlöpande, minst en gång om året.

Planen är till för att klargöra den enskildes behov av insatser och underlätta samordning mellan de olika organ som den enskilde får stöd av. Samordningen kan underlättas av att utbyte av planer sker mellan region och kommun, om den enskilde så önskar, och av att även andra organs åtgärder ska redovisas i planen vid kännedom om sådana. Ett särskilt samordningsansvar ligger på kommunen enligt 14 § LSS. Den enskilde ska genom planen ges ett inflytande över de åtgärder som planeras och få en överblick över när olika insatser blir aktuella. För att inhämta uppgifter från andra huvudmän krävs den enskildes samtycke.

Samordnad individuell plan (SIP)

Då den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och socialtjänsten inträder skyldigheten för regionen och kommunen att överväga upprättandet av en individuell plan enligt 16 kap. 4§ HSL och 2 kap. 7§ Sol, ofta kallad SIP. Planen ska upprättas om regionen eller kommunen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den ska upprättas.

Avgifter och omkostnader

Skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter får tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB) eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer.

Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov (19 § LSS). Den enskilde betalar ingen avgift för omvårdnad och service när insatser beviljas enligt LSS. Däremot får den enskilde betala för sina egna personliga utgifter i samband med resor, kultur- och fritidsaktiviteter. Den enskilde står själv för sina matkostnader samt hyreskostnad vid beslut om boende. Om någon som är under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna med stöd av LSS, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Kommunen får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet (20 § LSS). Hälso- och sjukvårdsinsatser eller insatser enligt socialtjänstlagen är avgiftsbelagda.

Förhandsbesked

Om en person som omfattas av LSS tänker bosätta sig permanent i en kommun ska kommun, efter ansökan, ge ett förhandsbesked om de insatser den enskilde har rätt till om han eller hon bosätter sig i kommunen. En förutsättning för ett förhandsbesked är att avsikten att flytta till kommunen är klar och bestämd. Det innebär att den enskilde inte kan kräva förhandsbesked av flera kommuner samtidigt (prop. 1992/1993:159 s. 185). Den enskilde har bara rätt till de beslutade insatserna om han eller hon bosätter sig i kommunen. Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde (16 § LSS). Inflyttningskommunen är inte beroende av den tidigare hemkommunens beslut utan avgör på egen hand den enskildes rätt till insatser och hur beslutet ska verkställas.

Ansvarsfördelning mellan kommuner

Med bosättningskommun avses den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller en annan kommun om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Här kan man bland annat få vägledning från folkbokföringsbestämmelserna, men de ska inte alltid vara avgörande.

I 16 § LSS finns en särskild regel för ansvarets upphörande för de som redan är bosatt i kommunen genom ett beslut av en annan kommun, d.v.s. en regel för de som vill att den kommun de redan bor i också ska vara ansvarig kommun enligt huvudregeln i 16 § första stycket

Reglerna i 16 c och d §§ LSS ger kommunen en möjlighet att verkställa olika boendebeslut i en annan kommun, är inte avsedda att inskränka den enskildes rätt att själv bestämma var han eller hon vill bo. Om den enskilde vill bosätta sig permanent i den nya bosättningskommunen och inte vill flytta tillbaka till den beslutande kommunen kan han eller hon ansöka om förhandsbesked. Den ursprungliga kommunens ansvar upphör så snart den nya bosättningskommunen, efter att ha meddelat förhandsbesked, börjar verkställa insatser för den enskilde.

Om det finns särskilda skäl (16 c §), får en kommun verkställa ett beslut enligt 9 § 8 eller 9 i en annan kommun. Den kommun som har beslutat om boendet har ansvaret enligt denna lag gentemot den person som till följd av beslutet är bosatt i den andra kommunen. *Lag (2011:329).*

Tillfällig vistelse

Bosättningskommunen ansvarar för LSS-insatser även då den enskilde, på eget initiativ, vistas tillfälligt i en annan kommun. Ett undantag finns från denna huvudregel och det är att vistelsekommunen har en skyldighet att tillgodose behov av stöd och hjälp i akuta situationer (16 § fjärde stycket LSS).

Alla slags vistelser omfattas: t.ex. semestervistelser, kortare tids studier eller arbete. Med en kortare tid avses tillfälliga vistelser upp till sex månader (prop.2010/11:49 s. 92.)

När en enskild avser att vistas en kortare tid i annan kommun än bosättningskommunen, är vistelsekommunen skyldig att på begäran bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes ansökan om insatser enligt 9 § LSS, samt verkställa bosättningskommunens beslut.

Tolk

Tolk ska anlitas när en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad.

Medverkandeplikten

I 24 a § LSS regleras att var och en som fullgör uppgifter enligt lagen ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Skyldigheten att medverka till god kvalitet gäller endast yrkesverksamma, d.v.s. de personer som ”fullgör uppgifter”. Med yrkesverksamma avses anställda, uppdragstagare, praktikanter, deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och andra som får ersättning utöver kostnadstäckning för sina insatser.

Rapporteringskyldigheten

Av 24 b § LSS framgår att den som fullgör uppgifter enligt lagen genast ska rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller kan komma ifråga för insatser enligt LSS.

Rapporteringskyldighet enligt Lex Sarah

Var och en som fullgör uppgifter inom LSS ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som ges är av god kvalitet. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande som rör den som får insatser inom verksamheten ska genast rapportera detta (14 kap.3 § SoL). Rapporteringskyldigheten gäller även den som handlägger ärenden enligt LSS. I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet fullgörs rapporteringskyldigheten till den som bedriver verksamheten. Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål.

Våld i nära relationer

Enligt 5 kap 11 § SoL ska socialnämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation och att även barn som bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående vuxna är brottsoffer och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Kvinnor med en funktionsnedsättning kan till följd av funktionsnedsättningen vara särskilt utsatta när det gäller våld, främst på grund av bristande förmåga att värja sig, men också på grund av beroendeförhållanden och svårigheter att söka skydd, brist på tillgänglig information om vilka insatser som finns, vart man vänder sig samt svårigheter att kommunicera.

Om barn kan ha utsatts för eller bevittnat våld ska Barn- och unga alltid kontaktas för utredning och beslut om åtgärder. En anmälan enligt 14 kap 1 § SoL kan behöva aktualiseras i dessa fall.

Referenser

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS-boken, stöd till beslutsfattare och yrkesverksamma.

Socialtjänstlagen (2001:453)

Föräldrabalken (1949:381)

Äktenskapsbalken (1987:230)

Socialförsäkringsbalken (2010:110)

Offentlighet- och sekretesslagen (2009:400)

Skollagen (2010:800)

Förvaltningslagen (2017:900)

Socialstyrelsens allmänna råd om dokumentation (SOSFS 2014:5)

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Socialtjänstförordningen (2001:937)

Ändringar i delegationsordningen från äldre och LSS, myndighet

Ärende	Lagrum	Delegat	Kommentar	Kommentar
Förhandla om och ingå överenskommelse med hyresgästförening om hyror och övriga boendevillkor		Sektorchef omsorg		Punkten har delats upp till två. Se punkten efter.
Förhandla om och ingå överenskommelse med hyresgäst om hyror och övriga boendevillkor		Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs		Punkten har delats upp till två. Se punkten ovan. Ny delegat från sektorchef till enhetschef.
Behörighet att teckna avtal för IFN:s verksamhetsområden där firmatecknare ej krävs (gäller ej i individärenden)		Sektorchef omsorg	För avtal mm beslutade av IFN, se reglemente.	Punkten har delats upp till två. Se punkten efter
Ingå individavtal efter beslut om insats		Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Ersättare: bitr. enhetschef inom enhet där ärendet handläggs		Punkten har delats upp till två. Se punkten ovan. Ny delegat från sektorchef till enhetschef.
Prövning i fråga om överklagande skett i rätt tid och avvisning om överklagan inkom för sent a. Ärenden där IFNAU/IFN är beslutsfattare b. Övriga ärenden	45 § FL	a. Verksamhetschefer inom sektor omsorg b. Barn och unga, myndighet: Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Vuxen, myndighet: Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Äldre och LSS, myndighet: Bitr. enhetschef		Ändring av delegat för äldre och LSS. Från enhetschef till bitr. enhetschef.
Beslut i fråga om att bistå annan kommun med utredningsunderlag i pågående utredning.	11 kap. 4 § SoL	Barn och unga, myndighet: Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Ersättare: Bitr. enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Vuxen, myndighet: Enhetschef inom enhet där ärendet handläggs Ersättare: Bitr. enhetschef inom enhet där ärendet handläggs		Ändring av delegat för äldre och LSS. Från enhetschef till bitr. enhetschef.

		Äldre och LSS, myndighet: Biståndshandläggare eller specialisthandläggare		
Beslut om bistånd i form av korttidsplats: a. som innebär en sammanhängande vistelse upp till 3 veckor b. som innebär en sammanhängande vistelse längre än 3 veckor	4 kap. 1 § SoL	a. Biståndshandläggare eller specialisthandläggare i ärendet b. Specialisthandläggare eller bitr. enhetschef äldre och LSS myndighet		Ändring av delegat. Från enhetschef till specialisthandläggare eller bitr. enhetschef.
Beslut om trygghetslarm	4 kap. 1 § SoL	a. Biståndshandläggare eller specialisthandläggare i ärendet	Biståndsbedömd insats för personer under 65 år	Ny kommentar.
Beslut om hemtjänst: a. Upp till 120 timmar per månad b. Utöver 120 timmar per månad	4 kap. 1 § SoL	a. Biståndshandläggare eller specialisthandläggare i ärendet b. Specialisthandläggare i ärendet	Omfattar alla insatser med bestämda timmar även ledsagarservice avlösarservice	Kommentaren har förtydligats.
Beslut om bistånd i form av särskild boendeform	4 kap. 1 § SoL	Specialisthandläggare i ärendet		Ändring av delegat
Beslut om bistånd i form av medboende i särskilt boende	4 kap. 1 c § SoL	Biståndshandläggare i ärendet		Ny punkt.
Beslut om nedskrivning av eller befrielse från skuld avseende debiterad avgift a. motsvarande enhetschefs attesträtt b. motsvarande verksamhetschef attesträtt	4 kap. 2 § SoL	a. Enhetschef äldre och LSS, myndighet b. Verksamhetschef myndighet		Ändring av delegater. Från verksamhetschef till enhetschef samt från sektorchef till verksamhetschef.
Beslut om att utredning inte ska inledas eller att inledd utredning ska läggas ned: a. Vuxna b. Barn c. Äldre och LSS	11 kap. 1 § SoL	a. Enhetschef vuxen myndighet b. Enhetschef BoU myndighet Ersättare: Bitr. enhetschef inom enhet där ärendet handläggs c. Biståndshandläggare i ärendet		Ändring av delegat för äldre och LSS. Från enhetschef till biståndshandläggare.
Beslut om att ingå avtal med vårdgivare	17 § LSS	Bitr. enhetschef äldre och LSS, myndighet		Ändring av delegat från sektorchef till bitr. enhetschef.

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Sektor Omsorg, Kvartal 1 2023

Innehållsförteckning

1	Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

LSS Beslut

Beslutsdatum/Av brott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2022-02-15	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Att den enskilde och/eller företrädare/anhörig är tveksam till beviljat bistånd/insats	<p>KP tillfrågad 22/4-22, 2/6-22 båda har tackat nej. Erbjudande om KP 10/6-22 Matchningsmöte med tilltänkta kontaktpersonen avbokas på begäran av anhörig till brukaren.</p> <p>Kontakt tas med anhörig 26/8-22 som då meddelar att de vill avvakta med att boka in nytt möte av personliga skäl. Kontaktsekreterare har därefter försökt nå anhörig vid tre tillfällen men inte fått kontakt.</p> <p>4/1-23 försök till ny kontaktat med anhörig men svar uteblir.</p>	Man	409
2022-02-15	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Resursbrist, saknar ledig bostad	<p>Påbörjade planering för flytt till externt boende under permitteringstid från Säter. Planeringen avbröts då Rättspsykiatri i Region Uppsala inte betalar för merkostnaden kopplat till villkoren. Står nu i kö till lämpligt boende i</p>	Man	409

			<p>kommunens egen regi.</p> <p>14/9-22 Vårdplanering med Sätters sjukhus region Dalarna.</p> <p>8/11-22 Möte med enhetschef på boende i kommunens regi för att avidentifierat lämna information.</p> <p>24/4-22 flyttar brukaren in på boende enligt SoL 4:1</p>		
2022-02-24	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare		Man	400
2022-04-20	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	<p>Två kontaktpersoner är tillfrågade 10/8-22 samt 15/9-22, båda tackar nej till uppdraget. Kontaktperson tillfrågad 28/2-23 och tackar nej till uppdrag.</p>	Man	345
2022-05-24	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	verkställd 23/.	Man	311
2022-06-16	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	<p>Flyttade till kommunen 15/11-22.</p> <p>Kontaktperson tillfrågad 27/2-23 men tackat nej.</p>	Man	288

2022-06-21	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Resursbrist, saknar ledig bostad	Erbjuden bostad 21/12-22. Avslutas utan att verkställas 30/1-23 på brukarens begäran.	Man	283
2022-09-28	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	Verkställt 13/1.	Kvinna	184
2022-09-28	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 16/1.	Man	184
2022-09-29	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	verkställd 16/2.	Man	183
2022-09-30	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	Kontaktperson tillfrågad 22/3-23, tackar ja till uppdrag. Lämnar erbjudande till brukare 24/3-23 som tackar ja till matchning.	Man	182
2022-10-05	Daglig verksamhet 7 o 9 § 10p LSS	Att den enskilde och/eller företrädare/anhörig är tveksam till beviljat bistånd/insats	10/11-22 brukaren meddelar att han inte känner sig redo att börja på DV. 20/4-22 handläggare kontaktar brukaren som väljer att avsluta sitt beslut i väntan på att han känner sig redo och har de ekonomiska	Man	177

			förutsättningar för att börja på DV.		
2022-11-16	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	Två kontaktpersoner är tillfrågade och båda tackar nej till uppdraget.	Man	135
2022-11-23	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare		Man	128
2022-12-08	Korttidsvistelse enl 7 o 9 § 6 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragst agare	Stödfamilj tillfrågad om uppdraget 31/3-23 men inte fått svar.	Kvinna	113
2022-12-19	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Brukaren har inte kunnat flytta än pga. personliga skäl	Erbjudande om plats 27/2.	Man	103

SoL Beslut

Beslutsdatum/ Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsd atum
2021-12-02	Korttids- boende alt. Växelvård	Hälsotillståndet är/har varit ett hinder merparten av väntetiden.	Verkställd 8/2	Man	484
2022-06-23	Särskilt boende för äldre (5 kap. 5 eller 7§§. SoL)	Den enskilde har tackat nej till erbjudet boende vid två tillfällen.	verkställd 3/2	Kvinna	281
2022-10-06	Kontakt- person	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kontakt- person tillfrågad 25/1 samt 25/2-23, båda tackar nej till uppdraget.	Man	176
2022-10-07	Kontakt- person	Specifika önskemål om boende/områden/personal/utf örare/verksamhet/uppstart är i behov av lång introduktion/uppstart	Erbjudande om kontakt- person 14/10-22, klient tackar nej pga. önskar yngre manlig kontakt- person. Ny kontakt- person tillfrågad 2/1-23, tackar nej till uppdraget. Beslutet avslutas utan att verkställas 6/3-23 på brukarens begäran.	man	175

Analys- avvikelser och
synpunkter kvarta 1
Individ och-
Familjenämndens
verksamhetsområde

Innehållsförteckning

1	Avvikelser	3
1.1	Antal rapporterade händelser	4
1.2	Typ av avvikelse	5
1.3	Fördelning per lagrum	5
1.4	När inträffar avvikelserna?	6
1.5	Allvarlighetsgrad	7
1.6	Orsak till att avvikelsen inträffade.....	8
1.7	Åtgärder som vidtagits	8
2	Synpunkter	9

1 Avvikelser

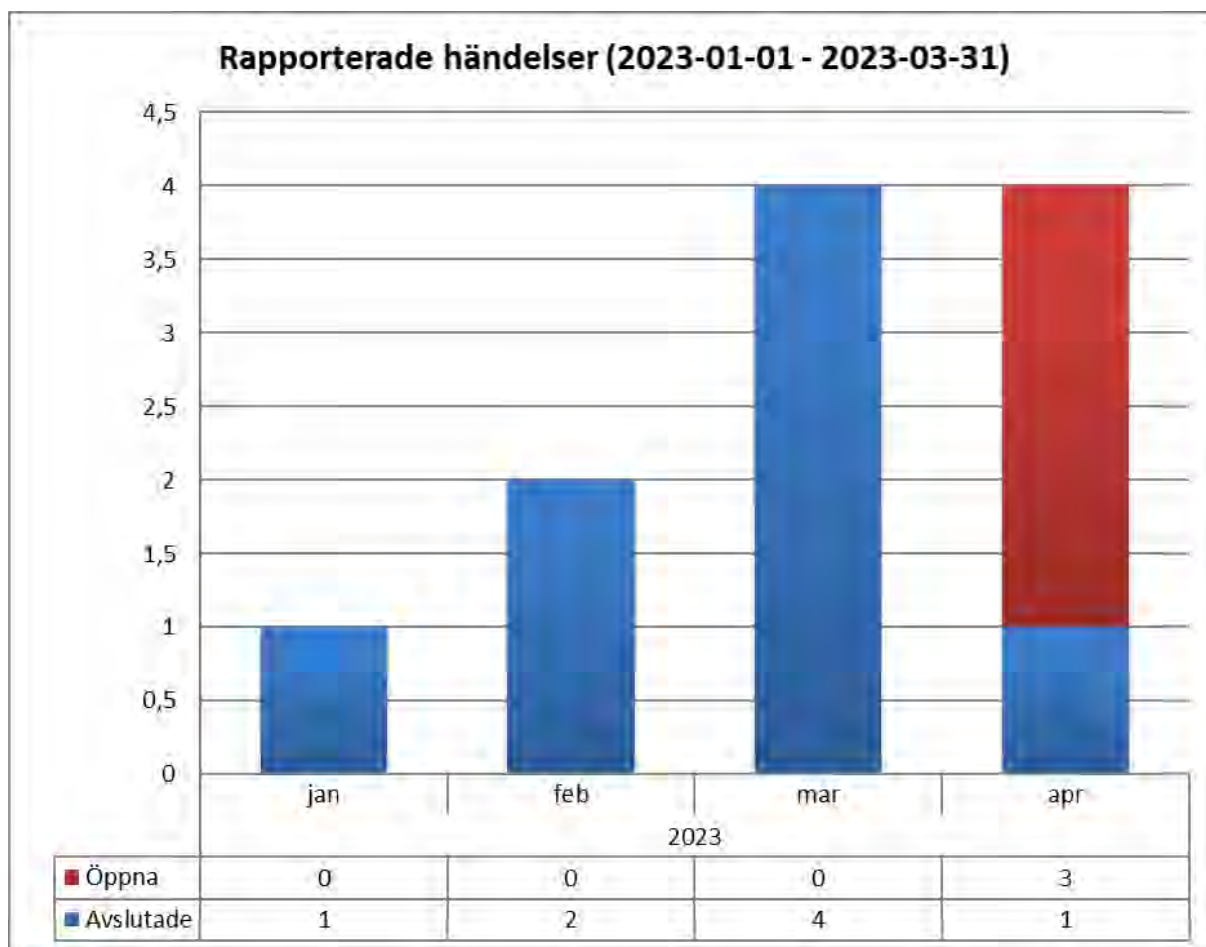
Att arbeta med avvikelshantering är ett gemensamt ansvar för all personal och är en del i socialförvaltningens systematiska kvalitetsarbete i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9). All personal ska rapportera händelser av betydelse för brukare/patientens säkerhet. Avvikelsen ska rapporteras i avvikelssystemet omgående efter upptäckt.

Genom att analysera avvikelser, dra slutsatser och ändra arbetssätt kan tidigare uppkomna typer av avvikelser minska eller försvinna. Avvikelser uppträder inte utan orsak. Bakom händelserna ligger ofta brister i rutiner eller i arbetssätt.

Definition

En avvikelse är en händelse som kan påverka den enskilde negativt. Den inträffar när verksamheten inte når upp till krav och mål i lagar och tillhörande föreskrifter samt beslut fattade av socialnämnden eller när medarbetare inte arbetar i enlighet med processer och rutiner som ingår i socialnämndens ledningssystem.

1.1 Antal rapporterade händelser

Totalt har det rapporterats 11st avvikelser under perioden 1 jan - 31 mars 2023.

4 avvikelser är registrerade i april men har inträffat under tertialet.

I urvalet framgår att verksamheten har 3 "öppna" avvikelser i systemet för avvikelshantering. Notera att detta inte behöver vara synonymt med att avvikelserna inte är hanterade. En avvikelse bör hanteras inom en månad från incidenten för att fylla kraven på att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras

(jmf Socialtjänstlagen kap 2 kap 1§ och 3 kap §3).

Enhet	Antal	Fördelning
Biståndsenheten	11	100,0%
Underenhet finns inte	11	100,0%
Totalt	11	100,0%

Fördelning per verksamhetsområde och enhet för kvartal 1. Samtliga avvikelser rör biståndsenheten.

1.2 Typ av avvikelse

Typ	Antal	Fördelning
Övrigt	6	42,9%
Brist i handläggning	3	21,4%
Brist i/utebliven dokumentation	2	14,3%
Bruten sekretess	1	7,1%
Brist i information, kommunikation, samverkan	1	7,1%
Brist i trygghet	1	7,1%
Totalt	14	100,0%

En avvikelse kan kategoriseras som flera "typer". Därför blir totalt antal högre än antalet rapporterade avvikelser.

1.2.1 Analys typ av avvikelse

Sex st avvikelser är registrerade under övrigt. Tre utav dessa rör ett tekniskt missöde där man ansökt om insats via kommunen hemsida men ansökan har aldrig nått biståndsenheten. vilket har lett till att ansökan om insats inte registrerades. En rör uteblivna insatser efter sjukhusvistelse, en rör brist i utebliven dokumentation samt en som är felregistrerad.

1.3 Fördelning per lagrum

Enhet	LSS		SoL		Totalt #	Totalt %
	#	%	#	%		
Biståndsenheten	1	100,0%	10	100,0%	11	100,0%
Totalt	1	100,0%	10	100,0%	11	100,0%

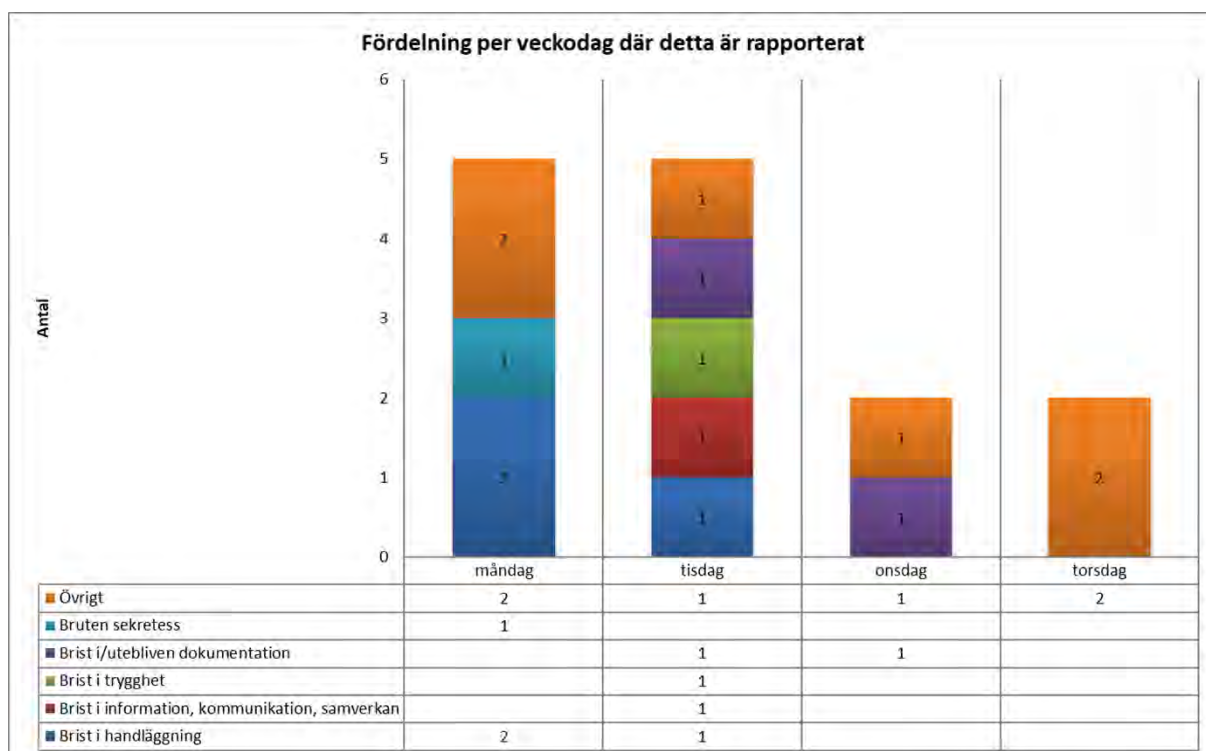
Visar fördelning per lagrum ("#" står för antal)

1.3.1 Analys fördelning av lagrum

Fördelningen är normal sett till hur det ser ut i Sverige

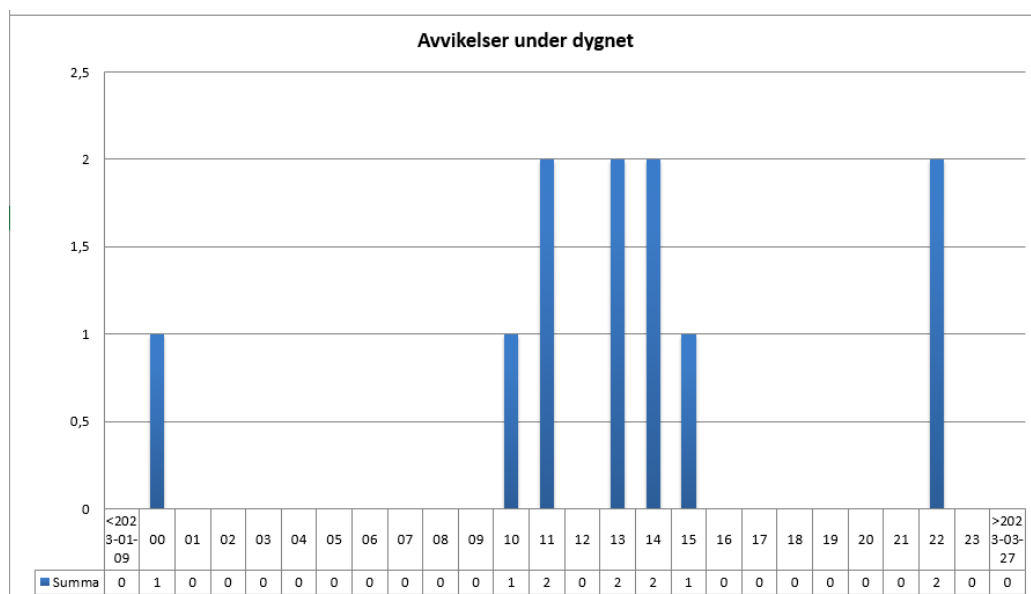
1.4 När inträffar avvikelserna?

1.4.1 Vilken veckodag inträffar flest avvikelser?

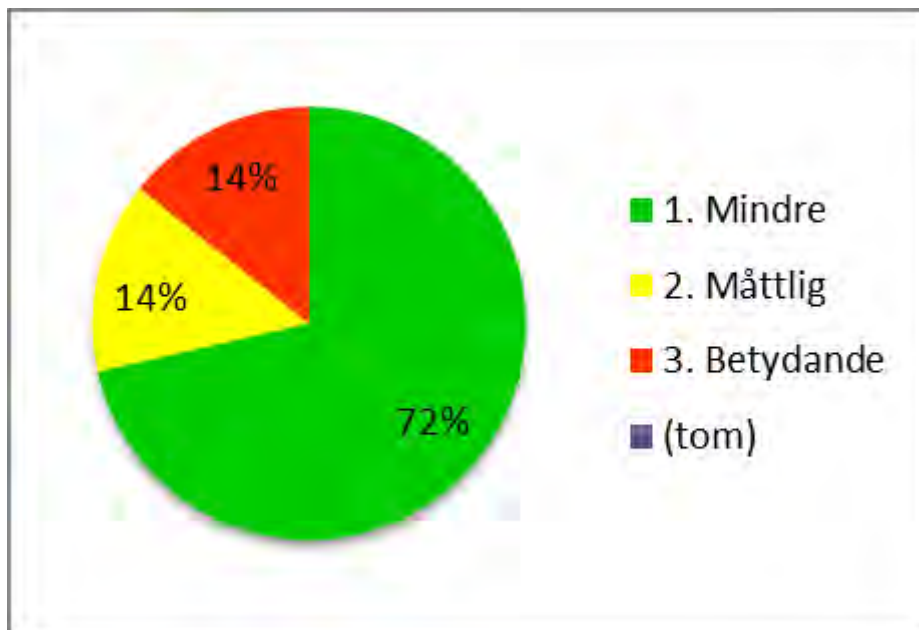
Totalt sett i perioden har flest avvikelser inträffat på måndagar och tisdagar.

1.4.2 Vilken tidpunkt på dagen inträffar flest avvikelser?

Tidpunkterna för då de flesta avvikelserna inträffar är mellan 10:00- 11:00 samt mellan kl 13:00-15:00 vilket känns naturligt eftersom det är den mest arbetsintensiva tiderna under arbetsdagen.

1.5 Allvarlighetsgrad

Allvarlighetsgrad	Antal	%
1. Mindre	5	71,4%
2. Måttlig	1	14,3%
3. Betydande	1	14,3%
(tom)		0,0%
Totalt	7	100,0%

7st avvikelser är bedömda utifrån allvarlighetsgrad.

1.5.1 Analys allvarlighetsgrad

En händelse är klassad som betydande och har lett till fysiska konsekvenser för den enskilde. Den bakomliggande orsaken till händelsen är avsaknad av rutin och sannolikheten att det ska hända igen är satt till mycket liten.

I de övriga sex händelserna har de inte lett till någon konsekvens för den enskilde samt att sannolikheten att det ska hända igen är satt till mycket liten.

1.6 Orsak till att avvikelsen inträffade

Orsak	Antal	Fördelning
Övrigt	4	30,8%
[Orsak ännu inte fastställd]	4	30,8%
Ej följt gällande rutin	3	23,1%
Rutin saknas	1	7,7%
Omgivningsfaktor	1	7,7%
Totalt	13	100,0%

1.6.1 Analys av orsak

Fyra stycken avvikelser saknar orsak. Av dessa är tre fortfarande öppna, vilket kan vara en förklaring till att orsaken ännu inte har fastställts, samt en som är felregistrerad som en avvikelse.

1.7 Åtgärder som vidtagits

Åtgärd	Antal	Fördelning
[Ingen åtgärd vidtagen]	4	30,8%
Annan åtgärd	3	23,1%
Gruppsamtal med personal	2	15,4%
Enskilt samtal med personal	2	15,4%
Ändring i bemanning/schema	1	7,7%
Förtydligat/ändrat i befintlig rutin	1	7,7%
Totalt	13	100,0%

Flera åtgärder kan vidtas, därav högre totalsumma än antalet rapporterade avvikelser.

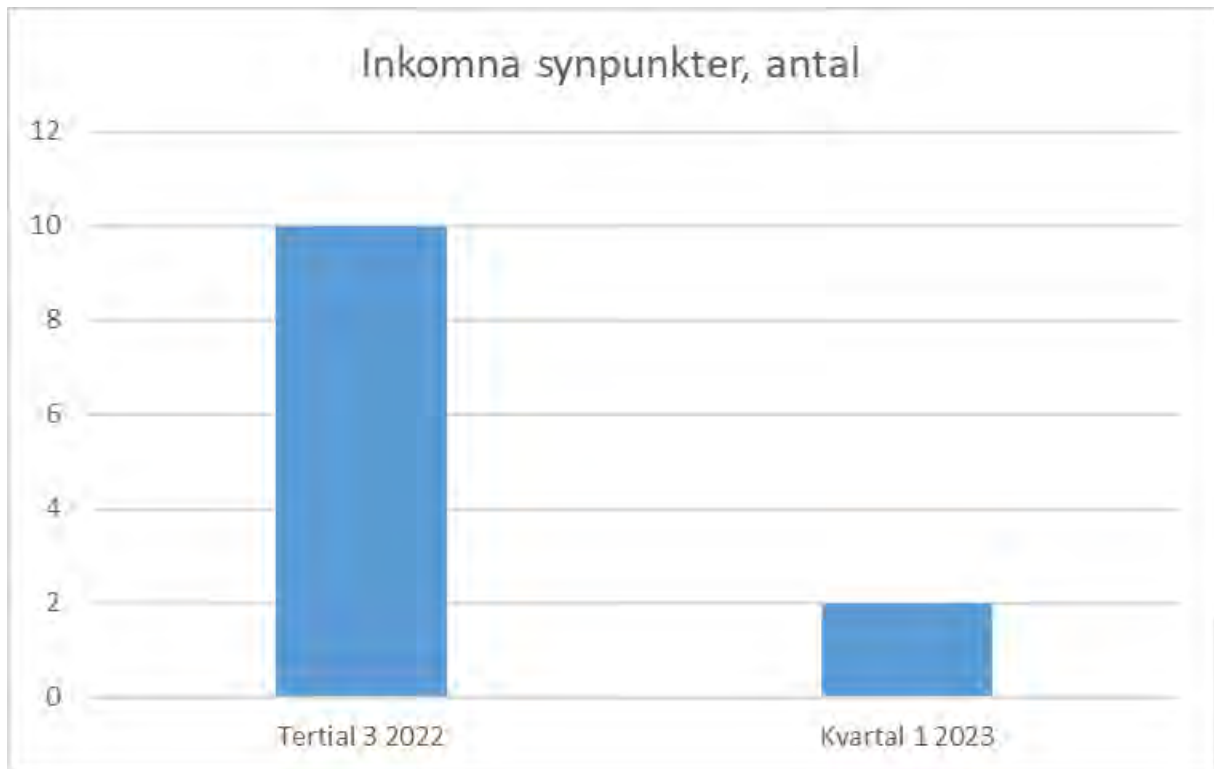
1.7.1 Analys av åtgärder

Tre utav de fyra händelserna utan angiven åtgärd är fortfarande öppna, alltså kan åtgärder fortfarande tillkomma. En utav händelserna är felregistrerad som en avvikelse.

2 Synpunkter

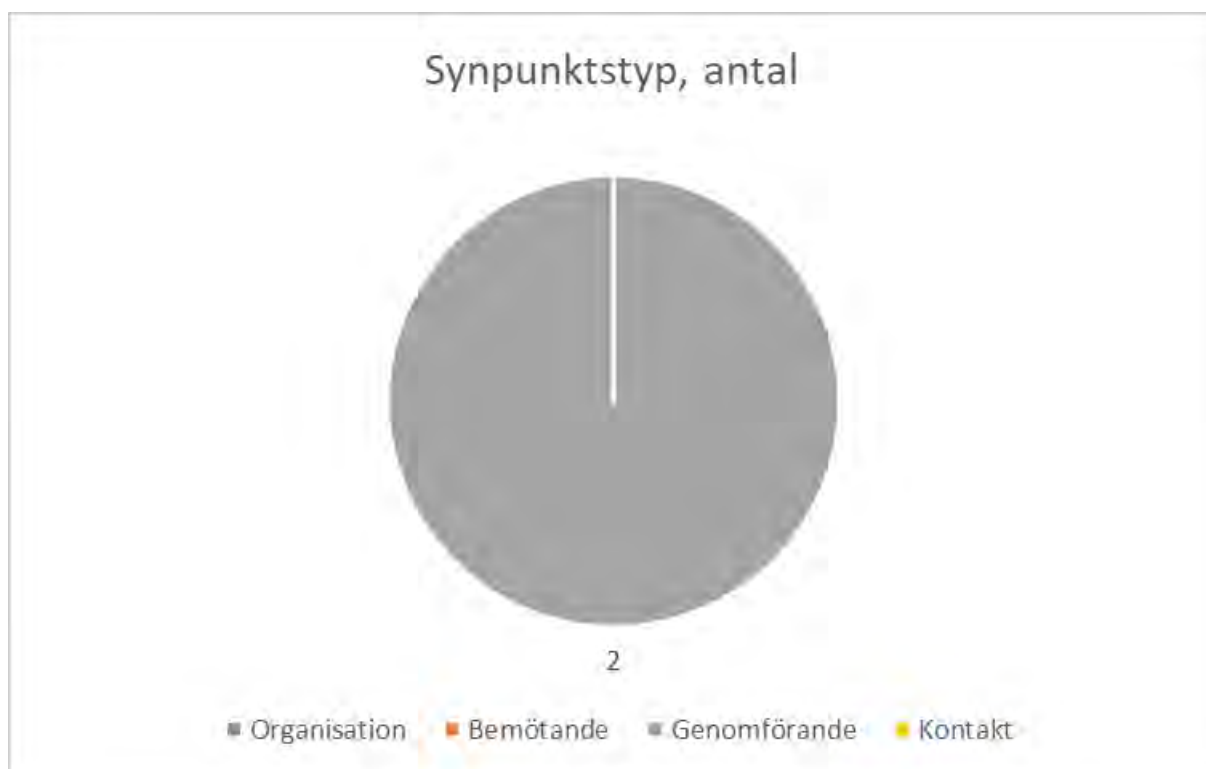
Synpunkter är åsikter eller förslag till förbättringar från bland annat brukaren om våra tjänster. Dessa kan vara positiva eller negativa. Syftet med att utreda synpunkter är för att se systematiska brister och möjliga förbättringar.

2.1 Myndighet

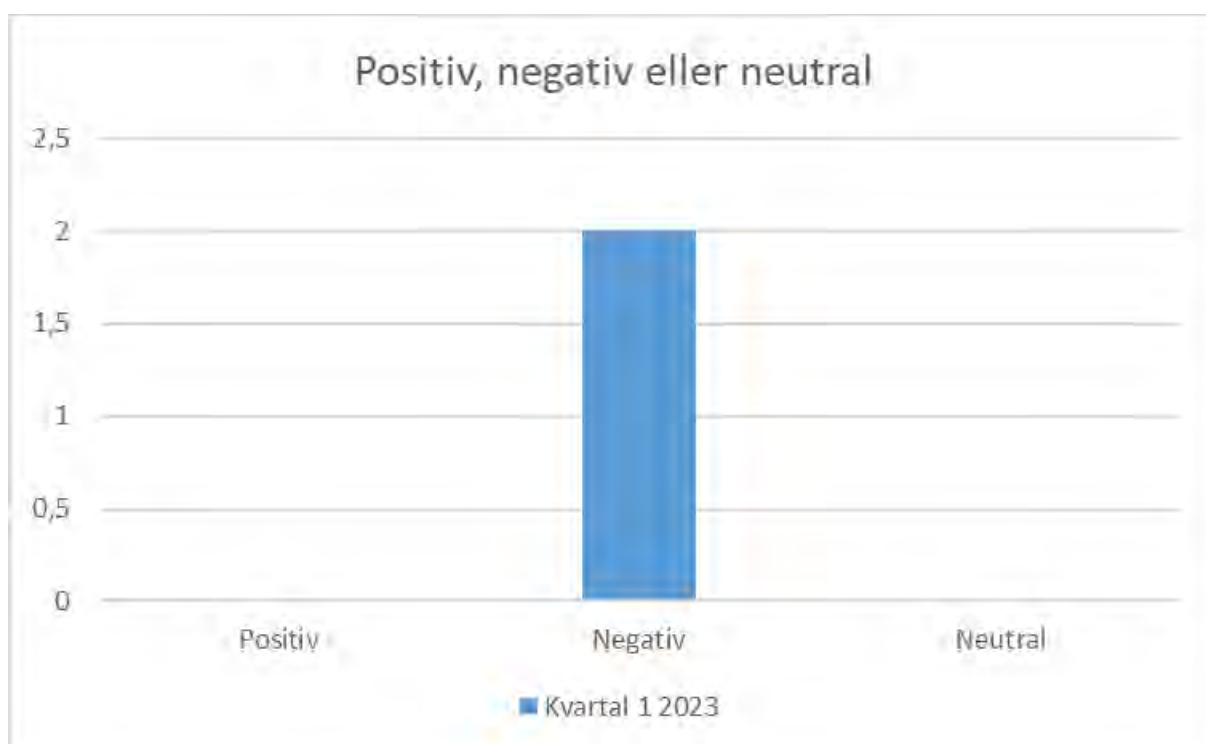
Två synpunkter har inkommit under årets första kvartal.

2.1.1 Fördelning synpunktstyper

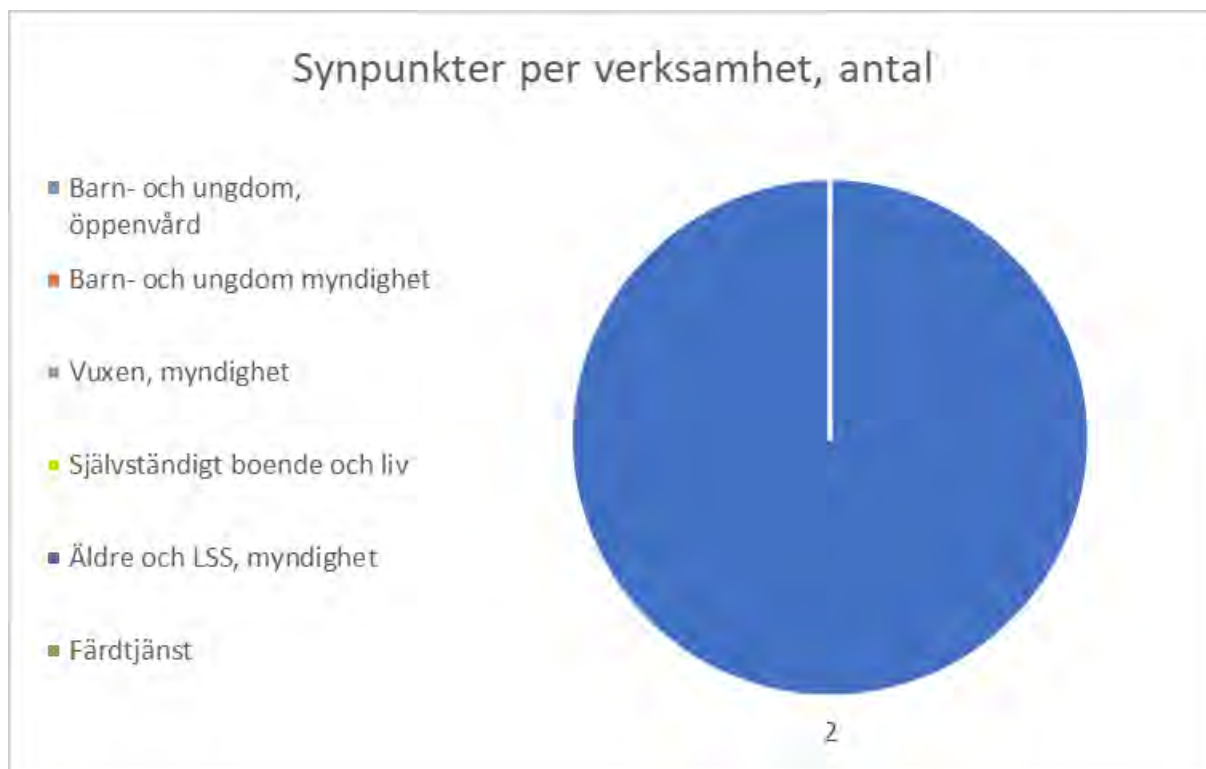
De två synpunkter som inkommit kategoriseras under synpunktstypen genomförande.

2.1.2 Positiv, negativ eller neutral

Det två synpunkter som inkommit har varit utav negativ karaktär.

2.1.3 Synpunkter per verksamhet

Båda synpunkterna berör verksamheten Äldre och LSS.

Den ena avser missnöje med lång handläggningstid och den andra synpunktslämnaren upplever att beviljade insatser inte följs upp.

2.1.4 Synpunktslämnare

En utav de två synpunkterna har inkommit via en anhörig och den andra har lämnats utav brukaren.

2.1.5 Åtgärder, svar & utredningar

Båda synpunktslämnarna önskade svar på sin inskickade synpunkt och samtliga två har fått det.

Initieringar- omsorg myndighet

Omsorg, Mar 2023

Innehållsförteckning

1	Initieringar- vuxen.....	3
2	Initieringar- barn och unga.....	7
3	Initieringar- familjerätt.....	11
4	Initieringar- Äldre och LSS.....	12

1 Initieringar- vuxen

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	summa föregående månad
Beslut att inleda utredning	Ekonomiskt bistånd	92	83
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	7	3
	Vuxen	11	10
	Socialpsykiatri SOL	0	0
	Vuxna med psykisk funktionsnedsättning	18	14
	Oro för vuxen	4	1
	Dödsboanmälan	0	0
	LSS	0	0
	Våld mellan närstående	2	1
	Yttrande vuxen	3	2
Egna medel	0	0	
Informationsbrev skickas avhysning	Hyresskuld	0	0
Informationsbrev skickas elskuld	Elskuld	19	26
Informationsbrev skickas hyresskuld	Hyresskuld	0	1
Informationsbrev skickas störning	Hyresskuld	0	0
Koppla till pågående process	Oro för vuxen	5	1
	Övrig handling	0	0
	Egna medel	0	0
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	2	0
	Vuxen	0	0
Ställningstagande – Ej inleda utredning	Vuxen	0	0

	Ej inleda utredning §7 LVM	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
	Oro för vuxen	5	0
	Dödsboanmälan	1	0
	Våld mellan närstående	0	0
Sökande har fått rådgivning som åtgärd	Rådgivning	0	0
Omedelbart omhändertagande	Omedelbart omhändertagande LVM	0	0
Kommunen omprövar beslutet	Inkommen överklagan	0	0
Skickas till förvaltningsrätt	Inkommen överklagan	0	0
Skickas till domstol	Inkommen överklagan	2	0
Överklagan avvisas	Inkommen överklagan	0	0
Avslag av överklagan	Inkommen dom	0	4
Inled omprövning	Omprövning nämndens beslut ekonomiskt bistånd	0	0
Avvisa ansökan	Ekonomiskt bistånd	0	0
Avsluta utan åtgärd	Övrig handling	0	1
Bifall till överklagan-verkställs	Inkommen dom	0	0
Återförvisning	Inkommen dom	0	0
Ej åtgärdade	Elskuld	0	0
	Hyresskuld	0	1
	Verkställa beslut ekonomiskt bistånd	0	0
	Oro för vuxen	0	7
	Dödsboanmälan	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	0	0

Vuxen	0	2
Inkommen dom	0	0
Vuxna med psykisk funktionsnedsättning	0	1
Inkommen överklagan	0	0
Yttrande vuxen	0	1
Övrig handling	0	0
Våld mellan närstående	0	0
Egna medel	0	0
Socialpsykiatri SOL	0	0
Total	173	159

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
18-24	16	9	25
25-34	27	6	33
35-44	12	14	26
45-54	7	16	23
55-64	16	17	23
65-74	7	8	15
75-	8	1	9
Summa	86	71	157

16 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
18-24	11	2	13
25-34	22	5	27
35-44	14	15	29
45-54	6	9	15
55-64	15	19	34
64-74	2	5	7
75-	3	1	4
Summa	74	56	130

29 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

2 Initieringar- barn och unga

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Beslut att inleda utredning	Barn och Unga	3	2
	Oro för barn och unga	21	16
	Oro för vuxen	0	0
	Vuxen	0	0
	Omedelbart omhändertagande	0	0
	Uppdragstagare	0	0
	Behov av ny vårdnadshavare	0	0
	Yttrande BoU	2	1
	Ekonomiskt bistånd	0	0
Koppla till pågående process	Oro för barn och unga	7	17
	Övrig handling	3	1
	Barn och Unga	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
Koppla till initiering	Oro för barn och unga	1	6
Ställningstagande – Ej inleda utredning	Oro för barn och unga	17	39
	Barn och unga	0	0
Sökande har fått rådgivning som åtgärd	Rådgivning	0	0
Avsluta utan åtgärd	Övrig handling	17	7
Verkställa dom	Straffpåföljd Barn och Unga	1	0
Skickas till förvaltningsrätt	Inkommen överklagan	0	0
Avslag av överklagan	Inkommen dom	1	0

Ej åtgärdad	Barn och Unga	0	0
	Oro för barn och unga	0	11
	Yttrande barn och unga	0	0
	Våld mellan närstående	0	0
	Uppdragstagare	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
	Övrig handling	0	0
	Verkställande av dom Barn och unga	0	0
Total		73	100

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
0	0	1	3
1	0	0	0
2	0	0	0
3	0	4	4
4	0	0	0
5	0	0	0
6	4	0	4
7	1	2	3
8	1	0	1
9	1	1	2
10	2	0	2
11	2	2	4
12	3	2	5
13	2	2	4
14	0	1	1
15	1	3	4
16	8	1	9
17	4	2	6
18	2	0	2
19	1	1	2
20	0	0	0
21	0	0	0
Summa	32	22	54

19 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
0	0	0	0
1	0	0	0
2	0	1	1
3	0	1	1
4	1	2	3
5	0	0	0
6	6	4	10
7	1	1	2
8	5	1	6
9	2	4	6
10	4	2	6
11	0	1	1
12	1	1	2
13	0	0	0
14	1	0	1
15	1	7	8
16	2	5	7
17	5	2	7
18	5	4	9
19	0	0	0
20	1	0	1
21	0	0	0
Summa	35	36	71

29 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

3 Initieringar- familjerätt

Familjerätt

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Besluta att inleda utredning	Utredning adoption	0	0
	Utredning vårdnad,boende,umgänge	0	2
	Behov av ny vårdnadshavare	0	0
	Samarbetsamtal (tingsrätt)	0	0
	Fastställande av faderskap/föräldraskap	0	0
Inleda informationssamtal	Informationssamtal	1	1
Lämna uppföljningsrapport	Uppföljningsrapport adoption	0	1
Samtal utförda	Samarbetsamtal (frivilligt)	0	0
Verkställa insats	Verkställande av dom Familjerätt	0	0
Yttrande familjerätt	Yttrande familjerätt	3	0
	Uppllysning	0	3
Ej åtgärdade	Fastställande av faderskap/föräldraskap	0	1
	Samarbetsamtal (frivilligt)	0	0
	Övrig handling	0	0
Total		4	8

4 Initieringar- Äldre och LSS

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Inled utredning	SoL	193	159
	LSS	16	35
	Färdtjänst	42	39
	Riksfärdtjänst	4	1
Inled utredning – Beslut från annan kommun	SoL	0	0
Koppla till pågående process	SoL	12	9
	LSS	0	0
	Färdtjänst	0	0
	Riksfärdtjänst	0	0
Ställningstagande – Ej inleda utredning	SoL	49	17
	LSS	0	0
	Färdtjänst	1	0
	Riksfärdtjänst	0	0
Avvisa ansökan	SoL	4	0
	LSS	0	0
	Färdtjänst	0	1
	Riksfärdtjänst	0	0
Begäran återtagen	LSS	1	0
Ej åtgärdad	SoL	12	51
	LSS	4	7
	Färdtjänst	0	0
	Riksfärdtjänst	1	0
Total		339	319

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
-18	4	5	9
18-24	3	3	6
25-34	6	3	9
35-44	2	2	4
45-54	1	2	3
55-64	7	7	14
65-74	19	24	43
75-84	46	55	101
85-94	47	71	118
95-	11	13	24
Summa	146	185	331

8 personer är endast registrerade i kronologiska pärmen och redovisas därför ej med ålder och kön.

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
-18	2	1	3
18-24	1	3	4
25-34	3	11	14
35-44	8	2	10
45-54	13	2	15
55-64	6	7	13
65-74	16	19	35
75-84	40	62	102
85-94	36	62	98
95-	8	13	21
Summa	133	182	315

4 personer är endast registrerade i kronologiska pärmen och redovisas därför ej med ålder och kön.

Initieringar- omsorg myndighet

Omsorg, Apr 2023

Innehållsförteckning

1	Initieringar- vuxen.....	3
2	Initieringar- barn och unga.....	7
3	Initieringar- familjerätt.....	11
4	Initieringar- Äldre och LSS.....	12

1 Initieringar- vuxen

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	summa föregående månad
Beslut att inleda utredning	Ekonomiskt bistånd	71	92
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	9	7
	Vuxen	8	11
	Socialpsykiatri SOL	0	0
	Vuxna med psykisk funktionsnedsättning	12	18
	Oro för vuxen	3	4
	Dödsboanmälan	1	0
	LSS	0	0
	Våld mellan närstående	1	2
	Yttrande vuxen	1	3
	Egna medel	1	0
Informationsbrev skickas avhysning	Hyresskuld	0	0
Informationsbrev skickas elskuld	Elskuld	21	19
Informationsbrev skickas hyresskuld	Hyresskuld	1	0
Informationsbrev skickas störning	Hyresskuld	0	0
Koppla till pågående process	Oro för vuxen	0	5
	Övrig handling	0	0
	Egna medel	0	0
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	0	2
	Vuxen	0	0
Ställningstagande – Ej inleda utredning	Vuxen	2	0

	Ej inleda utredning §7 LVM	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
	Oro för vuxen	0	5
	Dödsboanmälan	0	1
	Våld mellan närstående	1	0
Sökande har fått rådgivning som åtgärd	Rådgivning	0	0
Omedelbart omhändertagande	Omedelbart omhändertagande LVM	0	0
Kommunen omprövar beslutet	Inkommen överklagan	0	0
Skickas till förvaltningsrätt	Inkommen överklagan	0	0
Skickas till domstol	Inkommen överklagan	2	2
Överklagan avvisas	Inkommen överklagan	0	0
Avslag av överklagan	Inkommen dom	0	0
Inled omprövning	Omprövning nämndens beslut ekonomiskt bistånd	0	0
Avvisa ansökan	Ekonomiskt bistånd	0	0
Avsluta utan åtgärd	Övrig handling	0	0
Bifall till överklagan-verkställs	Inkommen dom	0	0
Återförvisning	Inkommen dom	0	0
Ej åtgärdade	Elskuld	0	0
	Hyresskuld	3	0
	Verkställa beslut ekonomiskt bistånd	0	0
	Oro för vuxen	7	0
	Dödsboanmälan	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
	Ekonomiskt bistånd (nödprövning)	0	0

Vuxen	1	0
Inkommen dom	0	0
Vuxna med psykisk funktionsnedsättning	3	0
Inkommen överklagan	0	0
Yttrande vuxen	1	0
Övrig handling	0	0
Våld mellan närstående	2	0
Egna medel	0	0
Socialpsykiatri SOL	0	0
Total	154	173

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
18-24	9	5	14
25-34	18	10	28
35-44	20	17	37
45-54	13	5	18
55-64	10	12	22
65-74	1	3	4
75-	1	2	3
Summa	72	54	126

28 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
18-24	16	9	25
25-34	27	6	33
35-44	12	14	26
45-54	7	16	23
55-64	16	17	23
64-74	7	8	15
75-	8	1	9
Summa	86	71	157

16 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön.

2 Initieringar- barn och unga

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Beslut att inleda utredning	Barn och Unga	5	3
	Oro för barn och unga	30	21
	Oro för vuxen	0	0
	Vuxen	0	0
	Omedelbart omhändertagande	0	0
	Uppdragstagare	1	0
	Behov av ny vårdnadshavare	0	0
	Yttrande BoU	1	2
	Ekonomiskt bistånd	0	0
Koppla till pågående process	Oro för barn och unga	21	7
	Övrig handling	8	3
	Barn och Unga	0	0
	Ekonomiskt bistånd	0	0
Koppla till initiering	Oro för barn och unga	6	1
Ställningstagande – Ej inleda utredning	Oro för barn och unga	29	17
	Barn och unga	0	0
Sökande har fått rådgivning som åtgärd	Rådgivning	10	0
Avsluta utan åtgärd	Övrig handling	9	17
Verkställa dom	Straffpåföljd Barn och Unga	0	1
Skickas till förvaltningsrätt	Inkommen överklagan	0	0
Avslag av överklagan	Inkommen dom	0	1
Ej åtgärdad	Barn och Unga	0	0

Oro för barn och unga	7	0
Yttrande barn och unga	0	0
Våld mellan närstående	0	0
Uppdragstagare	0	0
Ekonomiskt bistånd	0	0
Övrig handling	0	0
Verkställande av dom Barn och unga	0	0
Total	127	73

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
0	0	0	
1	0	0	
2	1	3	
3	0	3	
4	5	1	
5	1	6	
6	5	0	
7	6	3	
8	7	2	
9	2	1	
10	0	0	
11	5	2	
12	5	1	
13	0	7	
14	1	1	
15	4	7	
16	4	1	
17	6	2	
18	3	1	
19	1	0	
20	0	0	
21	0	0	
Summa	56	41	97

29 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
0	0	1	3
1	0	0	0
2	0	0	0
3	0	4	4
4	0	0	0
5	0	0	0
6	4	0	4
7	1	2	3
8	1	0	1
9	1	1	2
10	2	0	2
11	2	2	4
12	3	2	5
13	2	2	4
14	0	1	1
15	1	3	4
16	8	1	9
17	4	2	6
18	2	0	2
19	1	1	2
20	0	0	0
21	0	0	0
Summa	32	22	54

19 personer är endast registrerade i den kronologiska pärmen och redovisas därför inte med ålder och kön

3 Initieringar- familjerätt

Familjerätt

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Besluta att inleda utredning	Utredning adoption	0	0
	Utredning vårdnad,boende,umgänge	0	0
	Behov av ny vårdnadshavare	0	0
	Samarbetssamtal (tingsrätt)	0	0
	Fastställande av faderskap/föräldraskap	1	0
Inleda informationssamtal	Informationssamtal	3	1
Lämna uppföljningsrapport	Uppföljningsrapport adoption	0	0
Samtal utförda	Samarbetssamtal (frivilligt)	0	0
Verkställa insats	Verkställande av dom Familjerätt	0	0
Yttrande familjerätt	Yttrande familjerätt	0	3
	Upplysning	0	0
Ej åtgärdade	Fastställande av faderskap/föräldraskap	0	0
	Samarbetssamtal (frivilligt)	0	0
	Övrig handling	0	0
Total		4	4

Initieringar- Äldre och LSS

Registrerade initieringar

Åtgärd	Initieringar	Summa	Summa föregående månad
Inled utredning	SoL	166	193
	LSS	6	16
	Färdtjänst	28	42
	Riksfärdtjänst	4	4
Inled utredning – Beslut från annan kommun	SoL	0	0
Koppla till pågående process	SoL	16	12
	LSS	0	0
	Färdtjänst	0	0
	Riksfärdtjänst	0	0
Ställningstagande – Ej inleda utredning	SoL	36	49
	LSS	0	0
	Färdtjänst	0	1
	Riksfärdtjänst	0	0
Avvisa ansökan	SoL	0	4
	LSS	0	0
	Färdtjänst	0	0
	Riksfärdtjänst	0	0
Begäran återtagen	LSS	0	1
Ej åtgärdad	SoL	69	12
	LSS	7	4
	Färdtjänst	0	0
	Riksfärdtjänst	0	1
Total		332	339

Ålder och kön

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
-18	2	1	3
18-24	4	1	5
25-34	5	1	6
35-44	3	1	4
45-54	2	2	4
55-64	6	5	11
65-74	21	20	41
75-84	58	43	101
85-94	44	76	120
95-	13	9	22
Summa	158	159	317

15 personer är endast registrerade i kronologiska pärmen och redovisas därför ej med ålder och kön.

Ålder och kön månaden innan

Ålder	Män	Kvinnor	Antal
-18	4	5	9
18-24	3	3	6
25-34	6	3	9
35-44	2	2	4
45-54	1	2	3
55-64	7	7	14
65-74	19	24	43
75-84	46	55	101
85-94	47	71	118
95-	11	13	24
Summa	146	185	331

8 personer är endast registrerade i kronologiska pärmen och redovisas därför ej med ålder och kön.

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN	Dokumenttyp:		
	Riktlinjer		
	Titel:		
Socialförvaltningens ledningssystem		Ekonomiskt bistånd inom IFO	
Granskad av: Verksamhetschef vuxensektionen IFO samt IFO-chef	Fastställd av: Socialnämnden	Fastställd datum: 2012-11-01	Reviderad datum: 2016-12-21

Innehåll

1. Grundläggande förutsättningar	4
1:1 Lagstiftning och regelverk	4
1:2 Syfte	5
1:3 Vistelsebegreppet	5
Bosättningskommun	5
Vistelsekommun	6
1:4 Principer för handläggningen	6
1:5 Ansökan	6
1:6 Identitet och vistelse	7
1:7 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	7
1:8 Föregående månaders inkomster	7
1:9 Barns tillgångar	7
1:10 Barnperspektiv	8
1:11 Våld i nära relationer	8
1:12 Förebygga felaktiga utbetalningar	8
2. Hushållstyper	9
2:1 Sammanboende med hushållsgemenskap	9
2:2 Gifta men inte sammanboende	9
2:3 Skilda men sammanboende	9
2:4 Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma	9
2:5 Gymnasiestuderande ungdom/Ensamkommande	9
2:6 Inneboende	9
2:7 Underårig som bildat familj	10
2:8 Hushåll med underåriga barn	10
2:9 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna	10
2:10 Bistånd till barn vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp	10

3. Särskilda grupper.....	11
3:1 Arbetslösa.....	11
Ledighet.....	11
Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning	11
3:2 Sjukskrivna.....	11
3:3 Personer med missbruksproblem	12
3:4 Företagare eller personer med fria yrken	12
3:5 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.	13
Hyreskostnad	13
Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja.....	14
Kontraktsvård	14
3:6 Personer 65 år och äldre	14
3:7 Ungdomar under 21 år som går i skolan	15
3:8 Vuxenstuderande på grundskolenivå	15
3:9 Vuxenstuderande på gymnasienivå.....	15
3:10 Studier på högskolenivå	15
3:11 Bistånd till studerande under studieuppehåll	16
3:12 Personer som vistas i Sverige på EG-rättslig grund.....	16
4. Försörjningsstöd	17
4:1 Riksnorm.....	17
Förhöjning av normen	17
4:2 Skäligen kostnader utöver riksnorm.....	18
Boende.....	18
Hushållsel	18
Hemförsäkring.....	18
Arbetsresor	18
Fackförening och arbetslöshetskassa	18
Sjukvård och medicin.....	18
4:3 Boendekostnader	19
Hyresrätt	19
Bostadsrätt eller villa.....	19
Andrahandsboende	20
Inneboenderum.....	20

Delad lägenhet.....	20
Ungdom som avslutat skolgång men ej tidigare betalat hyresdel till föräldrarna	21
Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna	21
Förälder boende hos barn	21
Övriga boendeformer	21
Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal.....	21
4:4 Reducerat försörjningsstöd.....	21
4:5 Akut bistånd	21
4:6 Umgängeskostnader	22
4:7 Institutionsnorm	23
Boendekostnad under institutionsvistelse	23
4:8 Beslut som löper över flera månader	23
4:9 Utlandsvistelse	24
5. Bistånd till livsföring i övrigt	25
5:1 Barnomsorgsavgift	25
5:2 Begravningskostnad	25
5:3 Flyttkostnad.....	25
5:4 Glasögon och kontaktlinser.....	26
5:5 Hemtjänstavgift	26
5:6 Kurslitteratur	26
5:7 Hemutrustning.....	26
5:8 Komplettering av hemutrustning.....	27
5:9 Diskmaskin.....	27
5:10 Tvättmaskin.....	27
5:11 Advokatkostnader	27
5:12 Identitetshandling	27
5:13 Uppehållstillstånd.....	27
5:14 Behov av särskilda kläder eller skor	27
5:15 Jultillägg.....	27
5:16 Magasineringskostnad.....	27
5:17 Samtalsterapikostnad.....	28
5:18 Resor	28
Lokala resor som inte är arbetsresor	28

Färdtjänst.....	28
Rekreationsresor.....	28
Resa till begravning/anhörigs sjukdom.....	29
Resor i samband med umgänge med barn.....	29
Återföreningsresor och återvandringsresor.....	29
5:19 Reparationskostnader.....	29
5:20 Sjukhusvistelse.....	29
5:21 Skulder.....	29
Hyresskuld.....	30
Elskuld.....	30
Telefonskuld.....	31
5:22 Spädbarnsutrustning.....	31
5:23 Tandvård.....	31
Akut tandvård.....	31
Nödvändig tandvård.....	31
5:24 Tekniska hjälpmedel.....	32
5:25 TV.....	32
5:26 Telefonabonnemang och Internet.....	32
6. Referenslitteratur.....	33

1. Grundläggande förutsättningar

Socialnämnden är ansvarig nämnd för ekonomiskt bistånd i enlighet med riktlinjerna. Ekonomiskt bistånd ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas. Det ekonomiska biståndet har två huvudsakliga syften; dels trygga den enskildes försörjning och vård och dels vara förebyggande och rehabiliterande.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl finns motivera detta avsteg från riktlinjerna.

1:1 Lagstiftning och regelverk

De lagar som främst reglerar verksamheten är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Offentlighet- och sekretesslagen (OSL)

- Kommunallagen (KL)

Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar:

- Äktenskapsbalken (ÄktB)
- Sambolagen
- Lag om registrerat partnerskap
- Föräldrabalken (FB)
- Lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Lag om allmän försäkring (AFL)
- Bidragsbrottslagen

Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Handbok för ekonomiskt bistånd - Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar som exempelvis kan sökas i någon rättsdatabas på Internet.

1:2 Syfte

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller såväl bidragsnivå och förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att sökande skall finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning för arbetet.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

1:3 Vistelsebegreppet

Bosättningskommun

I normalfallet hör personer naturligt till en kommun genom bosättning och vistelse. Bosättningskommun har det samlade ansvaret för stöd och hjälp på socialtjänstens område. Detta innebär att utreda behovet av, besluta om, verkställa och finansiera behovet av stöd och hjälpinsatser även vid vistelse i annan kommun. Om en person flyttar till en annan kommun är den tidigare kommunen ansvarig för eventuellt behov av ekonomiskt bistånd under den första månaden i den nya kommunen.

Vistelsekommun

I en akut situation är vistelsekommunen ansvarig för nödvändiga stöd och hjälpinsatser till dess att annan huvudman, t ex landsting eller annan kommun, kan ta över ansvaret. Vid oklarheter avgörs ansvaret främst av anknytning, dvs. den kommun i vilken den enskilde har starkast anknytning betraktas som bosättningskommun. Vistelsekommun ansvarar dock alltid för stöd och hjälp till enskild när bosättningskommun inte är klarlagd. Om kommunerna inte kommer överens kan socialstyrelsen göra tvisten.

Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan påverkas av den tid som hen vistas där och under vilka förhållanden. Har den sökande vistats i annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som hen vistas i. För att nämnden ska kunna lämna information till den nya kommunen om ärendet ska det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

1:4 Principer för handläggningen

- Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser.
- Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde.
- Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor eller göra en akut bedömning.
- Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor.
- Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.
- Arbetslinjen ska gälla.
- Verksamhetens främsta uppgift är att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta ansvar för sin egen försörjning.

1:5 Ansökan

Ansökan bör vara skriftlig men i princip gäller även en muntlig ansökan. Det är dock viktigt att göra skillnad mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. Om förhållandet är oklart ska handläggaren kontrollera med den sökande om det är en ansökan eller inte. På vilket sätt ansökan mottas ska finnas dokumenterat i journalen.

Det är viktigt att informera den sökande om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsprövningen, exempelvis normer, krav, och kontroller samt att uppgifterna kommer att registreras i dataregister. Den sökande har då möjlighet att överväga om hen ska avstå från att göra en ansökan.

Ansökningstiden beräknas från datumet när den första kontakten sker. Från detta datum ska ärendet anses aktualiserat, om inte annat framkommer under utredningen. Detta innebär att en person kan beviljas bistånd från och med den tidpunkt behovet anmäls. Ansökan samt anmälan om behov ska utredas enligt 11 kapitlet 1 § socialtjänstlagen. Av utredningen ska klart framgå vad den sökande frågar efter. Den sökande ska intyga sanningshalten i sina

uppgifter genom att underteckna ansökan eller tilläggsansökan samt genom att lämna nödvändiga verifikationer.

1:6 Identitet och vistelse

Personuppgifter och uppgifter om boende kontrolleras i alla nya ärenden. Som legitimation godtas pass, körkort eller ID-kort från bank eller polismyndighet. Boende och vistelse-tillhörighet kontrolleras genom folkbokföring, hyreskontrakt och aktuell hyresavi. Om det inte är möjligt att kontrollera en persons boende eller vistelsetillhörighet på annat sätt ska hembesök göras. Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som anges i ansökan, men uppger sig vara stadigvarande bosatt där, ska hen uppmanas ändra folkbokföringsadress. Utländska medborgare ska vid ansökan uppvisa giltigt uppehållstillstånd eller handling som styrker uppehållsrätt. Vid tveksamhet ska Migrationsverket kontaktas.

1:7 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättsäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Följande frågeställningar ska utredas:

Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på honom i syfte att uppnå självförsörjning.

Kan behovet av bistånd tillgodoses på annat sätt?

Annat sätt kan exempelvis vara genom försörjningsskyldiga, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän såsom Försäkringskassan, Landstinget, Migrationsverket eller Kriminalvården.

Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen som fastställs av regeringen ska med utgångspunkt från lagen och kommunens riktlinjer en bedömning göras av vilket behov som föreligger, och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde.

1:8 Föregående månaders inkomster

Inkomster från föregående månad beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd för ansökningsmånaden. Även inkomster från tidigare månader kan påverka om den enskilde kunde förutse att behovet av ekonomiskt bistånd skulle uppstå samt att inkomsterna kunnat förväntas räcka under en längre period. Kontoutdrag för tre månader före ansökningsmånad ska alltid inhämtas vid första besöket på socialtjänsten efter det kontoutdrag för månaden innan ansökan.

1:9 Barns tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Däremot kan förekomsten av tillgångar hos ett barn beaktas. Sparande som består av gåvor från släktingar eller inkomster

från eget arbete bör upp till en summa av ett basbelopp per kalenderår inte beaktas vid en ansökan om ekonomiskt bistånd. Består sparandet av barnbidrag eller barnpension bör sparandet medräknas i sin helhet eftersom det är förmåner som är avsedda för barnets försörjning.

1:10 Barnperspektiv

I hushåll där det finns barn och ungdomar ska deras situation alltid uppmärksammas. När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver. I ärenden där det finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta övervägande har skett.

1:11 Våld i nära relationer

Våldsutsatta individer och deras barn ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. För vidare information hänvisas till socialförvaltningens riktlinje för arbetet med våldsutsatta individer och barn som bevittnat våld.

1:12 Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras:

- Identitet, medborgarskap, boende, folkbokföring, civilstånd.
- Vårdnadshavare för barn i hushållet.
- Om personen är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.
- Inkomster och tillgångar, exempelvis bilinnehav och bankmedel.

Omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar och som särskilt bör uppmärksammas:

- Att sökande egentligen är sammanboende.
- Att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i landet.
- Att sökande samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun.
- Att sökande undanhåller inkomster och tillgångar.
- Att sökanden inte ansökt om de ev socialförsäkringsförmåner de har rätt till.

Den som misstänks ha lämnat felaktiga uppgifter eller genom grov oaktsamhet orsakar fara för att felaktigt bidrag betalas ut ska polisanmälas för bidragsbrott. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag.

2. Hushållstyper

2:1 Sammanboende med hushållsgemenskap

En utgångspunkt vid prövningen av ekonomiskt bistånd är att alla inkomster och tillgångar räknas som gemensamma för makar, registrerade partner och sambor. Normalt ska den ena parten i ett par inte kunna få bistånd för egen del utan att den andres inkomster eller tillgångar beaktas. Vidare ska bägge parter uppfylla villkoren för rätt till bistånd. Om man räknar separat på någon som lever i denna typ av hushållsgemenskap ska halva normen för makar/sammanboenderegistrerad partner användas och hälften av övriga gemensamma utgifter räknas in i månadsbehovet.

2:2 Giftna men inte sammanboende

Giftna makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll. Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid en familjevåldssituation, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan naturligtvis även göras vid akuta nödsituationer.

2:3 Skilda men sammanboende

Vid skilsmässa är paret inte längre försörjningsskyldiga för varandra efter att domen vunnit laga kraft i förvaltningsrätten. Om paret fortsätter att bo ihop på grund av svårigheter att hitta annat boende ska de räknas som ensamstående med hushållsgemenskap.

2:4 Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma

En typ av hushållsgemenskap gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar gentemot varandra, t ex vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner som delar lägenhet. För denna grupp beräknas normen som den personliga kostnaden för ensamstående samt personens andel av hela hushållets gemensamma hushållskostnader.

2:5 Gymnasiestuderande ungdom/Ensamkommande

Föräldrarna har, enligt föräldrabalken, försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år eller så länge ungdomarna går kvar i gymnasiet (juni månad ut i enlighet med försäkringskassans beräkning av underhållsskyldighet vid bidragsförskott). I dessa fall ska den unge räknas in i familjens behov och normen för 15-21-åringar användas. Föräldraansvaret gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte. Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl.

2:6 Inneboende

För sökande som är inneboende räknas inte med hushållsgemenskap. Dessa personer ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter, som t ex telefon och/eller förbrukningsvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

2:7 Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn. Vid giftermål övertar make försörjningsplikten för underårig eller gymnasiestuderande upp till 21 års ålder. Om maken inte kan fullfölja sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

2:8 Hushåll med underåriga barn

Föräldrarna ska ta ut full föräldrapenning till dess barnomsorgsplats erbjuds. Fyra veckor får sparas fram till det år föräldrapenningen senast får tas ut enligt försäkringskassans regler. Den som har försörjningsstöd i avvaktan på plats i förskoleverksamhet är skyldig att ta första anvisning av plats, om avståndet är rimligt, för att ha rätt till fortsatt bistånd. Undantag från denna princip kan göras om barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet eller av senareläggning av inträdet i verksamheten. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg.

2:9 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet delas mellan föräldrarna. Exempelvis beviljas övrigt ekonomiskt bistånd med halva barnomsorgsavgiften, medicinkostnaden etc.

2:10 Bistånd till barn vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp

När ett barn övergår från en yngre till en äldre åldersgrupp ska det nya normbeloppet räknas från och med den månad barnet fyller år oavsett när i månaden det inträffar. Åldern måste därför observeras vid varje utredningstillfälle och särskild uppmärksamhet ägnas ärenden där löpande bistånd utbetalas.

3. Särskilda grupper

3:1 Arbetslösa

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete aktivt. Detta innebär att vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete och acceptera arbeten enligt arbetslöshetsförsäkringens regler. Krav ska ställas på att den arbetslöse, som ansöker om ekonomiskt bistånd, söker alla lämpliga arbeten. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta. Den som arbetar deltid kan krav ställas att heltidsarbete ska sökas, om inte medicinska skäl föreligger.

Socialtjänsten kan även kräva att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning om denne inte kunnat erbjudas lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd från arbetsförmedlingen. Under utredningen ska den arbetslöse medverka i kartläggning för att klargöra vilket stöd den arbetslöse behöver för att få arbete eller motsvarande. Kraven på en arbetslös biståndssökande person kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt socialtjänstlagen 4:1 eller enligt 4:4 och 4:5. Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra passivisering i ett långvarigt biståndsberoende. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras i en genomförandeplan och genomföras i samarbete med arbetsförmedlingen.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i arbetspraktik, arbets söker verksamhet eller liknande, kan rätten till försörjningsstöd ifrågasättas för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Vid upprepad korttidsfrånvaro kan krav på sjukintyg ställas från dag 1.

Ledighet

Om den enskilde har deltagit i anvisad praktik utan ogiltig frånvaro under minst 6 månader kan socialtjänsten bevilja två veckors ledighet under sommaren utan reduktion av försörjningsstödet.

Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Om den arbetslöse har blivit arbetslös på grund av att hen har sagt upp sig själv, är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för det. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna, är hen berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande åberopar synnerliga skäl för att säga upp sig, ska hen alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En individuell bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

3:2 Sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas, ska den sökande ha ett aktuellt läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsinriktad rehabilitering helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Försäkringskassan måste alltid pröva rätten till sjukpenning vilket innebär att krav ska ställas på den enskilde att den ansöker om sjukpenning även om det förefaller sannolikt att personen saknar sjukpenninggrundande inkomst. Samtliga läkarutlåtanden/intyg kan, även om personen är

0-klassad, sändas till Försäkringskassan för att om möjligt få till stånd att Försäkringskassan tar samordningsansvar.

Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Insatser ska erbjudas i samverkan med arbetsförmedling, landsting och försäkringskassa. Socialtjänstens ansvar i sådan samverkan är social rehabilitering. Ansökan om stadigvarande sjukersättning ska göras för den som varit långvarigt och allvarligt sjuk och som sjukskrivande läkare bedömer inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid samt att arbetsförmedlingen bedömer att det inte finns arbetsförmåga vare sig på den öppna eller slutna arbetsmarknaden.

Personer t o m 29 år kan fortfarande få aktivitetsersättning tidsbegränsat men för övriga finns endast stadigvarande sjukersättning och då måste arbetsförmågan vara varaktigt nedsatt.

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen motiveras till att medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa som är sjukskrivna på deltid ska stå till arbetsmarknadens förfogande i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

3:3 Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en handlingsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsoförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd. Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med missbruksproblem om de sökande anger att arbetslösheten är orsak till behovet av ekonomiskt bistånd. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en denna arbetsplats är lämplig. När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

3:4 Företagare eller personer med fria yrken

Egna företagare förväntas kunna klara sin försörjning via inkomster från sitt företag, men det finns inte något lagligt stöd att generellt utesluta företagare från rätten till försörjningsstöd. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. Egna företagare, som driver en icke lönsam verksamhet, bör avveckla sitt företag och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst 3 månader), därefter ger firman åter inkomster

- Företagaren har fått bidrag från arbetsförmedlingen under 6 månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (ca 3 månader)
- Om verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid, kan efter särskild prövning övriga medlemmar i hushållet få bistånd

Sökande med *fria yrken* (konstnärer, författare, musiker, artister, frilans etc.) har ofta F-skattesedel, eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, dvs. de ska vara inskrivna på arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

3:5 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställigheten. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården. I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod, ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

OBS! Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, bostadsbidrag, etc.

Hyreskostnad

Personer som är häktade har rätt till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten till hyra om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras. Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställigheten. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållanden, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten.

Vid vårdtid högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Ifall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning. Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid vårdtid överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uttyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Den sökande bör även uppmanas att undersöka möjligheten att få ett tillgodohavande hos hyresvärden (löfte om kontrakt efter frigivning).

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst sex månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt till eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller istället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader för intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallationer, eller resor till och från aktiviteter ska inte beviljas, då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

2. Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst ett år kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja s.k. IÖV utsluss i slutet av verkställigheten. Dessa personer är då inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå behandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning vilket inträffar efter 2/3 av det alternativa fängelsestraffet. Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas. Om socialtjänsten efter utredning gör bedömningen att behov av fortsatt behandling föreligger, kan en förlängning av behandlingen ske. En förlängning brukar i regel inte vara längre än en månad. I de fall placeringen övergår i socialtjänstens regi flyttas även kostnadsansvaret till kommunen.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av försörjningsstöd ska då prövas av socialtjänsten. Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

3:6 Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre, som saknar rätten till ålderspension och ansöker om ekonomiskt bistånd, ska hänvisas till pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos försäkringskassan ska biståndet återsökas enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring.

3:7 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Enligt Föräldrabalken 7 kap 1 § har föräldrar försörjningsplikt till dess barnet fyller 18 år eller så länge som barnet genomgår grundskola och gymnasieutbildning eller annan jämförlig utbildning, dock längst till 21 års ålder. Föräldrarnas försörjningsplikt kvarstår även i de fall gymnasiestudierna, efter avbrott, återupptas innan den unge fyller 21 år. Föräldrarnas underhållsskyldighet gäller oavsett om den unge bor hemma eller har ett eget boende.

Barn över 20 år ska uppmanas att söka studielån från CSN för att bidra till sin egen del av hushållets försörjning.

3:8 Vuxenstuderande på grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå kan ha rätt till försörjningsstöd i de fall arbetsförmedlingen bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Beslut om helt eller kompletterande försörjningsstöd fattas för en tidsbegränsad period och omprövas terminsvis. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer är prövade. Försörjningsstödet bör inte beviljas vid ogiltig frånvaro från studier. Avdrag görs i försörjningsstödet motsvarande det antal dagar den ogiltiga frånvaron pågått.

Om en person läser en viss del på grundskolenivå och en viss del på gymnasienivå krävs att den studerande söker studiemedel motsvarande studiernas omfattning. Kompletterande försörjningsstöd kan utgå vid behov.

3:9 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel.

Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta, tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. I vissa individuella fall kan det dock bedömas lämpligt att en studerande får fullfölja den påbörjade kursen.

Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier, ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel. Detta gäller vid såväl grundskolestudier som studier på gymnasial nivå.

3:10 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation. Har den studerande familj, och det trots försörjningsproblem är olämpligt att avbryta studierna under pågående termin, kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

3:11 Bistånd till studerande under studieuppehåll

Socialnämnden kan begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till försörjningsstöd ska den studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsebar situation. Den studerande ska aktivt söka arbete under hela studieuppehållet.

Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna fram till den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd.

Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd under jul- och nyårsuppehållet.

Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning, som förskott på förmån.

3:12 Personer som vistas i Sverige på EG-rättslig grund

EU/ESS medborgare kan vistas i Sverige under 3 månaderna utan annat krav än att hen kan uppvisa giltigt identitetskort eller pass. Man har då rätt att få en ansökan om ekonomiskt bistånd prövad till exempel i en akut nödsituation.

Efter 3 månader kan den sökande fortsätta vistas i Sverige om de har bedöms ha uppehållsrätt. Upphållsrätten ska registreras hos migrationsverket. Den som har uppehållsrätt har också rätt att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd prövad enligt vanliga bedömningsgrunder.

Upphållsrätt har man om man uppfyller kriterierna:

- Är anmäld på arbetsförmedlingen
- Aktivt söker arbete
- Bedöms ha ”en verklig möjlighet att få en anställning”

Socialtjänst och arbetsförmedling ska i samråd bedöma om kriterierna är uppfyllda och då titta på den enskildes utbildning, arbetslivserfarenhet, språkkunskaper eller möjligheter att ta ett enklare arbete utan särskilda kvalifikationskrav.

6 månaders arbetssökande bedöms som tillräckligt för att en arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete. Är man fortfarande arbetslös efter 6 månaders arbetssökande bedöms man normalt inte längre ha uppehållsrätt och därmed möjlighet att söka försörjningsstöd, individuell bedömning görs alltid.

4. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäligen kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter.

4:1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar.

Följande poster ingår i riksnormen:

Livsmedel

Baseras på en matsedel enligt Livsmedelsverkets näringsrekommendationer. Maten tillreds hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av matbröd.

Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, ryggsäck för barn och skolungdom, klocka, paraply samt viss kemptvätt.

Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, exempelvis att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott samt kostnader för begagnad cykel, skridskor och skidor.

Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Kostnader för vissa preventivmedel och receptfria egenvårdsprodukter som huvudvärkstabletter ingår inte.

Dagstidning, telefon, TV-avgift

Här ingår kostnaden för helårsprenumeration på en daglig tidning, abonnemangs- och samtalsavgifter för telefon, TV-avgift samt brevpapper, kort och frimärken. Kostnad för mobiltelefon, internetsamtal och dator ingår inte.

Barn- och ungdomsförsäkring

Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan till exempel bero på behov av särskild kost, extra behov av Internet eller behov av omfattande hälsovårdsartiklar.

4:2 Skäligen kostnader utöver riksnorm

Vid behov ska **skälig** kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter med undantag av boendekostnad.

Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. Hyresnivåerna anpassas således efter den verkliga hyressättningen på orten. Principen vid beräkning av rimlig bostadsstorlek är 2 vuxna per sovrum och 2 barn per sovrum samt vardagsrum och kök. Barn under ett år anses inte behöva eget sovrum.

Hushållsel

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad om kostnaden bedöms skälig (se Konsumentverkets beräkningar om genomsnittlig elförbrukning endast för vägledning). I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning utifrån den biståndssökande. Om förbrukningen väsentligt överstiger konsumentverkets beräknade förbrukning bör orsaken därtill klargöras.

Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas och uppmaning till månadsbetalning ska göras.

Arbetsresor

Begreppet arbetsresor avser även kostnad för resor till att kunna delta i studier eller andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar. I första hand beviljas kostnad för arbetsresor med allmänna kommunikationsmedel.

Om det inte är möjligt att ta sig till sin dagliga sysselsättning med allmänna kommunikationer kan reskostnad med bil beviljas. Driftskostnad = drivmedel, skatt, försäkring, besiktning. I dessa fall är det skäligt att acceptera ett fordonsinnehav till ett värde av högst 66% av basbeloppet (kronofogdens förbehållsbelopp).

Fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock uppmanas att undersöka möjligheten till reducerad avgift.

Sjukvård och medicin

Läkarvård och sjukvårdande behandling godkänns enligt gällande taxa för patientavgift till och med nivån för högkostnadsskyddet. Faktureringsavgift godkänns i regel inte. Undantag kan göras om man exempelvis inte haft något val till att faktureringsavgiften uppkommit. Vid ansökan om bistånd till kostnad för sjukvård eller medicin ska kvitto uppvisas på betald

patientavgift och det ska vara infört i högkostnadskortet. Kostnad för rörelse på recept ska i första hand ingå i normposten *Lek och fritid*.

4:3 Boendekostnader

Hyresrätt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. Vid en bedömning av vad som är skälig boendekostnad bör hänsyn tas till barns behov av utrymme även hos umgängesförälder. Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande uppmanas att sänka boendekostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem.
- Sökandes ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning.
- Sökandes möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Sökandes möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökande ska uppmanas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 3 - 6 månader som kan förlängas om sökande under denna tid påbörjat byte av bostaden. Om sökande har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om skälig boendekostnad.

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas.

Avgift för parkeringsplats eller garage ska inte godtas om inte bilinnehav har accepterats. Avgift för medlemskap i hyresgästförening ska godtas. Inte heller kostnad för tillval ska godtas utom i de fall då den sökande inte har kunnat styra tillvalet. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställs under period då den sökande har bistånd ska normalt inte godtas.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) ska krav på försäljning inte ställas. Inte heller ska försäljning krävas om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig. I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det.

I boendekostnad för villa eller bostadsrätt kan följande ingå:

- månadsavgiften till bostadsrättsföreningen
- räntan på lån
- vatten
- uppvärmning
- sophämtning
- försäkring
- tomträttsavgäld

Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t.ex. bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa lån inte räknas in i boendekostnaden. Observera att sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

Amortering på lån räknas inte in i boendekostnaden då det utgör kapitalbildning. Undantag kan göras om personen inte har något alternativ till boende, har en låg boendekostnad inklusive amorteringen och gjort vad hen kan för att få bort amorteringarna.

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler som vid förstahandskontrakt. Grundregeln är att andrahandskontraktet ska vara godkänt av hyresvärden. Undantag kan förekomma och då måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende. Ett skriftligt avtal mellan sökande och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den står i rimlig proportion till den totala lägenhetshyran och antal boende i lägenheten och inte är oskälig. Hembesök ska som regel göras för att kontrollera avtalets riktighet, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheter

Ungdom som avslutat skolgång men ej tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas om den unge är medlem i en familj som har försörjningsstöd ~~söker föräldrarna ekonomiskt bistånd till hela hyran~~. Undantag görs om föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar, har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller genom att mista rätten till bostadsbidrag.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Undantag görs om vuxna barnet tidigare har betalat hemma och inte har rätt till studiestöd eller förlängt barnbidrag. Perioden skall inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden. Med ett kvarboende vuxet barn avses ett barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffats för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därför ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i 2:a hand, hotell, etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ.

Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det finns starka sociala skäl till flyttningen.

4:4 Reducerat försörjningsstöd

Reducering av försörjningsstöd får endast göras utifrån särskilda skäl.

Följande situationer kan bli aktuella:

- Den sökande har kunnat försörja sig men inte gjort det och saknar därför nödvändiga medel, t.ex. avstått från arbete eller inte stått till arbetsmarknadens förfogande.
- Den sökande har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsterna och saknar därför medel till sitt uppehälle.
- Det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att hen inte använder biståndet till avsett ändamål.

4:5 Akut bistånd

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Är tiden mycket knapp bör ändå följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om hen inte får hjälp?

- Har den sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har hen tidigare fått information om dem?
- Kan den sökande få hjälp från familj eller vänner?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi och livssituation.

Till personer som befinner sig i förvirringstillstånd eller vars missbruk är pågående, och/eller där man befarar att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan i undantagsfall matrekvisitioner eller möjlighet att hämta matlådor vid äldreboende vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt.

Förlust av pengar på grund av stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. För övrigt hänvisas till hemförsäkring samt möjligheter till avbetalningar av uppkomna skulder. För att något bistånd ska kunna utgå måste den sökande kunna uppvisa att en anmälan om stöld har lämnats till polisen. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att hen har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås. Ansökan kan också avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga.

4:6 Umgängeskostnader

Umgängeskostnader utgör reducerat försörjningsstöd för barn som tillfälligt är medlemmar i hushållet.

Det reducerade försörjningsstödet omfattar följande normposter:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror

Reducerat försörjningsstöd i form av umgängeskostnad beviljas normalt för 6 dagar per månad. På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Bistånd till umgängeskostnader för perioder som överstiger 5 sammanhängande dygn eller totalt 6 dygn under månaden förutsätter att försäkringskassan meddelas. Sådan längre vistelse hos den underhållsskyldige ska påverka underhållsstödet som vårdnadshavaren får.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren. Om umgänget varje månad är mer omfattande än 6 dagar eller om

vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

4:7 Institutionsnorm

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen omfattar normposterna:

- fritid/lek
- hygien
- kläder/skor
- del av posten avseende kostnader för tidning, telefon etc.

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, t.ex. för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare, ska betalas ur förvaltningens aktivitet för vårdkostnader. Observera att vissa resor kan ingå i vårdavgiften.

Boendekostnad under institutionsvistelse

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring
- TV-avgift

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning. Bistånd till TV-avgift beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger 2 månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

4:8 Beslut som löper över flera månader

Ett beslut om löpande ekonomiskt bistånd innebär flera på varandra följande utbetalningar med samma innehåll, betalningsmottagare och belopp. Även i de fall den sökande bedöms ha samma biståndsbehov under en längre period ska en ny ansökan och ett nytt beslut fattas för varje månadsperiod.

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. I de fallen måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. Följande omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad: *”Vid ändrade förhållanden avseende rätten till bistånd kan beslutet komma att omprövas”*.

4:9 Utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte. Kortare utlandsvistelse (max en månad), som inte påverkar möjligheten till egen försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen, kan i undantagsfall godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker.

5. Bistånd till livsföring i övrigt

5:1 Barnomsorgsavgift

Barnomsorgsavgift beviljas till den faktiska kostnaden när man i övrigt är berättigad till försörjningsstöd. Vid växelvis boende bör föräldrar begära delad räkning. Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med barn- och utbildningsnämnden. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den enligt skollagen inte sägas upp. Ansökan om nedsättning av barnomsorgsavgiften ska alltid göras.

5:2 Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas under förutsättning att bouppteckning eller dödsboanmälan upprättats och dödsboets tillgångar utretts. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets tillgångar och inte dödsbodelägarnas. Hänsyn ska tas även till tillgångar i form av försäkringar, skatteåterbäring etc. Beviljat bistånd kan återkrävas om dödsboet förväntas erhålla tillgångar längre fram.

Bistånd beviljas med maximalt 30 % av basbeloppet för begravning samt med maximalt 15 % av basbeloppet för gravsten. Bistånd till kostnad för begravning av minderårig eller ofullgånget foster prövas i förhållande till vårdnadshavarnas ekonomiska situation.

Resa till begravning inom Sverige kan beviljas med billigast möjliga färdmedel. Kläder till begravning beviljas inte utan anses ingå i normposten kläder och skor.

5:3 Flyttkostnad

Utgångspunkten är att de flesta människor själva organiserar sin flyttning med hjälp av släkt och vänner.

Biståndet ska prövas utifrån följande:

- Behov av och orsak till flyttningen (arbetsmarknadsskäl, hälsa, sociala omständigheter)
- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av vänner och anhöriga
- Vid flytt av arbetsmarknadsskäl bör man undersöka om arbetsförmedlingen kan ge bidrag till flytten

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av släp eller lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. I de fall den enskilde av medicinska skäl inte kan ombesörja flytten själv får hen inhämta minst tre skriftliga kostnadsförslag från flyttfirmor och sedan göra en framställan om bistånd till flyttkostnader. Läkarintyg måste styrka de medicinska skälen.

Den tidigare kommunen är ansvarig för eventuellt behov av ekonomiskt bistånd under den första månaden i den nya kommunen.

5:4 Glasögon och kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är högst 3% av basbeloppet. Bistånd utgår till billigaste bågalternativ om inte nödvändiga glas kräver annat. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas beviljas enbart om behovet är styrkt av läkare. Kostnad för linser godtas endast om det är enda alternativet och behovet är styrkt av läkare. Avseende borttappade eller förlorade glasögon får individuell bedömning avgöra beslutet. Dock bör sökande uppmanas att i första hand nyttja sin hemförsäkring.

5:5 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp. Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften. Hemtjänstavgiften utgör en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen som görs vid ansökan om bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå.

5:6 Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd beviljas för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta. Detta gäller även om studierna bedrivs som arbetsmarknadsinsats och den studerande har aktivitetsstöd eller liknande. Det innebär att övriga kostnader såsom avgift för betyg kan förekomma.

5:7 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd kan ges till sådan hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera. Hemutrustning kan beviljas med upp till 20% av basbeloppet, men behovet ska bedömas utifrån den enskildes personliga förhållanden och framtida försörjningsmöjligheter. Unga människor som flyttar hemifrån skall normalt inte kunna få bistånd av samhället för grundutrustning. Vid ansökan om hemutrustning ska hembesök göras.

Följande ska övervägas:

- Om behovet är akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i anvisad bostad
- Barns behov av hemutrustning ska särskilt beaktas
- Om hemutrustning är ett led i en rehabilitering
- Sökandes möjlighet att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning
- Sökandes möjlighet att själv spara till eller planera för boende och hemutrustning
- Vilken hjälp den sökande kan få av sitt nätverk. Möjlighet att tillgodose behovet genom inköp av begagnad utrustning ska beaktas alternativt erbjudas från socialtjänsten.

Flyktingar eller utländska medborgare som har fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till flykting hänvisas att ansöka om lån till hemutrustning via CSN.

5:8 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning kan beviljas vid behov till sökande med mer än sex månaders behov av försörjningsstöd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

5:9 Diskmaskin

Bistånd till inköp av diskmaskin beviljas endast undantagsvis om det finns starka medicinska skäl styrkta av läkare, och då till ett värde av högst 15% av basbeloppet.

5:10 Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas till ett värde av 15% av basbeloppet. Om den sökande bor i lägenhet krävs fysiska eller psykiska hinder som är styrkta av läkare och som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga. Om den sökande bor i eget hus görs en individuell prövning.

5:11 Advokatkostnader

Normalt beviljas inte bistånd till advokatkostnader. I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökande vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden.

5:12 Identitetshandling

Kostnad för id-kort kan beviljas om ändamålet är nödvändigt för den sökande och att behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt. Kostnad för pass beviljas inte.

5:13 Uppehållstillstånd

Kostnad som uppkommer på grund av förlängning av uppehållstillstånd kan beviljas i de fall biståndsbehovet inte är tillfälligt. En restriktiv bedömning bör tillämpas.

5:14 Behov av särskilda kläder eller skor

Engångskostnad för nödvändiga arbetskläder eller specialskor som är medicinskt påkallade kan beviljas med högst 2 % av basbeloppet.

5:15 Jultillägg

Inför julhelgen kan barnfamiljer beviljas ett extra tillägg. Det utgår till barnfamiljer som har haft ekonomiskt bistånd under 6 månader eller mer. Tillägget uppgår till ett halvt veckobelopp av den personliga kostnaden för hushållets samtliga barn. Vid beräkning ska även hänsyn tas till barn placerade utanför hemmet.

5:16 Magasineringskostnad

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning. Beslutet ska vara

tidsbegränsat (i normalfallet 3 månader). Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid få en egen bostad eller magasinering genom egna kontakter
- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Bohagets innehåll och skick
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget

5:17 Samtalsterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning.

5:18 Resor

Lokala resor som inte är arbetsresor

Lokala resor som inte är arbetsresor kan i vissa fall beviljas av särskilda skäl. Det kan gälla exempelvis regelbundna besök hos annan vårdgivare, rehabiliteringsplanering eller öppenvårdsbehandling. Det kan också finnas starka sociala skäl till behovet. Resor till och från sjukvården ska generellt genomföras via kostnadsfri sjukresebuss om sådan finns att tillgå, även om den sökande måste köpa biljett själv och sedan återsöka beloppet via Landstinget. Bistånd beviljas som mest upp till högkostnadsnivå.

Färdtjänst

För färdtjänst beviljas faktisk avgift. Maximalt beviljas upp till nivån för månadskort för lokaltrafik. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnader för medresenär beviljas normalt inte.

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. Resor inom landet kan i undantagsfall beviljas enligt följande:

- För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.
- Rekreationsresa kan beviljas för barnfamiljer där det finns särskilda behov hos familjen, man har haft försörjningsstöd i cirka 1 år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Det ska vidare finnas ett uttalat behov av miljöombyte/rekreation hos familjen/barnen samt ett tydligt syfte med resan. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Resa till begravning/anhörigs sjukdom

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta:

- **Barnets** behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgänkesresa beviljas. Reskostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att bekosta.

Återföreningsresor och återvandringsresor

Kostnader för den här typen av resor beviljas inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvandringsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av reskostnad, dels som en allmän schablon per person.

5:19 Reparationskostnader

Bistånd beviljas normalt inte till kostnader för reparation p.g.a. onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Undantag kan göras om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning och då det finns medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

5:20 Sjukhusvistelse

Vid en planerad sjukhusvistelse kan försörjningsstödet reduceras med posten för livsmedel, under förutsättning att de extra kostnader som sjukhusvistelsen innebär medräknas i försörjningsstödet och bidrag till sjukhusräkning beviljas. Vid sjukhusvistelse en månad eller längre tid räknas förbehållsbeloppet som riksnorm + hyra + övriga faktiska skäliga kostnader + sjukvårdsräkningen. Om inkomsterna ligger under norm beviljas komplettering. Kostnader för transporter till och från sjukvård eller sjukbesök beviljas endast med den del som inte täcks av ersättning från försäkringskassan.

5:21 Skulder

Bistånd till skulder som böter, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortskulder, skatteskuld, privata skulder beviljas inte. Undantag kan efter särskild

prövning i vissa fall göras om lån tagits för att undanröja en akut situation då den sökande annars skulle ha beviljats bistånd.

Vid skuld för bostadsbidrag ska den sökande hänvisas till försäkringskassan för att få anstånd med betalningen eller få skulden avskriven. Om den sökande har dålig kontroll över sin ekonomi ska hen erbjudas hjälp av budgetrådgivare. Vid utmätning hos kronofogden kan justering behöva göras. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas trots utmätning, eftersom kronofogden t.ex. inte kan räkna med kostnader för umgängesbarn eller underhållsstöd som betalas via försäkringskassan.

Hyresskuld

Skuld för obetald hyra eller avgift till bostadsrättsförening kan efter särskild prövning i vissa fall beviljas under förutsättning att sökande får bo kvar om skulden regleras.

Följande fall kan komma ifråga:

- Skuld som uppstått under tid då sökande inte har haft inkomster som räckt till boendekostnaden och att sökande skulle ha varit berättigad till bistånd om hen hade gjort en ansökan.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)
- För gamla, sjuka och/eller funktionshindrade personer där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)

Bistånd till hyresskuld kan avslås om alternativa boendelösningar bedöms möjliga. Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. Bistånd till ny hyresskuld kan avslås om tidigare hyresskuld beviljats med erbjudande om andra insatser som inte har accepterats, eller ställda krav som inte har uppfyllts. För att undvika upprepning, ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld, så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. **Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulden kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Detsamma gäller elskuld.**

Elskuld

Bistånd kan beviljas till skuld för hushållsel efter särskild prövning i likhet med vad som ovan sägs beträffande hyresskulder och där avstängning av eltillförseln kan medföra stora sociala konsekvenser. Om depositionsavgift krävs för hushåll som beviljas kostnad för elskuld, eller som har behov av nytt elabonnemang, kan även denna beviljas. Depositionsavgiften betalas direkt till elleverantören och på beställningen av abonnemanget ska anges att återbetalning ska ske till kommunen.

Telefonskuld

Bistånd till telefonskuld kan beviljas undantagsvis om det finns starka medicinska eller sociala skäl. En anledning kan vara att den sökande behöver få personlarm installerat. Om depositionsavgift krävs ska även denna beviljas.

5:22 Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn kan beviljas. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att själv tillgodose barnets behov. Bistånd till utrustning beviljas med max 10 % av basbeloppet. Grundutrustning omfattar grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

5:23 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård utgår i första hand till akut tandvård. För annan tandvård skall kostnadsförslag från tandläkare inhämtas. Vid behov kan förtroendetandläkare konsulteras. Kostnader för tandvårdsförsäkring beviljas inte.

Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt proteser. Detta är behandlingar som oftast måste utföras omedelbart. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står ”akut besök” på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Nödvändig tandvård

Annan tandvård än akut kan beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta. Hänsyn ska även tas till om den sökande förväntas bli självförsörjande inom en nära framtid och om behandlingen kan vänta. Här ska vägas in om biståndsbehovet kommer att bli kort eller långvarigt och en mer restriktiv bedömning görs om biståndsbehovet kommer att bli kortvarigt. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, men inte kostnad för uteblivet besök.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig
- ~~Folktandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande~~
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning
- Kostnadsförslag ska infordras och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av försäkringskassan

- Oberoende tandläkare (förtroendetandläkare) ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd till nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad hen själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet. Se avsnitt *Beslut som löper över flera månader*. Tandvård som utförts före ansökan ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

5:24 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

5:25 TV

Bistånd kan beviljas motsvarande billigast möjliga begagnade TV.

5:26 Telefonabonnemang och Internet

Bistånd till öppnande av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. Stationär telefon kan också beviljas om det är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras. Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta ska bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Bistånd till Internet kan utgå till personer/familjer som bedöms ha särskilda behov av detta, och då till lägsta möjliga kostnad. En individuell bedömning ska alltid göras. Normalt ska behovet kunna tillgodoses via normens fritidsdel alternativt mediet eller via kommunens bibliotek som finns tillgängliga på kommunens alla orter.

6. Referenslitteratur

- Socialstyrelsens Allmänna Råd, Ekonomiskt bistånd, SOSFS 2003:5
- Socialstyrelsens handbok ”Ekonomiskt bistånd - Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten”, 2003
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS, SOSFS 2006:5
- Socialstyrelsens handbok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”, 2006
- Anmälan vid misstanke om brott mot trygghetssystemen - vägledning från Delegationen mot felaktiga utbetalningar, Rapport 4, 2007
- Socialstyrelsen tillsynsåterföring i rapporten ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”
- Konsumentverkets broschyr ”Hushållets kostnader”
- Socialstyrelsen, meddelandeblad 3/2011 ”Ansvarsfördelning mellan bostättningskommun och vistelsekommun, nya bestämmelser

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN Socialförvaltningens ledningssystem		Dokumenttyp:	
		Riktlinjer	
		Titel:	
		Ekonomiskt bistånd inom IFN	
Granskad av:	Fastställd av:	Fastställd datum:	Reviderad datum:
Enhetschef sektor omsorg/myndighet/vuxen samt verksamhetschef sektor omsorg/myndighet	Individ och familjenämnden	2012-11-01	2023-04-12

Innehåll

1. Grundläggande förutsättningar

Individ och familjenämnden är ansvarig nämnd för ekonomiskt bistånd i enlighet med riktlinjerna. Ekonomiskt bistånd ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas. Det ekonomiska biståndet har två huvudsakliga syften; dels hjälpa den sökande till självförsörjning och i avvaktan på detta utreda och fatta beslut om ekonomiskt bistånd och dels arbeta förebyggande och rehabiliterande.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl finns motivera detta avsteg från riktlinjerna.

1:1 Lagstiftning och regelverk

De lagar som främst reglerar verksamheten är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Offentlighet- och sekretesslagen (OSL)
- Kommunallagen (KL)

Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar:

- Äktenskapsbalken (ÄktB)
- Sambolagen
- Lag om registrerat partnerskap
- Föräldrabalken (FB)

- Lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Lag om allmän försäkring (AFL)
- Bidragsbrottslagen

Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Handbok för ekonomiskt bistånd - Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten. Vägledning ska också erhållas från prejudicerande kammarrättsdomar och domar från högsta förvaltningsdomstolen via rättsdatabas.

1:2 Syfte

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller såväl bidragsnivå och förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att sökande ska finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning för arbetet.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

1:3 Vistelsebegreppet

Bosättningskommun

I normalfallet hör personer naturligt till en kommun genom bosättning och vistelse. Bosättningskommunen har det samlade ansvaret för stöd och hjälp på socialtjänstens område. Detta innebär att utreda behovet av, besluta om, verkställa och finansiera behovet av stöd och hjälpinsatser även vid vistelse i annan kommun. Om en person flyttar till en annan kommun är den tidigare kommunen ansvarig för eventuellt behov av ekonomiskt bistånd under den första månaden i den nya kommunen.

Vistelsekommun

I en akut situation är vistelsekommunen ansvarig för nödvändiga stöd och hjälpinsatser till dess att annan huvudman, t ex regionen eller annan kommun, kan ta över ansvaret. Vid oklarheter avgörs ansvaret främst av anknytning, dvs. den kommun i vilken den enskilde har starkast anknytning betraktas som bosättningskommun. Vistelsekommun ansvarar dock alltid för stöd och hjälp till enskild när bosättningskommun inte är klarlagd. Om kommunerna inte kommer överens kan IVO (Inspektionen för vård och omsorg) avgöra tvisten.

Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan påverkas av den tid som hen vistas där och under vilka förhållanden. Har den sökande vistas i annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i

den kommun som hen vistas i. För att nämnden ska kunna lämna information till den nya kommunen om ärendet ska det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

1:4 Principer för handläggningen

- Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på den enskilda individens resurser.
- Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde.
- Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor eller göra en akut bedömning.
- Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är. Väntetiden bör dock inte överstiga två veckor.
- Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.
- Arbetslinjen ska gälla.
- Verksamhetens främsta uppgift är att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta ansvar för sin egen försörjning.

1:5 Ansökan

Ansökan bör vara skriftlig, men i princip gäller även en muntlig ansökan. Det är dock viktigt att göra skillnad mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. Om förhållandet är oklart ska handläggaren kontrollera med den sökande om det är en ansökan eller inte. På vilket sätt ansökan mottas ska finnas dokumenterat i journalen.

Det är viktigt att informera den sökande om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsprövningen, exempelvis normer, krav, och kontroller samt att uppgifterna kommer att registreras i dataregister. Den sökande har då möjlighet att överväga om hen ska avstå från att göra en ansökan.

Ansökningstiden beräknas från datumet när den första kontakten sker. Från detta datum ska ärendet anses aktualiserat, om inte annat framkommer under utredningen. Detta innebär att en person kan beviljas bistånd från och med den tidpunkt behovet anmäls. Ansökan samt anmälan om behov ska utredas enligt 11 kapitlet 1 § socialtjänstlagen. Av utredningen ska klart framgå vad den sökande frågar efter. Den sökande ska intyga sanningshalten i sina uppgifter genom att underteckna ansökan eller tilläggsansökan samt genom att lämna nödvändiga verifikationer. Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer är det den som ansöker om ett bistånd som ska visa/styrka att behovet finns.

1:6 Identitet och vistelse

Personuppgifter och uppgifter om boende kontrolleras i alla nya ärenden. Som legitimation godtas pass, körkort eller ID-kort från bank eller polismyndighet. Boende och vistelsetillhörighet kontrolleras genom folkbokföring, hyreskontrakt och aktuell hyresavi. Om det inte är möjligt att kontrollera en persons boende eller vistelsetillhörighet på annat sätt ska hembesök göras. Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som anges i ansökan, men uppger sig vara stadigvarande bosatt där, ska hen uppmanas ändra folkbokföringsadress. Om socialtjänsten misstänker/upptäcker att någon är felaktigt folkbokförd ska detta anmälas till skatteverket samt att den sökande informeras om detta. Utländska medborgare ska vid ansökan uppvisa giltigt uppehållstillstånd eller handling som styrker uppehållsrätt. Vid tveksamhet ska Migrationsverket kontaktas förutsatt att den sökande ger sekretessmedgivande.

1:7 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar vid liknande förutsättningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Följande frågeställningar ska utredas:

Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på hen i syfte att uppnå självförsörjning.

Kan behovet av bistånd tillgodoses på annat sätt?

Annat sätt kan exempelvis vara genom försörjningsskyldighet av annan partner, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar och socialförsäkringsförmåner. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän såsom Försäkringskassan, Regionen, Migrationsverket eller Kriminalvården.

Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen som fastställs av regeringen ska med utgångspunkt från lagen och kommunens riktlinjer en bedömning göras av vilket behov som föreligger, och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde samt i förhållande till vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig.

1:8 Föregående månaders inkomster

Inkomster från föregående månad beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd för ansökningsmånaden. Även inkomster från tidigare månader kan påverka om den enskilde kunde förutse att behovet av ekonomiskt bistånd skulle uppstå samt att inkomsterna kunnat förväntas räcka under en längre period. Kontoutdrag för tre månader före ansökningsmånad ska alltid inhämtas vid första besöket på socialtjänsten. Efter det tas kontoutdrag ut för månaden innan ansökan.

1:9 Barns tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Däremot kan förekomsten av tillgångar hos ett barn beaktas. Barn bör dock kunna ha sparade medel upp till 15 % av prisbasbeloppet utan att det vid ansökningstillfället påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Barns inkomster av eget arbete upp till en summa av ett prisbasbelopp per kalenderår kan behållas utan att det beaktas vid en ansökan om ekonomiskt bistånd. Består sparandet av barnbidrag eller barnpension bör sparandet medräknas i sin helhet eftersom det är förmåner som är avsedda för barnets försörjning.

1:10 Barnperspektiv

I hushåll där det finns barn och ungdomar ska deras situation alltid uppmärksammas. När beslut rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver. I ärenden där det finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta övervägande har skett.

1:11 Våld i nära relationer

Våldsutsatta individer och våldsutövare och deras barn ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. För vidare information hänvisas till socialförvaltningens riktlinje för arbetet med våldsutsatta individer och barn som bevittnat våld.

1:12 Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras:

- Identitet, medborgarskap, boende, folkbokföring, civilstånd.
- Vårdnadshavare för barn i hushållet.
- Om personen är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.
- Inkomster och tillgångar, exempelvis bilinnehav och bankmedel.

Omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar och som särskilt bör uppmärksammas:

- Att sökande egentligen är sammanboende.
- Att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i landet.
- Att sökande samtidigt uppstår ekonomiskt bistånd i annan kommun.
- Att sökande undanhåller inkomster och tillgångar.
- Att sökanden inte ansökt om eventuella socialförsäkringsförmåner de har rätt till.

Den som misstänks ha lämnat felaktiga uppgifter eller genom grov oaktsamhet orsakar att felaktigt bidrag betalas ut ska polisanmälas för bidragsbrott. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag.

2. Hushållstyper

2:1 Sammanboende med hushållsgemenskap

En utgångspunkt vid prövningen av ekonomiskt bistånd är att alla inkomster och tillgångar räknas som gemensamma för makar, registrerade partner och sambor. Normalt ska den ena parten i ett par inte kunna få bistånd för egen del utan att den andres inkomster eller tillgångar beaktas. Vidare ska bägge parter uppfylla villkoren för rätt till bistånd. Om man räknar separat på någon som lever i denna typ av hushållsgemenskap ska halva normen för makar/sammanboenderegistrerad partner användas och hälften av övriga gemensamma utgifter räknas in i månadsbehovet.

2:2 Giftna men inte sammanboende

Giftna makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av

skilda hushåll. Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid en familjevåldssituation, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan naturligtvis även göras vid akuta nödsituationer.

2:3 Skilda men sammanboende

Vid skilsmässa är paret inte längre försörjningsskyldiga för varandra efter att domen vunnit laga kraft i förvaltningsrätten. Om paret fortsätter att bo ihop på grund av svårigheter att hitta annat boende ska de räknas som ensamstående med hushållsgemenskap.

2:4 Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma

En typ av hushållsgemenskap gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar gentemot varandra, t ex vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner som delar lägenhet. För denna grupp beräknas normen som den personliga kostnaden för ensamstående samt personens andel av hela hushållets gemensamma hushållskostnader.

2:5 Gymnasiestuderande ungdom/Ensamkommande

Föräldrarna har, enligt föräldrabalken, försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år eller så länge ungdomarna går kvar i gymnasiet. I dessa fall ska den unge räknas in i familjens behov och normen för 15-20 åringar användas. Föräldraansvaret gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte. Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl.

Från och med höstterminen det år den unge fyller 20 kan denna ansöka om CSN och därmed själv tillgodose sina behov och ska inte längre omfattas av familjens eventuella ansökan om ekonomiskt bistånd.

2:6 Inneboende

Inneboende personer ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående och ses inte som att de har hushållsgemenskap med sin hyresvärd. Om avtalet mellan hyresvärd och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter, som t ex bredband och/eller förbrukningsvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

2:7 Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn. Vid giftermål övertar make försörjningsplikten för underårig eller gymnasiestuderande upp till 21 års ålder. Om maken inte kan fullfölja sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

2:8 Hushåll med underåriga barn

Föräldrarna ska ta ut full föräldrapenning till dess barnomsorgsplats erbjuds. Fyra veckor får sparas fram till det år föräldrapenningen senast får tas ut enligt försäkringskassans regler. Den som har försörjningsstöd i avvaktan på plats i förskoleverksamhet är skyldig att ta första anvisning av plats, om avståndet är rimligt, för att ha rätt till fortsatt bistånd. Undantag från denna princip kan göras om barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet eller av senareläggning av inträdet i verksamheten. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg.

2:9 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet delas mellan föräldrarna. Exempelvis beviljas övrigt ekonomiskt bistånd med halva barnomsorgsavgiften, medicinkostnaden etc.

2:10 Bistånd till barn vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp

När ett barn övergår från en yngre till en äldre åldersgrupp ska det nya normbeloppet räknas från och med den månad barnet fyller år oavsett när i månaden det inträffar. Åldern måste därför observeras vid varje utredningstillfälle och särskild uppmärksamhet ägnas ärenden där löpande bistånd utbetalas.

3. Särskilda grupper

3:1 Arbetslösa

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete aktivt. Detta innebär att vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete och acceptera arbeten enligt arbetslöshetsförsäkringens regler. Krav ska ställas på att den arbetslöse, som ansöker om ekonomiskt bistånd, söker alla lämpliga arbeten. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta. Vidare ställs krav på att den sökande söker arbete utspjutt under hela sökperioden. På den som arbetar deltid kan krav ställas att heltidsarbete ska sökas, om inte medicinska skäl föreligger.

Socialtjänsten kan även kräva att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning om denne inte kunnat erbjudas lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd från arbetsförmedlingen. Under utredningen ska den arbetslöse medverka i kartläggning för att klargöra vilket stöd den arbetslöse behöver för att få arbete eller motsvarande. Kraven på en arbetslös biståndssökande person kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt socialtjänstlagen 4:1 eller enligt 4:4 och 4:5. Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra passivisering i ett långvarigt biståndsberoende. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras i en genomförandeplan och utföras i samarbete med arbetsförmedlingen.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att tacka nej till arbetspraktik, arbetssökarverksamhet eller liknande, kan rätten till försörjningsstöd ifrågasättas för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Vid upprepad korttidsfrånvaro kan krav på sjukintyg ställas från dag 1.

Ledighet

Om den enskilde har deltagit i anvisad praktik utan ogiltig frånvaro under minst 6 månader kan socialtjänsten bevilja två veckors ledighet under sommaren utan reduktion av försörjningsstödet.

Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Om den arbetslöse har blivit arbetslös på grund av att hen har sagt upp sig själv, är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för det. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna, är hen berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande åberopar synnerliga skäl för att säga upp

sig, ska hen alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En individuell bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

3:2 Sjukskrivna

För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas, ska den sökande ha ett aktuellt läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsinriktad rehabilitering helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbets/aktivitetsförmågan. Försäkringskassan måste alltid pröva rätten till sjukpenning vilket innebär att krav ska ställas på den enskilde att den ansöker om sjukpenning även om det förefaller sannolikt att personen saknar sjukpenninggrundande inkomst. Samtliga läkarutlåtanden/intyg kan, även om personen är 0-klassad, sändas till Försäkringskassan för att om möjligt få till stånd att Försäkringskassan tar samordningsansvar.

Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Insatser ska erbjudas i samverkan med arbetsförmedling, region och försäkringskassan. Socialtjänstens ansvar i sådan samverkan är social rehabilitering. Ansökan om stadigvarande sjukersättning ska göras för den som varit långvarigt och allvarligt sjuk och som sjukskrivande läkare bedömer inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid samt att arbetsförmedlingen bedömer att det inte finns arbetsförmåga vare sig på den öppna eller slutna arbetsmarknaden.

Personer t o m 29 år kan fortfarande få aktivitetsersättning tidsbegränsat men för övriga finns endast stadigvarande sjukersättning och då måste arbetsförmågan vara varaktigt nedsatt.

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen motiveras till att medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa som är sjukskrivna på deltid ska stå till arbetsmarknadens förfogande i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

3:3 Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en handlingsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet/arbetspraktik som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd. Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med missbruksproblem om de sökande anger att arbetslösheten är orsak till behovet av ekonomiskt bistånd. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en arbetsplats är lämplig. När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

3:4 Företagare eller personer med fria yrken

Egna företagare förväntas kunna klara sin försörjning via inkomster från sitt företag, men det finns inte något lagligt stöd att generellt utesluta företagare från rätten till försörjningsstöd.

Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. Egna företagare, som driver en icke lönsam verksamhet, bör avveckla sitt företag och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst 3 månader), därefter ger firman åter inkomster
- Företagaren har fått bidrag från arbetsförmedlingen under 6 månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (ca 3 månader)
- Om verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid, kan efter särskild prövning övriga medlemmar i hushållet få bistånd

Sökande med *fria yrken* (konstnärer, författare, musiker, artister, frilans etc.) har ofta F-skattsedel, eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, dvs. de ska vara inskrivna på arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

3:5 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställigheten. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården. I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod, ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

OBS! Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, bostadsbidrag, etc.

Hyreskostnad

Personer som är häktade har rätt till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten till hyra om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras. Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställigheten. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållanden, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten.

Vid fängelsestraff/vårdtid på högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Ifall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning. Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid fängelsestraff/vårdtid som överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Den sökande bör även uppmanas att undersöka möjligheten att få ett tillgodohavande hos hyresvärderna (löfte om kontrakt efter frigivning).

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst sex månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt till eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller istället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader för intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallationer, eller resor till och från aktiviteter ska inte beviljas, då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

2. Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst ett år kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja s.k. IÖV utsluss i slutet av verkställigheten. Dessa personer är då inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå behandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning vilket inträffar efter 2/3 av det alternativa fängelsestraffet. Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas. Om socialtjänsten efter utredning gör bedömningen att behov av fortsatt behandling föreligger, kan en förlängning av behandlingen ske. En förlängning brukar i regel inte vara längre än en månad. I de fall placeringen övergår i socialtjänstens regi flyttas även kostnadsansvaret till kommunen.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av försörjningsstöd ska då prövas av socialtjänsten. Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

3:6 Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre, som saknar rätten till ålderspension och ansöker om ekonomiskt bistånd, ska hänvisas till pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos försäkringskassan ska biståndet beviljas som förskott förmån och återsökas enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring.

3:7 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Enligt Föräldrabalken 7 kap 1 § har föräldrar försörjningsplikt till dess barnet fyller 18 år eller så länge som barnet genomgår grundskola och gymnasieutbildning eller annan jämförlig utbildning, dock längst till 21 års ålder. Föräldrarnas försörjningsplikt kvarstår även i de fall gymnasiestudierna, efter avbrott, återupptas innan den unge fyller 21 år. Föräldrarnas underhållsskyldighet gäller oavsett om den unge bor hemma eller har ett eget boende.

Om föräldrarna saknar egen försörjningsförmåga dvs uppbär försörjningsstöd ställs krav på att den unge själv gör det den kan för att tillgodose sina behov. Det innebär att den unge från och med höstterminen den fyller 20 år ska söka studielån och då både bidrags och lånedel. I sista hand träder socialtjänstens ansvar in och ekonomiskt bistånd kan beviljas om den unge får avslag på sin ansökan om CSN.

3:8 Vuxenstuderande på grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå kan ha rätt till försörjningsstöd i de fall arbetsförmedlingen bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Beslut om helt eller kompletterande försörjningsstöd fattas för en tidsbegränsad period och omprövas terminsvis och efter bedömning om det finns progression i studierna. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer är prövade. Försörjningsstödet bör inte beviljas vid ogiltig frånvaro från studier. Avdrag görs i försörjningsstödet motsvarande det antal dagar den ogiltiga frånvaron pågått.

Om en person läser en viss del på grundskolenivå och en viss del på gymnasienivå krävs att den studerande söker studiemedel motsvarande studiernas omfattning. Kompletterande försörjningsstöd kan utgå vid behov.

3:9 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel.

Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta, tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. I vissa individuella fall kan det dock bedömas lämpligt att en studerande får fullfölja den påbörjade kursen.

Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier, ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel. Detta gäller vid såväl grundskolestudier som studier på gymnasial nivå.

3:10 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation. Har den studerande familj, och det trots försörjningsproblem är olämpligt att avbryta studierna under pågående termin, kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

3:11 Bistånd till studerande under studieuppehåll

Socialnämnden kan begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till försörjningsstöd ska den studerande kunna visa att de i god tid (under hela våren) sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsebar situation. Den studerande ska aktivt söka arbete under hela studieuppehållet. Den sökande ska vidare vara anmäld som arbetssökande och inskriven på arbetsförmedlingen.

Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna fram till den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd.

Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd under jul- och nyårsuppehållet.

Inkomster från extraarbete eller andra inkomster som inte är studiebidrag och som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Vidare ska studiemedel som beviljats tom sista maj täcka hyra för juni. Dvs hyreskostnad för juni ska inte godkännas vid ett eventuellt biståndsbeviljande för hela eller delar av juni. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning, som förskott på förmån.

3:12 Personer som vistas i Sverige på EG-rättslig grund

EU/ESS medborgare kan vistas i Sverige under tre månader utan annat krav än att hen kan uppvisa giltigt identitetskort eller pass. Man har då rätt att få en ansökan om ekonomiskt bistånd prövad till exempel i en akut nödsituation.

Efter tre månader kan den sökande fortsätta vistas i Sverige om de bedöms ha uppehållsrätt. Upphållsrätten ska registreras hos migrationsverket. Den som har uppehållsrätt har också rätt att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd prövad enligt vanliga bedömningsgrunder.

Upphållsrätt har man om man uppfyller kriterierna:

- Är anmäld på arbetsförmedlingen
- Aktivt söker arbete
- Bedöms ha ”en verklig möjlighet att få en anställning”

Socialtjänst och arbetsförmedling ska i samråd bedöma om kriterierna är uppfyllda och då titta på den enskildes utbildning, arbetslivserfarenhet, språkkunskaper eller möjligheter att ta ett enklare arbete utan särskilda kvalifikationskrav.

Sex månaders arbetssökande bedöms som tillräckligt för att en arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete. Är man fortfarande arbetslös efter sex månaders arbetssökande bedöms man normalt inte längre ha uppehållsrätt och därmed möjlighet att söka försörjningsstöd, individuell bedömning görs alltid.

4. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäliga kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter.

4:1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar.

Följande poster ingår i riksnormen:

Livsmedel

Baseras på en matsedel enligt Livsmedelsverkets näringsrekommendationer. Maten tillreds hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av matbröd.

Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, ryggsäck för barn och skolungdom, klocka, paraply samt viss kemptvätt.

Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, exempelvis att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott samt kostnader för begagnad cykel, skridskor och skidor.

Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Kostnader för vissa preventivmedel och receptfria egenvårdsprodukter som huvudvärkstabletter ingår inte.

Dagstidning, telefon

Här ingår kostnaden för helårsprenumeration på en daglig tidning, abonnemangs- och samtalsavgifter för telefon, brevpapper, kort och frimärken.

Barn- och ungdomsförsäkring

Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan till exempel bero på behov av särskild kost eller behov av omfattande hälsovårdsartiklar.

4:2 Skäliga kostnader utöver riksnorm

Vid behov ska **skälig** kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter med undantag av boendekostnad.

Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. Hyresnivåerna anpassas således efter den verkliga hyressättningen på orten. Principen vid beräkning av rimlig bostadsstorlek är 2 vuxna per

sovrum och 2 barn per sovrum samt vardagsrum och kök. Barn under ett år anses inte behöva eget sovrum.

Hushållsel

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad om kostnaden bedöms skälig (se Konsumentverkets beräkningar om genomsnittlig elförbrukning endast för vägledning). I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning utifrån den biståndssökande. Om förbrukningen väsentligt överstiger konsumentverkets beräknade förbrukning bör orsaken därtill klargöras.

Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas och uppmaning till månadsbetalning ska göras.

Arbetsresor

Begreppet arbetsresor avser även kostnad för resor till att kunna delta i studier eller andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar. I första hand beviljas kostnad för arbetsresor med allmänna kommunikationsmedel.

Om det inte är möjligt att ta sig till sin dagliga sysselsättning med allmänna kommunikationer kan reskostnad med bil beviljas. Driftskostnad = drivmedel, skatt, försäkring, besiktning. I dessa fall är det skäligt att acceptera ett fordonsinnehav till ett värde av högst 66% av basbeloppet (kronofogdens förbehållsbelopp).

Fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock uppmanas att undersöka möjligheten till reducerad avgift.

Hyresgästföreningen

Bistånd till avgift till hyresgästföreningen beviljas månadsvis.

Sjukvård och medicin

Läkarvård och sjukvårdande behandling och medicin godkänns enligt gällande taxa för patientavgift till och med nivån för högkostnadsskyddet. Faktureringsavgift godkänns i regel inte. Undantag kan göras om man exempelvis inte haft något val till att faktureringsavgiften uppkommit. Vid ansökan om bistånd till kostnad för sjukvård eller medicin ska kvitto uppvisas på betald patientavgift eller medicinkvitto. Kostnad för rörelse på recept ska i första hand ingå i normposten *Lek och fritid*. Kostnader för medicin som inte omfattas av högkostnadsskyddet kan godkännas men prövningen görs mycket restriktivt.

4:3 Boendekostnader

Hyresrätt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. Vid en bedömning av vad som är skälig boendekostnad bör hänsyn tas till barns behov av utrymme även hos umgängesförälder. Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande

uppmannas att sänka boendekostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem.
- Sökandes ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning.
- Sökandes möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Sökandes möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökande ska uppmannas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 3 - 6 månader som kan förlängas om sökande under denna tid påbörjat byte av bostaden. Om sökande har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om skälig boendekostnad.

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten och bedömningen görs att bostadsbytet inte är skäligt kan det komma att påverka rätt till bistånd för den nya högre boendekostnaden.

Avgift för parkeringsplats eller garage ska inte godtas om inte bilinnehav har accepterats. Inte heller kostnad för tillval ska godtas utom i de fall då den sökande inte har kunnat styra tillvalet. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställs under period då den sökande har bistånd ska normalt inte godtas.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst tre månader) ska krav på försäljning inte ställas. Inte heller ska försäljning krävas om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig. I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det.

I boendekostnad för villa eller bostadsrätt kan följande ingå:

- månadsavgiften till bostadsrättsföreningen
- räntan på lån
- vatten
- uppvärmning
- sophämtning
- försäkring
- tomträttsavgäld

Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t.ex. bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa

lån inte räknas in i boendekostnaden. Observera att sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

Amortering på lån räknas inte in i boendekostnaden då det utgör kapitalbildning. Undantag kan göras om personen inte har något alternativ till boende, har en låg boendekostnad inklusive amorteringen och gjort vad hen kan för att få bort amorteringarna.

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler som vid förstahandskontrakt. Ett skriftligt avtal mellan sökande och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende. Sökt boendekostnad ska vara jämförbar med den faktiska hyran som förstahandshyresgästen har men med eventuellt tillägg om 15 % om bostaden hyrs ut möblerad.

Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den står i rimlig proportion till den totala lägenhetshyran och antal boende i lägenheten och inte är oskälig. Hembesök ska som regel göras för att kontrollera avtalets riktighet, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten enligt riksförsäkringsverkets föreskrifter.

Ungdom som avslutat skolgång men ej tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas om ungdomens familj inte uppbär försörjningsstöd. Undantag görs om föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar, har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller genom att mista rätten till bostadsbidrag. Om ungdomen tillhör en familj som uppbär försörjningsstöd ska hyresdel godkännas enligt riksförsäkringsverkets föreskrifter.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Undantag görs om den unges familj inte uppbär försörjningsstöd och det vuxna barnet tidigare har betalat hemma och inte har rätt till studiestöd eller förlängt barnbidrag. Perioden skall inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden. Med ett kvarboende vuxet barn avses ett barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffats för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därför ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andra hand, hotell, etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ.

Ungdom utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det finns starka sociala skäl till flyttningen.

4:4 Reducerat försörjningsstöd

Reducering av försörjningsstöd får endast göras utifrån särskilda skäl.

Följande situationer kan bli aktuella:

- Den sökande har kunnat försörja sig men inte gjort det och saknar därför nödvändiga medel, t.ex. avstått från arbete eller inte stått till arbetsmarknadens förfogande. Om detta upprepas vid ett flertal tillfällen kan även rätten till reducerat bistånd avslås.
- Den sökande har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsterna och saknar därför medel till sitt uppehälle.
- Det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att hen inte använder biståndet till avsett ändamål.

4:5 Akut bistånd

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Är tiden mycket knapp bör ändå följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om hen inte får hjälp?
- Har den sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har hen tidigare fått information om dem?
- Kan den sökande få hjälp från familj eller vänner?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi och livssituation.

Till personer som befinner sig i förvirringstillstånd eller vars missbruk är pågående, och/eller där man befarar att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan i undantagsfall matrekvisitioner eller möjlighet att hämta matlådor vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt.

Förlust av pengar på grund av stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. För övrigt hänvisas till hemförsäkring samt möjligheter till avbetalningar av uppkomna skulder. För att något bistånd ska kunna utgå måste den sökande kunna uppvisa att en anmälan om stöld har lämnats till polisen. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att hen har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås. Ansökan kan också avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga.

4:6 Umgängeskostnader

Umgängeskostnader utgör reducerat försörjningsstöd för barn som tillfälligt är medlemmar i hushållet.

Det reducerade försörjningsstödet omfattar följande normposter:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror

Reducerat försörjningsstöd i form av umgängeskostnad beviljas normalt för sex dagar per månad. På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Bistånd till umgängeskostnader för perioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under månaden förutsätter att försäkringskassan meddelas. Sådan längre vistelse hos den underhållsskyldige ska påverka underhållsstödet som vårdnadshavaren får.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren. Om umgänget varje månad är mer omfattande än sex dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

4:7 Institutionsnorm

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen omfattar normposterna:

- fritid/lek
- hygien
- kläder/skor
- del av posten avseende kostnader för tidning, telefon etc.

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, t.ex. för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare, ska betalas ur förvaltningens aktivitet för vårdkostnader. Observera att vissa resor kan ingå i vårdavgiften.

Boendekostnad under institutionsvistelse

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning.

4:8 Beslut som löper över flera månader

Ett beslut om löpande ekonomiskt bistånd innebär flera på varandra följande utbetalningar med samma innehåll, betalningsmottagare och belopp. Även i de fall den sökande bedöms ha samma biståndsbehov under en längre period ska en ny ansökan och ett nytt beslut fattas för varje månadsperiod.

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. I de fallen måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. Följande omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad: *”Vid ändrade förhållanden avseende rätten till bistånd kan beslutet komma att omprövas”*.

4:9 Utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte. Kortare utlandsvistelse (max en månad), som inte påverkar möjligheten till egen försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen, kan i undantagsfall godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker. Efter en längre utlandsvistelse förväntas den sökande vara självförsörjande första månaden efter hemkomsten.

5. Bistånd till livsföring i övrigt

5:1 Barnomsorgsavgift

Ekonomiskt bistånd för barnomsorgsavgift godkänns normalt inte då föräldrar som saknar inkomst i första hand ska ansöka om att få avgiften nedsatt till noll. Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med barn- och utbildningsnämnden. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den enligt skollagen inte sägas upp.

5:2 Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas under förutsättning att bouppteckning eller dödsboanmälan upprättats och dödsboets tillgångar utretts. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets tillgångar och inte dödsbodelägarnas. Hänsyn ska tas även till tillgångar i form av försäkringar, skatteåterbäring etc. Beviljat bistånd kan återkrävas om dödsboet förväntas erhålla tillgångar längre fram.

Bistånd beviljas med maximalt 30 % av basbeloppet för begravning samt med maximalt 15 % av prisbasbeloppet för gravsten. Bistånd till kostnad för begravning av minderårig eller ofullgånget foster prövas i förhållande till vårdnadshavarnas ekonomiska situation.

Resa till begravning inom Sverige kan beviljas med billigast möjliga färdmedel. Kläder till begravning beviljas inte utan anses ingå i normposten kläder och skor.

5:3 Flyttkostnad

Utgångspunkten är att de flesta människor själva organiserar sin flyttning med hjälp av släkt och vänner.

Biståndet ska prövas utifrån följande:

- Behov av och orsak till flyttningen (arbetsmarknadsskäl, hälsa, sociala omständigheter)
- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av vänner och anhöriga
- Vid flytt av arbetsmarknadsskäl bör man undersöka om arbetsförmedlingen kan ge bidrag till flytten

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av släp eller lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. I de fall den enskilde av medicinska skäl inte kan ombesörja flytten själv får hen inhämta minst tre skriftliga kostnadsförslag från flyttfirmor och sedan göra en framställan om bistånd till flyttkostnader. Läkarintyg måste styrka de medicinska skälen. En flytt är oftast planerad i förväg och den sökande förväntas i så fall spara av eventuellt överskott i god tid innan flytt och ansökan.

Den tidigare kommunen är ansvarig för eventuellt behov av ekonomiskt bistånd under den första månaden i den nya kommunen.

5:4 Glasögon och kontaktlinser

Den sökande bör uppvisa kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är högst 3% av basbeloppet. Bistånd utgår till billigaste bågalternativ om inte nödvändiga glas kräver annat. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas beviljas enbart om behovet är styrkt av läkare. Kostnad för linser godtas endast om det är enda alternativet och behovet är styrkt av läkare. Avseende borttappade eller förlorade glasögon får individuell bedömning avgöra beslutet. Dock bör sökande uppmanas att i första hand nyttja sin hemförsäkring.

5:5 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp. Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften. Hemtjänstavgiften utgör en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen som görs vid ansökan om bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå.

5:6 Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd beviljas för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta. Detta gäller

även om studierna bedrivs som arbetsmarknadsinsats och den studerande har aktivitetsstöd eller liknande. Det innebär att övriga kostnader såsom avgift för betyg kan förekomma.

5:7 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd kan ges till sådan hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera. Hemutrustning kan beviljas med upp till 20% av basbeloppet, men behovet ska bedömas utifrån den enskildes personliga förhållanden och framtida försörjningsmöjligheter. Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället för grundutrustning. Vid ansökan om hemutrustning ska hembesök göras.

Följande ska övervägas:

- Om behovet är akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i anvisad bostad
- Barns behov av hemutrustning ska särskilt beaktas
- Om hemutrustning är ett led i en rehabilitering
- Sökandes möjlighet att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning
- Sökandes möjlighet att själv spara till eller planera för boende och hemutrustning
- Vilken hjälp den sökande kan få av sitt nätverk. Möjlighet att tillgodose behovet genom inköp av begagnad utrustning ska beaktas alternativt erbjudas från socialtjänsten.

5:8 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning kan beviljas vid behov till sökande med mer än sex månaders behov av försörjningsstöd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

5:9 Diskmaskin

Bistånd till inköp av diskmaskin beviljas endast undantagsvis om det finns starka medicinska skäl styrkta av läkare, och då till ett värde av högst 8 % av basbeloppet.

5:10 Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas till ett värde av 10 % av basbeloppet. Om den sökande bor i lägenhet krävs fysiska eller psykiska hinder som är styrkta av läkare och som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga. Om den sökande bor i eget hus görs en individuell prövning.

5:11 Advokatkostnader

Normalt beviljas inte bistånd till advokatkostnader. I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökande vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden.

5:12 Identitetshandling

Kostnad för id-kort kan beviljas om ändamålet är nödvändigt för den sökande och att behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt. Kostnad för pass beviljas inte.

5:13 Uppehållstillstånd

Kostnad som uppkommer på grund av förlängning av uppehållstillstånd kan beviljas i de fall biståndsbehovet inte är tillfälligt. En restriktiv bedömning bör tillämpas.

5:14 Behov av särskilda kläder eller skor

Engångskostnad för nödvändiga arbetskläder eller specialskor som är medicinskt påkallade kan beviljas med högst 2 % av basbeloppet. Behovet ska styrkas med läkarintyg.

5:15 Jultillägg

Inför julhelgen kan barnfamiljer beviljas ett extra tillägg. Det utgår till barnfamiljer som har haft ekonomiskt bistånd under sex månader eller mer. Tillägget uppgår till ett halvt veckobelopp av den personliga kostnaden för hushållets samtliga barn. Vid beräkning ska även hänsyn tas till barn placerade utanför hemmet.

5:16 Magasineringskostnad

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning. Beslutet ska vara tidsbegränsat (i normalfallet tre månader). Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid få en egen bostad eller magasinering genom egna kontakter
- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Bohagets innehåll och skick
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget

5:17 Samtalsterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning.

5:18 Resor

Lokala resor som inte är arbetsresor

Lokala resor som inte är arbetsresor kan i vissa fall beviljas av särskilda skäl. Det kan gälla exempelvis regelbundna besök hos annan vårdgivare, rehabiliteringsplanering eller öppenvårdsbehandling. Det kan också finnas starka sociala skäl till behovet. Resor till och från sjukvården bekostas av regionen och kostnader för detta beviljas därför inte. Resorna bokas via regionens hemsida. Kostnader för sjukresetaxi godkänns om behovet av taxi styrkts av legitimerad sjukvårdspersonal och bedöms som nödvändig för att uppnå skälig levnadsnivå. Bistånd för sjukresetaxi beviljas som mest upp till högkostnadsnivå.

Färdtjänst

För färdtjänst beviljas faktisk avgift. Maximalt beviljas upp till nivån för månadskort för lokaltrafik. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnader för medresenär beviljas normalt inte.

Rekreativresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreativresor inte beviljas. Resor inom landet kan i undantagsfall beviljas enligt följande:

- För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.
- Rekreativresa kan beviljas för barnfamiljer där det finns särskilda behov hos familjen, man har haft försörjningsstöd i cirka ett år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Det ska vidare finnas ett uttalat behov av miljöombyte/rekreation hos familjen/barnen samt ett tydligt syfte med resan. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Resor till begravning/anhörigs sjukdom

Bistånd kan beviljas för resor inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta:

- **Barnets** behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgänkesresa beviljas. Reskostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att bekosta.

Återföreningsresor och återvandringsresor

Kostnader för den här typen av resor beviljas inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvandringsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av reskostnad, dels som en allmän schablon per person.

5:19 Reparationskostnader

Bistånd beviljas normalt inte till kostnader för reparation p.g.a. onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Undantag kan göras om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning och då det finns starka medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

5:20 Sjukhusvistelse

Vid en planerad sjukhusvistelse kan försörjningsstödet reduceras med posten för livsmedel, under förutsättning att de extra kostnader som sjukhusvistelsen innebär medräknas i försörjningsstödet och bidrag till sjukhusräkning beviljas. Vid sjukhusvistelse en månad eller längre tid räknas förbehållsbeloppet som riksnorm + hyra + övriga faktiska skäligena kostnader + sjukvårdsräkningen. Om inkomsterna ligger under norm beviljas komplettering. Kostnader för transporter till och från sjukvård eller sjukbesök beviljas endast med den del som inte täcks av ersättning från försäkringskassan.

5:21 Skulder

Bistånd till skulder som böter, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortskulder, skatteskuld, privata skulder beviljas inte. Undantag kan efter särskild prövning i vissa fall göras om lån tagits för att undanröja en akut situation då den sökande annars skulle ha beviljats bistånd.

Vid skuld för bostadsbidrag ska den sökande hänvisas till försäkringskassan för att få anstånd med betalningen eller få skulden avskriven. Om den sökande har dålig kontroll över sin ekonomi ska hen erbjudas hjälp av budgetrådgivare. Vid utmätning hos kronofogden kan justering behöva göras. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas trots utmätning, eftersom kronofogden t.ex. inte kan räkna med kostnader för umgängesbarn eller underhållsstöd som betalas via försäkringskassan.

Hyresskuld

Skuld för obetald hyra eller avgift till bostadsrättsförening kan efter särskild prövning i vissa fall beviljas under förutsättning att sökande får bo kvar om skulden regleras.

Följande fall kan komma ifråga:

- Skuld som uppstått under tid då sökande inte har haft inkomster som räckt till boendekostnaden och att sökande skulle ha varit berättigad till bistånd om hen hade gjort en ansökan.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)
- För gamla, sjuka och/eller funktionshindrade personer där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)

Bistånd till hyresskuld kan avslås om alternativa boendelösningar bedöms möjliga. Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. Bistånd till ny hyresskuld kan avslås om tidigare hyresskuld beviljats med erbjudande om andra insatser som inte har accepterats, eller ställda krav som inte har uppfyllts. För att undvika upprepning, ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld, så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. **Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulden kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Detsamma gäller elskuld.**

Elskuld

Bistånd kan beviljas till skuld för hushållsel efter särskild prövning i likhet med vad som ovan sägs beträffande hyresskulder och där avstängning av eltillförseln kan medföra stora sociala konsekvenser. Om depositionsavgift krävs för hushåll som beviljas kostnad för elskuld, eller som har behov av nytt el abonnemang, kan även denna beviljas. Depositionsavgiften betalas direkt till elleverantören och på beställningen av abonnemanget ska anges att återbetalning ska ske till kommunen.

Telefonskuld

Bistånd till telefonskuld kan beviljas undantagsvis om det finns starka medicinska eller sociala skäl. En anledning kan vara att den sökande behöver få personlarm installerat. Om depositionsavgift krävs ska även denna beviljas.

5:22 Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn kan beviljas. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att själv tillgodose barnets behov. Bistånd till utrustning beviljas med max 10 % av basbeloppet. Grundutrustning omfattar grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

5:23 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård utgår i första hand till akut tandvård. För annan tandvård skall kostnadsförslag från tandläkare inhämtas. Vid behov kan förtroendetandläkare konsulteras. Kostnader för tandvårdsförsäkring (frisktandvård) beviljas inte.

Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt proteser. Detta är behandlingar som oftast måste utföras omedelbart. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Nödvändig tandvård

Annan tandvård än akut kan beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta. Hänsyn ska även tas till om den sökande förväntas bli självförsörjande inom en nära framtid och om behandlingen kan vänta. Här ska vägas in om biståndsbehovet kommer att bli kort eller långvarigt och en mer restriktiv bedömning görs om biståndsbehovet kommer att bli kortvarigt. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, men inte kostnad för uteblivet besök. Kostnader för förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning godkänns även förutsatt att tandläkare bedömer insatsen som meningsfull och maximalt en behandling.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig

- Regionens referensprislista ska användas och kostnader för tandvård som överstiger avslås om det inte finns mycket särskilda skäl.
- Oberoende tandläkare (förtroendetandläkare) ska konsulteras vid ansökningar som gäller dyrare eller mer omfattande tandvård.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd till nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligen beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad hen själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet. Se avsnitt *Beslut som löper över flera månader*. Tandvård som utförts före ansökan ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

5:24 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel, om behovet inte kan tillgodoses via Regionen eller försäkringskassan.

5:25 TV

Bistånd kan beviljas motsvarande billigast möjliga begagnade TV.

5:26 Telefonabonnemang och Internet

Bistånd till öppnande av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. Stationär telefon kan också beviljas om det är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras. Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta ska bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Bistånd till kostnader för bredband godkänns med ett fastställt maxbelopp vid fast uppkoppling. Används endast mobilt bredband godkänns en lägre fastställd månadskostnad per hushåll.

6. Referenslitteratur

- Socialstyrelsens Allmänna Råd, Ekonomiskt bistånd, SOSFS 2003:5
- Socialstyrelsens handbok ”Ekonomiskt bistånd - Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten”, 2003
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS, SOSFS 2006:5 □ Socialstyrelsens handbok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”, 2006

- Anmälan vid misstanke om brott mot trygghetssystemen - vägledning från Delegationen mot felaktiga utbetalningar, Rapport 4, 2007
- Socialstyrelsen tillsynsåterföring i rapporten ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”
- Konsumentverkets broschyr ”Hushållets kostnader”
- Socialstyrelsen, meddelandeblad 3/2011 ”Ansvarsfördelning mellan boställningskommun och vistelsekommun, nya bestämmelser

Medborgarundersökningen

SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning som görs på uppdrag av kommuner för att mäta hur invånarna ser på sin kommun. I undersökningen ställs frågor inom följande områden:

- Skola och omsorg
- Boende och boendemiljö
- Lokala arbets- och utbildningsmöjligheter
- Samhällsservice
- Resor och kommunikationer
- Bibliotek, kulturliv och mötesplatser
- Idrott, motion och friluftsliv
- Underhåll av den offentliga miljön
- Trygghet i samhället
- Klimat- och miljöarbete
- Bemötande, information och inflytande
- Jämlikhet och integration
- Förtroende
- Kommunen som helhet

Inom området **Skola och omsorg** finns en fråga som är särskilt intressant för oss:

Hur Tycker du att följande fungerar i din kommun?

- **Socialtjänstens stöd till utsatta personer, andel %**

Resultat

När frågan ställdes **2021** svarade 54,2% att man tyckte att detta fungerade mycket bra eller ganska bra.

När samma fråga ställdes **2022** svarade endast 36 % att man tyckte det fungerade mycket bra eller ganska bra.

Detta ger en sänkning av andelen nöjda med 18,2% mellan åren.

Från och med 2021 har SCB:s medborgarundersökning fått en ny form. Frågorna i enkäten är nya och har andra skalsteg. Svaren redovisas i andelar (%) efter frågans olika svarsalternativ istället för att analyseras med index. Detta betyder att inga resultat från och med 2021 är jämförbara med åren innan dess.

Undersökningen har skickats ut till 1200 slumpmässigt utvalda personer i vår kommun. Av dessa har 460 personer svarat på enkäten. Den aktuella frågan har besvarats av 131 personer. Av dessa har 82 personer *inte haft* kontakt eller erfarenhet av socialtjänsten och 49 personer *har haft* kontakt eller erfarenhet av socialtjänsten. Av de som haft kontakt eller erfarenhet av socialtjänsten är 32.8% kvinnor och 40,7 % män. Man räknar också på en felmarginal med 8-10%.

Analys

SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning. Det innebär att både den som har- och den som inte har haft kontakt med- eller erfarenhet av en kommunal verksamhet svarar på frågan om hur man tycker att Socialtjänstens stöd till utsatta personer fungerar. Det skiljer undersökningen från brukarundersökningen, där enbart personer med aktuell kontakt med socialtjänsten tillfrågas.

Under 2022 har kommunens socialtjänst fått mycket negativ kritik i media. Det har bland annat bestått i att tidigare medarbetare kritiserat socialtjänsten i både traditionell media och på sociala medier. Detta pågår fortsatt i sociala medier i januari 2023.

Socialtjänsten arbetar med frågor som i gemen inte är attraktiva för kommuninvånarna. Vi arbetar med en strikt lagstiftning som i mångt och mycket både är svår att förstå men som också begränsar. Det kan finnas en övertro på vad socialtjänsten kan erbjuda, både vad gäller enskilda och mot specifika grupper.

Medarbetare inom socialtjänsten omfattas av stark sekretess vilket gör att man sällan har möjlighet att dementera eller nyansera en fråga.

Under 2022 har det inte genomförts några organisatoriska förändringar eller förändringar i arbetssätt eller metod som skulle kunna förklara det sänkta undersökningsresultatet.

När man tittar på upplevda trygghetsfaktorer i medborgarundersökningen (under frågeområde Trygghet i samhället) så är invånarna i kommunen generellt trygga, även avseende sådant som bland andra socialtjänsten kan påverka (t.ex. upplevda problem med personer som är påverkade av alkohol eller narkotika och upplevda problem med narkotikahandel).

Handlingsplan

Enheten äldre och LSS, myndighet

För att nå ut till medborgare och skapa bättre dialoger och i rätt forum har flera åtgärder vidtagits.

- Folder från pensionsmyndigheten. Som informerar kring de bidrag som kan sökas via pensionsmyndigheten som t.ex. äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg. Dessa folder skickas med ut till alla som får sitt första beslut om hemtjänstinsatser och är över 65 år.
- Enheten har startat en mottagningstelefon som kommer vara öppen till att börja med två dagar i veckan för att kunna ge medborgare en möjlighet att ringa direkt till en biståndshandläggare för allmänna frågor, rådgivning eller besked om hur långt den enskildes ärende är handlagt. Ett visitkort med enhetens alla olika kontaktvägar har också tagits fram.
- För att ansöka om insatser utanför kontorstider har även en webbansökan tagits fram och finns nu på externa hemsidan. En samlad gruppmail för frågor till biståndsenheten har också skapats bistandsenheten@osthammar.se, den hanteras av en biståndshandläggare varje dag.
- Enhetschef har öppnat för dialog med anhörigföreningen, PRO, finsk förvaltningsområde och andra sammankomster för att vara representerade och kunna ge info samt besvara frågor.
- Kontaktsekreterare har startat kontaktpersonträffar för få dialog med uppdragstagare och andra som kan vara intresserade av att samarbeta med socialtjänsten.
- Enhetens alla handläggare har genomfört workshop med material från socialstyrelsen i bemötande, etik och moral.
- En ansvarig handläggare ser över arbetet med att arbeta mer kvalitativt med uppföljningar av beslut och därmed även måluppföljningar som syftar till att utvärdera om insatsen arbetar mot det mål som insatsen hade vid tidpunkten för bifall.

- Handläggare ihop med specialisthandläggare på enheten har tagit fram en metod för ärendefördelning som syftar till att minska kötider och prioritera efter behov bland befintliga ansökningar.

Enheten vuxen, myndighet

Budget och skuld:

- Kommer på försök att vara mer tillgängliga genom att sitta på kommunens bibliotek med jämna mellanrum. Start under våren med samverkan med Östhammars bibliotek för test.
- Annonsering i Annonsnytt om Budget och skuld och den hjälp man kan få

Ekonomiskt bistånd:

- Vi har under våren besökt de olika vårdcentralerna på deras APT för att berätta om försörjningsstöd och långvarig sjukskrivning och dess inlåsningsseffekt.

Missbruk:

- Deltar i de informationsträffar som finns på Bruksgymnasiet och särskilt vid öppet hus inför gymnasievalet.

Enheten barn-och ungdom, myndighet

- utökat samverkan med polis med s.k. orosbesök efter kontorstid
- förebyggande med information om insatser via ansökan istället för inkommen oro
- delta internt och externt i forum för information om socialtjänsten
- lyfta goda exempel
- alltid gott bemötande med ödmjukhet inför människors utsatthet
- utökad öppenvård för insatser på hemmaplan

Det är svårt att veta hur man skall vända enskilda personers bild av socialtjänsten. Men mycket handlar om information; att socialtjänsten kan nå ut med tydlig information om uppdraget och positiva exempel i såväl kommunens egna kanaler som sociala medier och traditionell media.

Vidare ska vi:

- **jobba med att vara tydliga och transparenta i den mån det är möjligt**
- **fortsätta att ge god service till våra invånare inom lagstiftning och riktlinjer**
- **vara goda ambassadörer för vårt verksamhetsområde**